

ХАЛҚ ШОИРИГА ЭҲТИРОМ

Юртимизда давом этаётган Наврўз тантаналари яна бир қутлуг воқеага уланиб кетди. Атоқли ижодкор, халқимизнинг гурур ва ифтихори, Ўзбекистон Қаҳрамони, Ўзбекистон халқ шоири Абдулла Орипов 60 ёшга тўлди.

Президент Ислон Каримов 22 март куни шоирни Оқсаройда қабул қилиб, таваллуд айёми билан муборакбод этди.

Абдулла Орипов 60-йилларда ўзбек шеърияти осмонида чақиндек пайдо бўлди. Унинг илк шеърлариёқ адабиёт ихлосман-

длари қалби тўридан мустаҳкам жой олди. “Митти юлдуз”, “Кўзларим йўлингда”, “Рухим”, “Онажон”, “Хайрат” каби илк шеърий тўпламлари уни катта истеъдод эгаси сифатида тез орада халққа танитди.

Шоирнинг бирин-кетин дунё юзини кўрган “Юзма-юз”, “Йиллар армони”, “Ишонч кўприклари” каби шеърий тўпламлари, “Ҳаким ва ажал”, “Жаннатга йўл”, “Ранжком”, “Соҳибқирон” сингари дoston ва драмалари ўзбек

адабиётини янги босқичга кўтарди, у яратган адабий мактаб миллий тафаккурни янада юксалтиришга бекиёс ҳисса қўшди.

Куни кеча шоирнинг тўйига ўзига хос тўёна бўлиб, тўрт жилдлик асарлар тўплами босмадан чиқди. Шеърият мухлислари учун эса ижодкорнинг барча асарларидан баҳра олиш имконияти туғилди.

Давлатимиз раҳбари бугунги

(Давоми 2-бетда)

Наврўз шодиёнаси давом этаётир.

Қорли тоғлар этагида кўз очган Бойчеканинг журъатидан қувват олган юракларга кўклам сурури инди, дашту далалар, майдону хиёбонлар Янги кун нафасидан гуркираб яшнаётир. Куёш нурларидан мунаввар чехраларда Яратганга шукроналикни туйиб, Табиатнинг баравж яшил таронасидан кўзларда чақнаган қувончни кўриб кўнгил яйрайди.

Тирикчилик — қутлуг неъмат. Бу неъматнинг қадри ишқу аъмолимизда, меҳнатдан толмаган қўлларимизнинг умид ниҳолларини қадашга азму ихтиёр этмоғида. Зотан, шодлана билмоқ, шодиёнани байрамга, байрамни бутун бир халқ тантанаси, сайру томошасига улаб, кўнгилларни нурга буркамоқ чўнг хосиятли тadbирдир. Бугун ана шундай тантанани ҳар биримиз

БАРДАВОМ БАЙРАМ

кўриб, сезиб, ҳис этиб турибмиз. Булутларни бўйлаган арқон устида учиб юрган дорбозга қадалган болакайнинг кўзларидаги хайрат, она заминдан қору ёмғирларини дариг тутмаган Парвардигор карамига шукрона айтаётган отахон юзидаги хотиржамлик, мажнунтолнинг нозик бутқларида сочларини майда қилиб ўриб, жамалак таққан қизалоқларнинг ўйин-кулгулари — булар бари Катта байрамимизга гувоҳдир.

Байрамнинг аввали эса ҳазрат Алишер Навоийнинг муаззам ҳайкали қад ростлаб турган пойтахтдаги Ўзбекистон Миллий боғида бўлиб ўтди. Президентимиз Ислон Каримов байрамга бағишланган тантанали маросимдаги нутқида халқимизни муборак айём билан қутлаб, Наврўз моҳиятини таъриф этиб, жумладан шундай дедилар: “Ҳеч шубҳасиз, бугун кундалик ҳаётимизда тобора кучайиб бораётган ҳамжихатлик, сабр-бардош, бағрикенглик, ўзаро ҳурмат-эҳтиром қанча мустаҳкам бўлса, бошқача айтганда, яхшилик, аҳиллик, ҳамкорлик қанчалик кўп қарор топса, бир-бирини кўролмаслик, тажовуз, ҳасад билан яшашга, умуман, ёмонликка ўрин қолмайди. Наврўзнинг бутун руҳи, бутун моҳияти, аслида мана шундай олижаноб туйғуларни уйғотишга ва ҳаётимизнинг ҳар соҳаси, ҳар қадамида уларнинг устивор бўлишига даъват этади». Дарҳақиқат, Наврўзнинг эзгуликка даъваткор руҳи Миллий боғимизда гоят кўтаринки кайфи-

(Давоми 2-бетда)

УЧ СОАТЛИК САБОК

3-бет

Mehmonxona ТАРБИЯ — МАҚСАД

5-бет

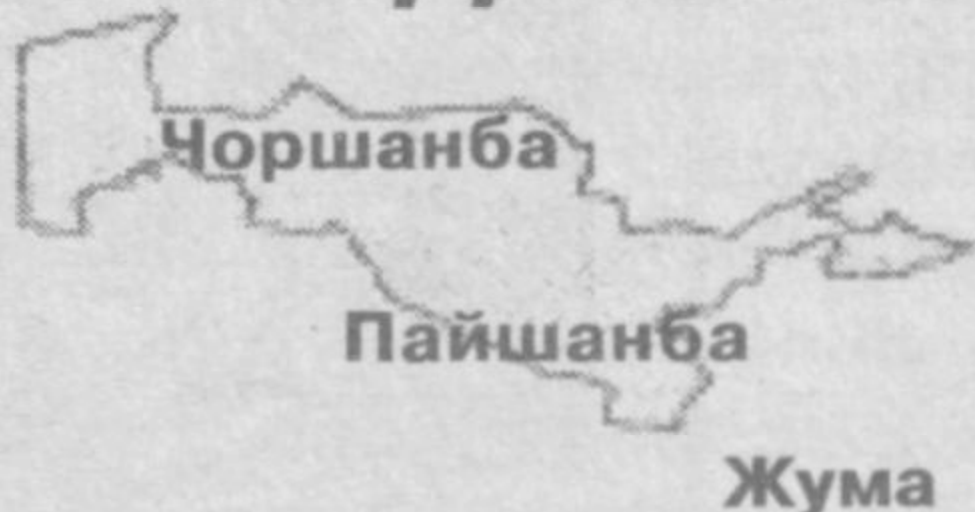
ТАНТАНАЛАР

Тугаётган ҳафтанинг иккинчи ярмида республикамизнинг барча жойларида Наврўз байрами тантанали равишда нишонланиб, халқимизга хос энг юксак инсоний фазилатлар — меҳр-шафқат, ҳиммат ва баҳорий кайфият ҳар бир хонадонда ҳукмрон бўлди.

ЎЗБЕКНИНГ ҲАМ ЗАРБИ ЗҶР

Бокс билан 10 йил шуғулланиб, Осиё-Жаҳон-Олимпиада чемпиони каби энг

СЎНГГИ УЧ КУН МУЖДАЛАРИ

юксак чўққиларни эгаллаган ҳамюртимиз Муҳаммадқодир Абдуллаев АҚШнинг Лас-Вегас шаҳрида профессионал рингда ўзини синаб кўриш учун тайёргарликдан ўтмоқда.

СЎЗАНАМИЗ САРҲАДИ

1998 йилдаёқ миллий либослар, сўзана, каштачилик буюмлари, тўн, дўппи сингари 20 дан зиёд сифатли маҳсулотлар чиқариб ном қозонган Денов туманидаги “Гулнора” хусусий фирмаси раҳбари Гулчеҳра Ҳайдарова Американинг Портло шаҳрида ўтказиладиган кўргазмада фирманинг ишлаб чиқарган маҳсулотларини намойиш қиладиган бўлди.

ИНГЛИЗ ТИЛИ САБОКЛАРИ

12-бет

ЁРУҒЛИК ИНСОНИАТ ХИЗМАТИДА

13-бет

ХАЛҚ ШОИРИГА ЭҲТИРОМ

(Давоми. Боши 1-бетда)
маънавий-маърифий юксалиш даврида Абдулла Орипов шеърятининг аҳамияти ниҳоятда катта эканини таъкидлади. Сухбат чоғида адабиётнинг жамият олдидаги вазифаси, унинг ҳаётдан доимо олдинда юриши, одамларга тўғри йўлни кўрсатиши, уларни юксак мақсадлар сари сафарбар этиши лозимлиги ҳақида қизғин баҳс юритилди.

Шу маънода, бугунги куннинг замонавий қаҳрамонларини яратиш, ҳаётга эндиgina қадам қўётган

ёшларни ана шу фидойи инсонлар ҳаёти мисолида тарбиялаш адабиётимиз олдида турган муҳим вазифа экани таъкидланди.

Ҳозирги адабий жараёнга танқидий баҳо берар экан, Ислон Каримов, адабиёт аҳли, мухтарам ёзувчи ва шоирларимиз халқимизга Ватан равнақи, юртинчилиги, халқ фаровонлиги дея мухтасар ифода-ланган олий мақсадларимиз моҳиятини, бугунги мураккаб ҳаётимизда ўз фидойилиги, тадбиркорлиги билан бошқаларга ўрнак бўлаётган инсонлар ҳаёти-

ни бадий образлар орқали очиб кўрсатиши лозим, айтмоқчиманки, ижодкорларимиз кўп бўлсин, элим, юртим деб яшасин, замонга муносиб ижод қилсин, дея таъкидлади.

— Биз XX аср ўзбек адабиётини Абдулла Қодирий, Фафур Фулом, Ойбек каби мумтоз адибларсиз, замонавий адабиётимизни Саид Аҳмад, Эркин Воҳидов сингари ижодкорларсиз тасаввур эта олмаганимиздек, — деди Президент, — маънавий келажгимиз, фаровон ва буюк истиқболимизни Абдулла

Орипов ижодисиз ҳам кўз олдимизга келтира олмаймиз. Ҳозирги даврда ҳам унинг шеърлари халқимизни адолат тантанаси, ёруғ келажакка ишонч руҳида тарбияладиган юксак маънавий омил бўлиб хизмат қилмоқда.

Давлатимиз раҳбари сўзининг ниҳоясида Абдулла Ориповга эсдалик совғаларини топширди.

Қабул маросимида севимли шоиримиз сўзга чиқиб, кўрсатилган улкан эҳтиром учун Президентимизга чуқур миннатдорлик билдирди.

— Инсон яралибдики, бахт нима деган саволга жавоб излайди, — деди Абдулла Орипов. — Менинг бахтим мана шу хуррият замонини кўриш насиб этганида, деб биламан. Бугун менга билдирилаётган хурмат-эҳтиромни адабиётимиз, бутун маданиятимиз намояндаларига кўрсатилётган эътибор рамзи деб қабул қиламан.

Ўзбекистон халқ шоири Абдулла Ориповнинг 60 йиллик таваллуд тўйига бағишланган тантанали кеча 23 март куни "Туркистон" саройида бўлиб ўтди.

(ЎЗА).

БОШ МЕЗОН — ХОЛИСЛИК

Халқ таълими вазирлигида республика умумтаълим мактаблари, академик лицей ва касб-хунар коллежлари ўқувчиларининг умумтаълим фанлари бўйича яқунловчи IV босқич олимпиадасини ўтказиш ташкилий қўмитасининг йиғилиши бўлиб ўтди. Ушбу йиғин олимпиада беллашувлари бошланишига бир неча кун қолганда ўтказилаётганлиги боис, унда мутасадди ташкилотлар раҳбарлари сўнги тайёргарлик ишлари ҳақида ахборот беришди. Уларнинг гапларидан маълум бўлдики, мазкур беллашувни ўтказиш юзасидан етарлича тадорик кўрилган.

— Бу йилги олимпиада беллашувни ўзига хос аҳамиятга эга. Негаки, ҳар бир эзгу иш, борган сайин ўз ривожига, такомилга етиб боравериши шарт. Мустақиллигимизнинг ўнинчи йилида бўлиб ўтадиган ушбу мусобақаларда сизу биз унинг айнан шу жиҳатларини намо-

ён эта билишимиз зарур, — деди Халқ таълими вазири Рисбой Жўраев. — Булар нималарда кўринади? Аввало, олимпиаданинг холис ўтишини таъминлашда барча чора-тадбирлардан фойдаланиш лозим. Иккинчидан, ўқувчилар, ота-оналар ва ўқитувчилар учун жараённи очиқ-ойдин кузатиш ҳамда туғиладиган эътирозларга асосли равишда жавоб беришни ташкил этиш, учинчидан, шунча синов-

Olimpiada — 2001

лардан ўтиб, умид билан пойтахтимизга келадиган беғубор, аёлочи ўқувчиларимизга муносиб эътибор, ғамхўрлик кўрсата билишимиз керак.

Йиғилишда тадбирни ўтказишга тайёргарлик даражаси яна бир бор аниқланиб, қўшимча қилиниши лозим бўлган ишлар мундарижаси белгилаб олинди.

А. ЭРНАЗАРОВ

БАРДАВОМ БАЙРАМ

(Давоми. Боши 1-бетда)

ятда ўтган томошаларда ўзининг жозибали, таъсирчан аксини топди.

— Сиз бунга шавқ ва илҳомни қайдан оласиз? — деб сўрайман Самарқанддан келган Сирожиддиновлар оилавий ансамблининг "каттаси" Жамолдидиндан.

— Завқланмай бўладими, Баҳор ахир! Қаранг, табиатда қанча ранг бўлса, булар бари бугун шу Миллий боғимизга кўчган. Бу қутлуғ кунда ҳамюртларга имкон қадар севинч улашаётганимиздан ака-укалар ҳаммамиз хурсандмиз.

Бу оилавий ансамблга кўплар ҳавас қилади. Сирожиддиновлар куйга сўз ахтаришмайди — созанда ҳам ўзларида бор. Хушовоз хонанда Баҳодирнинг санъати эса Самарқанддан олисларда маълум ва машҳур. Наврўз баҳона дийдор кўриш-

ганим — бу оилавий ансамбл менга элимизнинг ажиб тимсолидай кўринди. Истиқлол офтобидан нур эмиб, тобора юксалишга азму қарор этган халқимизнинг яшамоқ ва яратмоққа бўлган сўнмас иштиёқини яна бир бор намоён этди. Ўн ёшдан етмиш ёшгача бўлган санъаткорларнинг, бахшилару аския усталарининг ҳар бир чиқишлари кўклам нафасига, яшиллик белгисига, демакки, яшариш, уйғониш, янгиланиш иштиёқига уйғун. Бугун кўм-кўк қир-адирларда, зилол булоқлар бошида, ҳар бир шаҳар, қишлоқда давом этаётган Наврўзи олам қалбларга боқий гўзаллик сурурини солаётир. Демакки, Наврўз — бардавондир.

Аҳмад ОТАБОВ

Сиз суратда кўриб турган Наврўзнинг шукуҳли лаҳзалари пойтахтимиздаги 43-мактабда 21-март куни бўлиб ўтган тантаналардан бир шингили. Жонқуяр ўқитувчи Муҳаббат Ҳайдарова ташаббуси ва ташкилотчилиги билан байрам тадбири ўзининг табиийлиги ила ҳар бир иштирокчи қалбига чин маънода Наврўзни олиб кирди. Ҳар бир кўнгилни Баҳор саси билан уйғотди.

Даврада намоён бўлган Дехқон бобо сиймоси, Баҳорой образи, масҳарабозлар ижроси шўх яллаларга уланди, ўйин-кулгуга айланди. Миллийлик уфуриб турган ижролар, айниқса, йиғилган меҳмонларда илиқ таассурот қолдирди. Кўпчилик ота-оналар шу куни мактабдан уйларида Наврўз кайфияти билан қайтганликларини ҳам таъкидлаб қўйдилар.

Р. АЛЪБЕКОВ олган сурат.

Шеърят инсон руҳияти манзараларини ҳис-туйғулар жозибаси ва кечинмалар мавжига монанд бадиий ранглар орқали тасвирлаш учун шаклий имкониятлар яратади. Яратилган манзара замирига яширинган маъноларни уқиш жараёнида эса китобхон шоир тафаккури миқёсларини идрок этади, бетакрор тасвирлаш таъсирчанлиги, табиийлиги ижодкор муаммолардан дарак беришига амин бўлади.

Абдулла Орипов ижоди бўйича биз тавсия этмоқчи бўлган уч соатлик дарс ўқувчилар эътиборини бадиий ижоднинг шеърят — истеъдод — ижодкор — шеър тизимини ташкил этувчи муаммоларга қаратиш мақсади асосида ташкил этилади. Ҳар бир дарс ўқитувчининг ижодкорлигига таянилган ҳолда ўқувчиларни мустақил фикрлашга, ижодий жараён хусусиятларини идрок этишларига, шоирга хос шеърый тафаккур миқёсларини, у яратган рамзий ранглар, мажозлар, тимсоллар замиридаги бадиий маъноларни ҳис этишларига қулай шароит яратиш мақсадига йўналтирилади.

XXI аср бўсағасида ўз миллий давлатини бунёд этишга дохил бўлган янги авлод ўз тафаккурига таяниб, миллий ва умуминсоний муаммоларни ечишга, ўзлигини кашф этишга қодир миқёсларни забт этмоғи учун маънавий етуқликка эришмоғи шарт. Чунки, маънавий баркамол инсонгина яратувчилик қудратига эга бўлади.

Шу нуқтаи назардан қараганда, янгиланган таълим дастурида мактабларнинг 11-синфлари, академик лицейларда Ўзбекистон халқ шоири Абдулла Орипов ҳаёти ва ижодини ўрганиш ибратлидир. Мен ушбу мавзунинг биринчи соатини “Шоир ижодхонасига саёҳат” деб атадим. Чунки, XX асрнинг 60—70-йилларидаги ўзбек шеърятини осмонига юлдуздай чақнаб кириб келган ва ёшларнинг миллий тафаккури шаклланишига кучли таъсир этган шоирларимиздан бири Абдулла Орипов эди. Унинг ижоди ҳамиша китобхонни ўйлатади, фикрлатади, дардларига шерик қилади.

Инсоният бадиий тафаккурининг ўзига хос садоси бўлган шоир ижоди ҳамиша янги бир ранг, оҳанг кўринишини касб этиб, тобора янгиланиб, бойиб бормоқда. Шоир фикр ва ҳиссиётлар бирлигини инсон табиатига сингдириб, уни қиёфа жилвалари тарзида акс эттириш, табиат лавҳаларини ҳам инсон кечинмалари билан йўғириш йўлида тинмай изланишлар олиб боради. Шунинг учун ҳам унинг ижодида табиат ва инсон, ҳалоллик, адолат, Ватан, муҳаббат, самимият каби тушунчалар ҳамиша юқори бадиий образ даражасига кўтарилади. Шоир ижоди билан яқиндан танишган ўқувчи бир қадар ўз руҳиятида ёруғликни, маҳзунликни, изтиробни туяди. Фалсафий дунёқараш пайдо қилади, ўзлигини англашга интилади. Шундан кейин ўқувчи табиий равишда ўзидан “Мен кимман ўзи?” деган саволларга қалбидан жавоб излайди.

Шундан кейин ўқувчи ёшларда бундай етук шоирнинг ҳаёти, ёшлиги, болалиги, мактаб ва талабалик йиллари, оилавий муҳити қандай бўлган экан, деган табиий савол туғилиб, унинг ижодидан ҳаётини ўрганишга қараб қизиқиш бошланади. Болалар Абдулла Орипов ижодхонасига қисқача саёҳатда та-

никли санъаткор билан ғойибона учрашиш бахтига эришадилар. Айни пайтда китобхон билан унинг севимли ижодкори ўртасида қизгин, жонли суҳбат бўлиб ўтади. Бундай усулларни таянч ва юқори синфларда қўллаб, ижодкор шахсини яқиндан ўрганиш, унинг таржимаи ҳолига оид қизиқарли маълумотлар ва хотираларни матбуотдан (масалан, А.Орипов. “Кўрган биланларим”. “ЎзАС”, 2001 йил 23 февраль) тўплаш, шунингдек, шоир билан бўладиган бевосита учрашувдан ўқувчиларни қизиқтирган саволларга жавоблар олиш мумкин бўлади. Шунинг учун Абдулла Орипов ҳаёти ва ижодига “саёҳат дарслари”га ҳам жиддий тайёргарлик зарур.

Ўқитувчи иккинчи соатни “А.Ориповнинг ҳаёти ва ижоди ҳақида маълумот бериш” дарси сифатида белгилаб олиши мумкин. Ўқитувчи адабий альбом асосида шоир ҳаёти ва ижодий фаолиятининг асосий даврлари, йирик асарларининг яратилиш тарихига оид айрим маълумотларни сўзлаб беради. Асосий эътибор шоирнинг илк ижодига қаратилади.

Хўш, шоир А.Ориповнинг илк ижо-

УЧ СОАТЛИК САБОК

ди қандай мавзу ва лирик тимсолларни гавдалантиради?

Догистоннинг буюк шоири Расул Ҳамзатов бир шеърда она тилим эртага ўлиб кетишини сезсам бугуноқ бу дунёдан кўз юмишга розиман, деган бўлса, рус ёзувчиси И.Бунин бадиий асар баркамоллигини таъминлаш мақсадида ҳар бир сўзгагина эмас, тиниш белгилари учун ҳам жиддий эътибор берган, ҳатто битта вергулни тушириб қолдирган ноширни судга берганлиги ҳақида “миш-миш”лар бор. Барча санъаткор адиблар бадиий тилга эътибор, меҳр ва масъулият билан ёндашганлар. Бугун ўзбек шеърятининг байроқдорларидан бири бўлган шоир Абдулла Орипов ҳам ўз шеърларининг ҳар бир сатри, ҳар бир сўзи кучли эҳтиросга йўғрилган маъноларни ифода этишида бадиий тилнинг жозибали қудратидан маҳорат ила фойдаланган. Унинг илк ижоди ўзининг таъсирчанлиги, фикрларнинг онгу шууримизга чақмоқдай таъсир этиши, лирик қаҳрамон кечинмаларининг табиийлиги билан китобхон қалбини забт этади. “Темир одам”, “Мен нечун севаман Ўзбекистонни”, “Муножот”ни тинглаб, “Бургут”, “Булут”, “Дорбоз”, “Тилла балиқча” каби шеърлари шоир фикрларининг макони чексиз, туйғуларининг ҳарорати беқиёс эканидан дарак беради.

**Булутларга ёндош, осмон остида,
Киприкдаги ёшдай турибди дорбоз.
Қиличнинг дамидай арқон устида
Кўзларини юмиб юрибди дорбоз.
Одамлар, одамлар уни олқишланг,
Қаранг, у нақадар эпчил ва ўқтам,
Биз-чи, эҳ... баъзи бир кўзи**

**очиклар,
Эплаб юролмаймиз катта йўлда ҳам.**

Ҳаётнинг дор ўйинидай хавфли, қалтис ва беаёв йўлларида дорбоз каби мард, курашчан, матонатли

Abdulla Oripov tavalludining 60 yilligiga

одамларгина кўзлаган мақсадлари томон интила оладилар, зеро, ҳаёт сўқмоқларидан марра сари интилиш осон иш эмас. Ҳаёт йўлидан одимлар эканмиз, кутилмаган синовларга, “ўнқир-чўнқир”ларга дуч келишимиз, табиий.

Жумладан, “Уйқу” шеърда шоир гўё “Дорбоз”да айтиб тугатмаган фикрларини кенгроқ ифода этгандай туюлади:

**Одамлар ухлайди ўн йил,
ўн беш йил,
Сезмасдан, севмасдан, ҳиссиз ва
мудроқ.
Баъзида, очик гап, ўртанса кўнгил
Ухлагим келади менинг ҳам узоқ.**

Бу мисраларни ташкил этган сўзлар оддий, тушунарли, ортиқча рангдорликдан холи, лекин, унда чуқур маъно бор: сезмасдан, севмасдан, ҳиссиз ва мудроқ ухлаш — бу дунёда бўлаётган ўзгаришлардан, ташвишлардан нари ғафлатда яшаш, ҳаётга аралашмаслик, лоқайд, беташвиш ва беғам, бефарқ бўлиш демакдир. Шоир бу ерда ана шундай салбий

маълум қиладилар, саволга аниқ, лўнда жавоб қайтарган ўқувчилар баҳоланади). Ундан кейин шоир А.Ориповнинг “Ўзбекистон”, “Ўзбекистонда”, “Баҳор кунларида”, “Куз хаёллари”, “Баҳор” шеърларидан парчалар ўқилади.

**Шабнам шовуллайди боғлар
қўйнида,
Салқин туман ичра бўзарар
тонглар,
Қуёшнинг эринчоғ ёғдуларида,
Нафис ялтирайди барги
хазонлар.**

**Ҳар ёнда тўкинлик,
Куздан нишона.
Ҳар ёнда гўзаллик ёймиш
дафтарин.
Сонсиз эгатларга сочилмиш,
ана,
Менинг шодликларим, эзгу
дардларим, —
Менинг она халқим...**

Шеър ўқиб бўлингач, ўқувчиларга қуйидагилар тушунтирилади: Мана, эшитганларингиз шеър сатрлари куз фаслига хос поэтик манзарани кўз ўнгимизда табиий рангларга йўғириб гавдалантиради. Кузги манзара: боғларга шовуллаб югургилаган кузги шамол дарахтлар баргини шовуллатиб тўқмоқда, гўё олтин ранг барглардан сариқ поёндоз тўшалгандай... Тонг чоғи салқин туман кузги манзарани хиралаштириб қўяди, қуёшнинг илиқ тафти кундуз атрофни ёрқин рангларга жилвалантиради. Шоир ана шу тасвирни бадиий рангларга бўяб “шабнам шовуллайди”, “бўзарар тонглар”, “қуёшнинг эринчоғ ёғдуларида нафис ялтирайди барги хазонлар” кўринишида чизиб берган.

Сонсиз эгатларга халқим орзулари, мўл ҳосил ҳақидаги тилаклари сочилган, энди шу орзулар мевасини — куз ҳосилини йиғиб-териб олиш учун эгилган халқим она заминдан ўз ризкинни териб олмоқда, куз сокин ўй-хаёлларга эрк беради, интилишларингни бир муддат сарҳисоб қилиш учун фурсат ҳозирлайди. Хўш, сен нималарга эришдинг? Шоир куз манзараси орқали ҳаёт фалсафаси ҳақида ўйсуради, ҳис-кечинмаларини китобхонга “юктириб”, теран, гўзал туйғуларни кўзғатади...

**Кўзгалару шу дам қалбимдан
секин
Тўкила бошлайди ойдин бир
қўшиқ.**

Шундан кейин «мен» таҳлилига ўқувчилар диққати жалб этилиб, шоир қўллаган жонлантиришлар, сифатлашлар, ўхшатишлар каби адабиётдаги бадиий тасвир воситаларига мисоллар келтириб, унинг матндаги бадиий вазифасини шарҳлаб беришни сўраб, айрим мисраларини изоҳлаб бериш топширилади.

Дарс охирида уйга “А.Орипов шеърларида она диёр тасвири” мавзусини ёритувчи ижодий иншо ёзиш вазифаси берилади. Ва бу билан ўтган уч соатлик дарс, унинг ижодий жараёни, таржимаи ҳоли ва илк ижодининг хусусияти ва тарбиявий аҳамиятларини мустақил иншолаб ёзиш билан мустаҳкамлашга ҳаракат қилинади.

**Доно УСМОНОВА,
республика Нафис
санъат лицейи ўқитувчиси**

ҲАММА ИҚТИДОРЛИЛАР ТОШКЕНТДА

Республикаимизнинг барча вилоятларида истиқомат қилувчи болалар, яъни мактабларнинг иқтидорли ўқувчилари баҳорни мана 10 йилдирки ўзгача иштиёқ, ўзгача интиқлик билан кутишади. Негаки, баҳорнинг қуёшли кунларида бутун республикадаги иқтидорли, билимли, салоҳиятли, қобилиятли болалар Тошкентга, пойтахти азимга йиғилишади.

Улар 3-4 кун давомида ўзлари қизиққан йўналишлар, соҳалар бўйича тенгдошлари билан баҳслашадилар, дўст-ёр орттирадилар, Тошкентнинг энг кўркем жойларини томоша қиладилар, театрларда бўлишадилар.

Бу йил ҳам ўша кунлар келди. Яна Республика ўқувчилар саройи, Нафис санъат лицейи, Республика ёш сайёҳлар ва ўлкашунослар Маркази, "БИОЭКОСАН" ўқув-услубий маж-

муаси иқтидорли болалар билан гавжумлашди.

Кеча Республика ўқувчилар саройида 10-иқтидорли болалар анжумани катта тантана ва кўтаринки кайфиятда очилди.

Халқ таълими вазирининг ўринбосари У.Мусаев, вазирликнинг маънавият ва қўшимча таълим бошқармаси бошлиғи Ж.Фозилов, Халқ артисти Бернора Қориева ва бошқа бир қатор меҳмонлар анжуман иштирокчиларини самимий кутлашди. Шундан сўнг ўқувчилар тайёрлаб келган турли ишлар кўргазмаси ўтказилди.

Иштирокчилар 4 та шўъбага бўлиниб, 16 йўналишда ўз ишларини давом эттиришди.

(Газетамизнинг келгуси сонларида 10-Иқтидорли болалар анжумани ҳақида батафсил ёритамиз.)

БОЛАЛАР ЯЎРАМДИ

Мана, ўлкамизга ўз сепини ёйиб баҳор ҳам кириб келди. Бу фасл байрамларга бойлиги билан ажралиб туради. Шулар жумласидан Наврўз айёмини юртимизда катта қизиқиш ва хурсандчилик билан кутиб оладилар. Мамлакатимизнинг ҳар бир таълим муассасаси ҳам ушбу янгиланиш байрамини юзларда табассум ва дилларда баҳор нафаси билан кутиб олмақда. Пойтахтимизнинг Миробод туманида жойлашган 294-ўрта мактабда ҳам "Ассалом, Наврўз!" деб номланган тадбир бўлиб ўтди. Байрамда юртимиз истиқлолини тараннум этувчи шеър ва ашулалар болалар томонидан маҳорат билан ижро этилди.

Насим ХОЛИҚОВ

БАЙРАМ НАРАСИ

Наврўз — янги кун демек. Наврўз — янгиланиш, яшариш, уйғониш демек. Диёримизга баҳор каби ва баҳор билан биргаликда мавж уриб кириб келган Наврўз барча маҳаллалар, қишлоқлар, туман ва шаҳар марказлари, меҳнат жамоалари, таълим муассасалари билан бир қаторда республикаимиздаги барча ўрта махсус ва касб-хунар таълими масканларида ҳам кенг нишонланмоқда.

Пойтахтимиздаги 1-Педагогика билим юртида ўтказилган "Соғинчимни созга солган Наврўз" байрам дастури ҳам йил бўйи қалбларда пинҳон бўлиб ётган туйғуларни уйғотди. Карнай-сурнай навалари остида бошланган ушбу тадбир ҳар жиҳатдан миллий қадриятларимизни ўзида мужассамлаштиргани учунми, ўзига хос руҳда ўтди. Айниқса, байрамда ҳар бир гуруҳнинг бой тарихий меросимиздан дарак берувчи либослар кийиб келиши дилни беҳад қувонтирди. Албатта, ҳеч бир Наврўз маликалар таоми — сумалаксиз ўтмайди. Шу кун билим юртида эзгу ниятлар билан сумалак қайнатилди. Байрам кечасига билим юрти фахрийлари ҳамда бир қанча хорижий меҳмонларнинг таклиф этилиши ҳам унга файз бахш этди. Америкалик меҳмонлардан бири Карстен Шмидт: "Бу байрам тарихий, айти пайтда маданийдир. Ёшларнинг узок тарихингиздан олган сабоқлари ҳамда уларнинг кўзларидаги келажакка ишонч нурини кўриб шу фикрга келдим," дейди ўз таассуротларини билдирар экан. Педагогика билим юрти жамоасининг 23-меҳрибонлик уйига таширф буюриб, болаларни оз бўлсада хушнуд қилиши, шунингдек, айрим кам таъминланган оилалар фарзандларига моддий ёрдам топшириши "Наврўз — меҳр-муруват, саҳоват байрами" деган фикрни яна бир бор тасдиқлади. Бундан ташқари, баҳор байрами муносабати билан талабалар билим юрти ҳудудига 200 туп ниҳол экидилар.

Гулноза ҚҮЙЛИЕВА

Наврўз айёми арафасида Мирзо Улуғбек туманидаги 8-сонли касб-хунар мактабида ҳам «Оналар ва болалар йили муносабати билан «Ассалом Наврўз» деб номланган байрам тадбири бўлиб ўтди. Дастлаб оналарнинг юрак байти бўлмиш "Алла" янгради. Сўнгра бирин-кетин ўқувчилар томонидан Наврўз куй-қўшиқлари, келин саломи, ёр-ёрлар, қизиқарли интермедиялар, саҳна кўринишлари ижро этилди. Тадбирда иштирок этаётган Ўзбекистон Фанлар Академияси ходимаси, фольклоршунос олима Мунаввара Ёқуббекова байрам тантанасидан бир олам қувонч олганлигини айтиб, ўзининг самимий табриғи сифатида шеър ўқиб берди ҳамда алла унинг тарихи ва халқимизнинг ушбу беҳадо қадриятига оид турли қизиқарли маълумотларни сўзлаб берди.

Биз фақатгина пойтахтимиздаги ўрта махсус ва касб-хунар таълими муассасаларида бўлиб ўтган байрам томошаларидан айримлари ҳақида сўз юритдик. Наврўз эса юртимиз бўйлаб қанот қочишда давом этади. Байрамингиз муборак бўлсин, азизлар!

Муниса НИШОНОВА.

САНЪАТДА МИЛЛИЙ ИСТИҚЛОЛ

Алишер Навоий номидаги Самарқанд Давлат университети ва бу ердаги меъморчилик-қурилиш институти ҳамкорликда "Миллий истиқлол ғоясини шакллантиришда қадимий цивилизациянинг аҳамияти" профессор Т. Ширинованинг "Мустақил Ўзбекистон меъморчилигининг маънавий асослари" мавзусидаги чуқур илмий ва тарихий фактларга бой маърузалари тингланиб, маърузалар муҳокамаси давра суҳбатига уланиб кетди.

Маҳаллий олимлар Тошкент, Бухоро, Қарши шаҳарларидан келган меҳмонлар ва кўплаб талабалар иштирок этган бу анжуман Самарқанд Давлат университетининг бош биноси фойесига ишланган бадий паннонинг очилиши билан бошланди.

Иштирокчилар юксак ижтимоий идеалларни ўзида акс эттирган, умумбашарий аъёналар асосида яратилган паннони томоша қилишдан сўнг СамДУ ректори, профессор Р. Холмуродов илмий-амалий анжумани кириш сўзи билан очиб, паннонинг муаллифлари Муҳаммадиев ва М. Султоновларга университет жамоаси номидан миннатдорчилик билдирди.

Анжуманда академик Б. Валихў-

жаевнинг "Монументал бадий ёдгорликлар ва уларда қурилишлар тасвири", профессор Т. Махмудовнинг "Миллий истиқлол ғоясини шакллантиришда қадимий цивилизациянинг аҳамияти" профессор Т. Ширинованинг "Мустақил Ўзбекистон меъморчилигининг маънавий асослари" мавзусидаги чуқур илмий ва тарихий фактларга бой маърузалари тингланиб, маърузалар муҳокамаси давра суҳбатига уланиб кетди.

Ўзбекистон халқ рассоми, академик Баҳодир Жалолов бу паннога юқори баҳо бериб, умумий аъёналарни юзага чиқарган, кенг камровга эга бўлган тарихий асар эканлигини қайд қилиб ўтди.

Анжуман ниҳоясида иштирокчилар университетнинг биология факультетида ташкил этилган табиат музейини меъморчилик институти илмий жамоаси ва самарқандлик мусавирларнинг "Миллий истиқлол ғояси"га бағишланган бадий кўргазмасини ҳам томоша қилдилар.

Назokat ИСРОИЛ қизи

ҚУШЛУҒ КҮН ШОДИЁНАСИ

"Бепоён ўлкамизда мустақиллик шамоли эсгач, қайта туғилди. Мен одамлар қалбида яшар эдим, хузуригизга куртакдаги салом, булбулдаги калом, шабнамдаги шодлик, гулдаги ободлик, қуёшдаги нур, ойдаги шўъла, булоқдаги тинқлик, ёмғирдаги илиқлик билан келдим".

Пойтахтнинг Шайхонтоҳур тумани Садриддин Айний номидаги 84-мактабга Наврўзи олам ана шундай яхши ниятлар ила таширф буюрди. Меҳнат фаолиятини эндиgina бошлаган бошланғич синф ўқитувчиси Доно Мирзажоннова мустақиллик йиллари фарзандлари бўлмиш 2-"В" синф ўқувчилари билан ўтказган байрам шодиёнаси "Ассалом, Наврўз!" деб номланган.

Мана шу тадбир орқали болажонлар Наврўз — қутлуғ кун, Наврўз — покланиш, эзгулик, сахийлик, янгиланиш, ёшариш, улғайиш каби қатор сифатларни ўзида жо этган байрам эканлигини, унинг мустақилликка эришилгандан сўнг кенг нишонланаётгани, у йилдан-йилга бойиб, чирой очиб бораётганини қалбдан ҳис этдилар. Шунингдек, мурғак қалблар Наврўзнинг ҳосияти, она-бабат билан ҳамнафас бўлиб яшашига интилиш, бутун борлиқ — ўсимлик ва жонзотлар ўсишда, ривожланишда эканлиги, бободоҳқонлар шу кундан бошлаб яхши ният билан ерга уруғ қадашлари тўғрисида ёшларига хос ва мос тарзда тушунчага эга бўлдилар.

Ғоят қизиқарли ўтган Наврўз шодиёнаси меҳмонлар, ота-оналар, устозлар ва айниқса болажонлар қалбида катта таассурот қолдирди.

Дилбар ХҲЖАЕВА

Равиль АЛЪБЕКОВ олган сурат

"ҲАР ҚУНУТ БҲУСҲ НАВРҲЗ"

Юртимизда Наврўз кезмоқда. Диёримизнинг ҳар бир гўшасида халқимиз бу айёмни ўзгача бир кўтаринкилик билан нишонламоқда. Чилонзор туманидаги 164-мактаб қошида очилган "Адиба" курсларида ҳам Наврўзга бағишланган байрам тадбири ўтказилди. Тадбирда ўқувчилар ўз байрам табриклари, саҳна кўринишлари билан йиғилганларни хушнуд этишди. Намойишдан сўнг барча байрам дастурхонига таклиф этилди. Гулмира Юсупова бошчилик қилаёт-

ган ушбу маскан муаллимларининг ҳар бири ўз касбининг етук мутахассиси бўлиш билан бирга, ўқувчиларнинг дилини жуда яхши тушунишини яққол кўриш мумкин эди. Балки шунинг учундир, даргоҳ фаолият юритаётганига эндиgina икки йил бўлган бўлса ҳам, натижалар кутилгандан-да аъло. Наврўз — ҳолис хизматлар, эзгу тилаклар байрами. Биз ҳам юртимизда шундай олий масканлару фидойи муаллимлар кўпаяверишини ният қилиб қоламиз.

Фарҳод ЭРДОШЕВ

Пойтахтимиздаги 105-мактабда ҳам ХХI асрнинг илк Наврўзи ўзига хос шодиёна билан кутиб олинди.

Она тили ва адабиёт ўқитувчиси Гулжамила Аъзамхўжаева ташаббуси билан ташкил қилинган ушбу Наврўз байрамига ўқувчилар байрамона либосларда қўлларида кўклам ифорини таратувчи бойчечаклар, гуллар билан таширф буюришган.

Жарчилар Наврўз ҳақида жар солишиб саҳнага Баҳорой, Наврўзойлар кириб келишди.

Ўқувчиларнинг сумалак тарихи, Наврўз ҳақида қуйлаган қўшиқлари, ёр-ёрлари, аскиялари ва шеърлари, байрамга келган ота-оналар ва ўқитувчиларни хурсанд этишди.

Тадбир якунида ўқувчилар ҳамда томошабинлар ҳаммаси жўр бўлишиб "Ватаним муборак бўлсин Наврўзнинг" қўшиғини қуйлаши барча кўнгилларни жўштириб юборди.

Бурҳон РИЗОҚУЛОВ

СУРАТДА: "Ассалом Наврўз" байрам тантанасидан лавҳа.

Баркамол авлод тарбияси бугун ҳам жамият, ҳам халқимиз олдига турган энг муҳим вазифалардан бири бўлиб қолмоқда. Буни яхши ҳис этган Андижон вилояти Булоқбоши туман ҳокимлиги ва тумандаги қатор масъул ташкилотлар таълим равнақиға, шунингдек, ёшлар тарбиясига оид муаммоларни ҳал этишга ҳисса қўшмоқдалар.

Кун-кеча тумандаги 6-ўрта мактабда туман ҳокими А. Жалилов ташаббуси билан ўқув-

МАСЪУЛЛИК

чилар, ота-оналар ҳамда туманда фаолият кўрсатаётган корхона ва ташкилотларнинг вакиллари иштирокида йиғилиш ўтказилди. Йиғилиш "Вояга етмаганлар орасида жиноятчиликнинг олдини олиш ва диний экстремизм кўринишларига қарши кураш" мавзусига бағишланган бўлса-да, унда таълимнинг бугунги аҳволи, ўқувчилар билим самарадорлигини ошириш, мактаб ва ота-оналар, жамоатчилик муносабатлари, туманда ёшларнинг бўш вақтларини мазмунли ўтказишни таъминлаш муаммолари каби масалалар ҳам муҳокама этилди, бу келажак авлод тарбияси йўлида масъулликнинг ошиб бораётганидан далолат-дир.

О. СИДДИҚОВ

Бугунги меҳмонимиз — адабиётшунос, публицист Султонмурод Олим.

Навоийшунослик, таржимашунослик, тасаввуфшунослик, умуман, маънавият ва маърифат, миллий ғоя ва миллий мафкура бўйича кўплаб мақолалар, эшиттириш ва кўрсатувлар, шунингдек, "Лермонтовнинг ўзбек таржимонлари" (1989. А.Матёкубов билан ҳамкорликда), "Навоийнинг шеършунос шогирди" (1990), "Навоий асарлари таржималари" (1991), "Ишк, ошиқ ва маъшук" (1992), "Хожа Баҳоуддин ҳақиқати" (1994), "Байроқ, бурж ва бурч" (1995), "Нақшбанд ва Навоий" (1996), "Луқмайи ҳалол" (1997), "Бешик" (1998), "Ҳижоб" (1999), "Миллий мафкура - халқ таянадиган куч" (2000) китоблари муаллифи.

Мақабларда ўзбек адабиёти бўйича дастур (5 - 11-синфлар) ва мажмуа (10-синф) тузишда иштирок этган.

Ҳозирги кунда республика "Маънавият ва маърифат" маркази раҳбари муовини.

— Болалик даврингизни, Сизга ilk бор қалам тутқазган муаллимингизни, умуман, устозларингизни эслаб турасизми?

— Биринчи устозим — онам. Кўп йил ўзбек ва тожик мактабларида тил ва адабиётдан дарс берганлар. У кишидан ўзбекча тожикча кўп шеър эшитганман. 1941 йили урушда ҳалок бўлган тоғаларидан бир жомадон хат қолган. Кўпи - шеър. Уларни қайта-қайта эшитганмиз.

Ҳозир ҳам бир нарса ёсам, хато топмасинлар, деб, онамдан чўчиб тураман. Отам 55 йил идора ишида ишлаганлар. У кишининг ёзганидан биз — фарзандлар хато тополмаймиз.

Иккала бобом ҳам саводли кишилар бўлган. Мулла Олимхон мадраса кўрган эдилар, лекин қудаларининг илмини: "Мадраса кўрмаган бўлсалар ҳам, мендан пеш бу киши", - деб улуғлаб юрар эдилар. Боболарининг китобхонлиқ-шеърхонлиқ базмларида чой ташиб ўрганганларим учун ҳозиргача шукроналар қилиб юраман...

Биринчи мақоламни ёзишга ҳам, уни туман газетасига юборишга ҳам адабиёт муаллимимиз раҳматли Муродулло Ҳожиев ундаганлар. 1967 йили чиққан, 6-синфда эдим ўша пайтда.

Кейин туман газетасининг муҳаррири Саиджон Ражабов устозлик қилдилар. У кишидан газетачиликнинг кўп сирини ўрганганман. 15 ёшимда тахририятда ойлик олиб ишлаганман. Уч-тўрт киши бир-галлашиб янги туман газетасини чиқарар эдик. Баъзан бир сонда 5 та таҳаллус қўллашимга ҳам тўғри келган.

Сўнг илмда Нажмиддин Комиловга шогирд тушдим, Файбулла Саломовга неварга шогирд бўлдим.

Камина учун Навоийнинг мезони — мезон: "Шогирд агар шайх ул-ислом, агар қозидур, агар устоз андин розидур — Тангри розидур"...

— Тарбия — кўп қиррали ва мураккаб жараён, дейишади. Лекин қирралари очиб берилмайди, таҳлил қилинмайди. Сизнингча, фарзанд тарбиясини нимадан ва қачондан бошламоқ керак?

— Бу — кўп эски савол. Кейин бу саволингизга бошимиздаги дуоғўларим — отам, онам жавоб берсалар, ярашар. Чунки ҳали бизнинг болаларимиз ёшроқ. Шундай бўлса ҳам, бир нарсани айтгим келди.

Мақтабда биринчи синф

муаллимлари болаларни эмас, оилаларни талашишади. Нима учун? Чунки улар ҳали ўқитиб кўрмаган болани олдиндан бунча талашишга сабаб — оилани билади. Биладики, фалон оиланинг боласи ёмон бўлиши мумкин эмас.

Лекин тарбия — чиндан, мураккаб масала. Афсуски, бир оилада бир-бирига сира ўхшамаган икки бола вояга етиши ҳам — кўп учрайдиган ҳодиса.

Бир нарса ҳақиқат: тарбия, ҳар ҳолда, немисни, японни шу даражага кўтарган. Бундай халқларда айнан тарбия туйфайли айрим иллатлар бар-

ҳам топгани ҳам — ҳақиқат. Ёки, камида, ёмонликларнинг даражаси тарбия орқали пасайтирилиши мумкин. Шу маънода, ўзимча: тарбия билан ҳамма шуғулланиши шарт, деб ўйлайман.

Лекин энди тарбиянинг йўналиши аниқ бўлиши керак. Яъни биз фарзандларимизни айнан нималарга ўргатишимиз ва уларни айнан нималардан қайтаришимиз керак — бу аниқ бўлиши лозим. Бунинг тизимини ишлаб чиқиш керак. Бу тизим тинимсиз такомиллаштирилиб борилиши зарур.

— Ҳозир айрим ўқитувчилар ўғил-қизларни танлаб ўқитиш, ўқувчиларни табақалаштириш масаласини кўтаришаётир. Шу йўл тўғрими?

— Албатта. Таълимни ислоҳ қилишдан кўзланган мақсадлардан бири ҳам шу. Мана, ҳозир умумий ўрта таълимни, яъни 9-синфни тугатганидан кейин болаларимизнинг бир қисми академик лицейларга, бир қисми касбхона коллежларига боради. Шу ҳам табақалаштириш. Ёки гимназиялар бор, қайсидир фанлар чуқурлаштирилган мактаблар очилган. Бу ҳам ўзига хос табақалаштириш. Имконияти бор ота-оналар фарзандларини дарсдан ташқари хусусий тарзда ҳам кучли муаллимларга махсус ўқитишяпти. Ихтиёр уларда.

Фарзандни тарбиялашга ижобий таъсир ўтказадиган ҳар қандай йўл — тўғри.

— Султонмурод ака, Сиз пешқадам навоийшунослардансиз. Бу соҳада кимлардан кўпроқ ўрнак олишга ҳаракат қилгансиз? Уларнинг қайси жиҳатлари сабоқ бўлса - аргизулик?

— Навоийни университетда Беғали Қосимов ўтганлар. 5-курсда таржима ва тахрир

Mehmonxona

гуруҳида раҳматли устозимиз Файбулла Саломов раҳбарликларида бир семестр мобайнида Навоий "Ҳайрат ул-аброр"нинг профессор Абдуқодир Ҳайитметов амалга оширган насрий баёнию Владимир Державин қаламига мансуб русча шеър таржимасини ҳижжалаб қиёслаб чиққанмиз. Ростини, Навоий асарларининг бошқа тилларга таржималарини ўрганиш иштиёқи ўшанда тугилган. Шу мавзуда диссертация ёқлаганман.

Устоз Нажмиддин Комиловдан фақат Навоийни

Бир нарса алам қилади — Навоийнинг "Фарҳод ва Ширин"ини ўқимай туриб, олий ўқув юртини битираётган бўлажак ўзбек тили ва адабиёти муаллимлари қанча! Энди улар, камида, эркак бўлса - 60, аёл бўлса - 55 ёшгача бу дostonдан дарс ўтаверади. Шу муаллимлар, ўқувчилар қийналасин, деб 10-синф "Ўзбек адабиёти" мажмуасига дostonни кенг қилиб, луғатлар билан, қисқартирилган шеър матнлар мазмунини ҳозирги тилда содда ифода-лаб нашр этдик. Шуни ҳам ўқишмайди-да...

— Компьютер орқали ўқувчилар саводхонлиги тез ва аниқ таҳлил қилинади, ўқитувчи меҳнати енгиллашади. Албатта, бу - табиий. Лекин, шуниси қизиқки, биз компьютерга ихлос қўяётган бир пайтда Японияда болаларни ундан холироқ қилиш ҳаракатида эканлар. Чунки инсон учун компьютердек "тайёр ошга баковул" қилиб қўядиган нарсага ўрганиб қолиш хавфли. У боланинг ўйлаши, фикрлаши, тафаккур ривожига у ёки бу даражада салбий таъсир кўрсатар экан. ҳар ҳолда, онгни, мияни фикр чархлайди-да. Бун-

ҳолда, бу ёғи таваккалчиликдан бошқа нарса эмас: бўлса - бўлар, бўлмаса — ғовлаб кетар...

Шунинг учун одамларга умумий қилиб, мана бундай китобни ўқи, деб айтиш тўғри эмас. Бугун энг оддий соҳа, айтилик, ошпазликда яхши мутахассис бўлишнинг ҳам китобсиз битадиган йўли ҳали топилган эмас.

Лекин бадиий адабиёт ўқимайдиган одам — адабиётчи сифатида айтаманки, чала одам. Тасаввуримда, китоб ўқий одам учун нон ейишдай гап бўлиши керак. Лекин ҳаёт - ҳаёт-да, унинг менинг тасаввурим билан неча пуллик иши бор?!

— Шу кунларда ўзингиз қандай асарлар мутолааси билан машғулсиз?

— Абдулла Орипов шеърларини қайта ўқидим. Маза қилдим. Ҳар куни, десам, хато бўлар, ҳар ҳафта Навоийнинг нимасинидир қайта варақлайман. Фаридиддин Атторнинг "Хусравнома"сини тожик нашрида ўқиялман. Жалолиддин Румийнинг "Маснавийи маънавий" асарини янги таржимада — муҳокама учун мутолаа қилипман. Бир турк адаби: "Румийни ўқиганимдан кейин бошқа ҳеч кимни ўқиёлмайдиган бўлиб қолдим", — деган экан. Шунга ишондим. Дейл Карнегини ўқиб, бозор иқтисоди шароитларида шахс ўзини қурашларга қандай чоғлаши, муаммоларга қандай оқилона ечимлар топиши мумкинлигини ўрганишга тўғри келяпти.

Одатим шунақароқ: бир пайтнинг ўзида бир неча китобдан озгина-озгина ўқиб борилаверади.

— Фарзандни эркалатиш керакми? Баъзилар бола талтайиб кетади, деб қарашади. Сизнингча-чи?

— Мен, аксинча, болалигида эркалатилмаган одамларга раҳмим келади. Чунки, ахир, ҳаёт - ўйинчоқ эмас, ҳеч бўлмаганда, одам болалигида эркалатилиши керак-ку. Меҳр кўрсатиш, раҳмдил бўлиш, одамни тушуниш учун ҳам инсоннинг қалби юмшоқ бўлиши керак. Болангизни эркалатмасангиз, бу ҳисни унга қандай сингдирасиз? Ишдан келаётган ота-онасини, ростини, кап-катта ўғил-қиз ҳам айрича соғинч, айрича меҳр, айрича эркалик билан кутади.

Яширмайман, у "дадамнинг чўнтаклариди шоколад ҳам бормикин", деб ҳам ўйлайди. Уйда - шкафта бир қути шоколад бордир. Унинг ҳеч ҳам аҳамияти йўқ. Барибир, Сиздан кутади. Бу - бошқача-да. Бунда эътибор бор, меҳр бор.

Шунда қириб, шундай эзгу туйғулар билан Сизга интизор фарзандингиз пешонасидан битта ўпмасангиз, шу туйғу сўниб бораверади. Шунда меҳр ўрнини қаҳр эгалламаслигига қандай кафолатингиз бор?!

Бироқ эркалатиш дегани фарзанднинг кўнглига "ҳаммадан зўрсан" деган туйғуни сингдириш эмас.

Яна бир хулосам бор: бола олам-олам орзулар билан яшайди. Аммо бу орзулар имкон қадар ҳаётга яқин, яъни реалроқ бўлишини истаётган. Акс ҳолда, одам ўзига ҳам, имкониятларига ҳам ортиқча баҳо бериб юбориши, оқибатда, кўп қоқилиши ёки, аслида, етиб бўлмас орзулари осонгина чексиз армонга айланиб, у ўринсиз равишда руҳан ўқиб қолиши мумкин...

Суҳбатдош
Қурбонбой
МАТКУРБОНОВ

ТАРБИЯ — МАҚСАД

га муносабатингиз қандай?

— Ҳалати халқмиз-да. Кўплар Германияда ишсизларга ҳам фалон пул тўлар экан, дейишади. Нега энди биз аввал ишсизларга тўланадиган нафақани ўйлаймиз? Ахир, олдин Германияда одамлар қаттиқ ва жуда самарали меҳнат қилар экан, деб ўйлайлик.

Шўро замонида бир нотик маърузасида ғарб дунёсида, ҳатто, фақат ақлли одамларни нобуд қилиб, бошқаларга зарар етказмайдиган қурол ишлаб чиқиб бўлмасмикин, деб ҳам бош қотиришяпти, деган эди. Шунда бир биродарим ўрнидан туриб: "Домла, шунинг учун кўп китоб ўқимайман-да", — деган эди ярим ҳазил билан...

Авалл компьютердан фойдаланишнинг мутараққий халқлар эришган даражасига етиб олайлик, ўшанда, эҳтимол, унинг ақл раванки ёки саломатлиққа зиёнларини бартараф этишнинг ҳам илғор йўл-йўриқ ва усулларидан ҳам фойдаланармиз.

— Кўпинча ўғил-қизлар ёки муаллимлар кутубхонадан қизиқарли китоб қидирадилар. "Нималарни ёки қандай асарларни ўқисам экан", деб бир-бирларига савол беришади. Мабодо, Сиздан шу хусусда сўраб қолишса, уларга қандай китобларни ўқишни тавсия қиласиз?

— Бу — нозик масала. Умуман, бугунги замонда ҳаётдан орқада қолмасликнинг китобсиз амалга ошишига ишонмайман. Айтилик, оддийгина томорқага нимани қачон ва қандай экиб, қанча фойда олиш мумкинлигини кўнгилдагидек билиш учун ҳам китоб мутолаа қилиш шарт. Акс

Muammo

Қишлоққа борганимда қўшнимизнинг етти ёшли Гулчехра исмли кўзи ожиз қизчасининг "мактабга бориб ўқийман, мени ҳам бирорта мактабга олиб боришлар, ўртоқларим, ҳатто Дилором (синглиси — Ш.М.) ҳам ўқишга борапти-ку" деган хархашаларини эшитганимда, наҳотки кўзи ожиз болалар ўқийдиган махсус-мактаб интернатлар шу қизчани ўқишга олмаётган бўлса деган ўйга бордим. Онаси Умида опа эса "Сиз ҳархолда Тошкентда юрибсиз, бир суриштириб кўрингчи, кўзи ожизларни ўқитадиган мактаб Гулчехрани ҳам қабул қилармикан. Ўтган йили қайсидир мактабга йўлланма беришмади, деб қолди. Тошкентда Й.Охунбобоев номидаги кўзи ожиз болалар махсус мактаб-интернати борлигини билганим учун Гулчехранинг дадасига қизалоқнинг Тошкентга олиб келишларини айтдим. Улар 2000 йилнинг август ойида пойтахтга келишди. Биз Халқ таълими вазирлигига бориб вазирликнинг Умумий ўрта таълим бош бошқармасига учрашдик. У ердагилар вилоятлардан келган болаларга Тошкентда ўқиш учун йўлланма берилмаслигини, бунга сабаб ҳар бир вилоятда кўзи ожиз болалар махсус мактаб-интернати борлигини, Фарғона вилоятида эса бундай мактаб 2000 йил сентябрь ойидан ишга тушиши кераклигини айтдилар.

Гулчехралар анча оворагарчиликдан сўнг Фарғонага жўнаб кетди.

...Лекин шу пайтгача вилоятда кўзи ожиз болалар махсус мактаб-интернати очилгани йўқ. Гулчехра эса хархашасини қўймапти.

Фарғона вилоят Халқ таълими бошқармасига бориб, бошқарманинг мактаблар бўлими мутахассиси Лола Миррахимова билан учрашдик.

Мақсадимни аниқлаган Лола опа бир чимрилдио мен сўраган маълумотларни эмас, вилоятдаги "Меҳрибонлик уйлари"га кўрсатилаётган эътиборлар натижаси бўлган бир уюм қоғозларни олдимга ёйиб ташлади. Ва шундай деб изоҳ берди. "Биз бундай мактабни очиш ишларини олиб борапмиз. Бу ҳақда вилоят ҳокимининг фармойиши ҳам чиққан. Фақат маблағ етишмаётганлиги учун бу даргоҳ ҳалигача иш бошлай олмади. Ҳамма ҳужжатлар молия-режалаштириш бўлимида".

Меҳру саҳоват, одамийлик, ўзгалар ташвиши билан яшаш яхши. Вилоятдаги мавжуд 3 та "Меҳрибонлик уйлари"га шахсан вилоят ҳокими ҳамда Маргилон, Қўқон шаҳарлари ҳокимлари катта эътибор беришмоқда эканлар. Уларнинг саъйи-ҳаракатлари билан вилоятдаги катта ва иқтисодий жиҳатдан бақувват корхона ва ташкилотлар бу муассасаларга ҳомий этиб тайинланган ва улар баҳоли қудрат меҳрибонлик уйлари тарбияланувчиларига мурувват кўрсатиб туришибди.

Аммо мени қизиқтирган кўзи ожиз болалар мактаб-интернатининг шу пайтгача очилмаганлиги сабабларини кўрсатишдан аввал қонунийликда таъкидланган жиҳатларга тўхталасан.

"Таълим тўғрисида"ги Қонуннинг 23-моддасида "Жисмоний ёки руҳий ривожланишда нуқсонли бўлган, шунингдек узоқ вақт даволанишга муҳтож болалар ва ўсмирларни ўқитиш, уларни тарбиялаш ҳамда даволаш учун ихтисослаштирилган таълим муассасалари ташкил этилади. Болалар ва ўсмирларни ушбу таълим муассасаларига юбориш ва улардан чиқариш ота-оналарнинг ёки бошқа қонуний вакиллари билан психологик-тиббий-педагогик комиссиянинг ҳулосасига биноан амалга оширилади.

Ихтисослаштирилган таълим муассасаларининг ўқувчилари қисман ёки тўла давлат таъминотида бўлади", дейилади.

Яна шу Қонуннинг 24-моддасида ижтимоий ёрдамга ва тикланишга муҳтож бўлган шахслар учун ўқув-тар-

бия муассасалари алоҳида шароитларда тарбияланиш ва ўқишга муҳтож болалар ва ўспиринлар учун уларнинг билим олиши, касб тайёргарлиги ва ижтимоий тикланишини таъминлайдиган ихтисослаштирилган ўқув-тарбия муассасалари ташкил этилади", дейилган.

Фарғона вилоятида бугунги кунда 4 та ақли заиф болалар мактаб-интернати, 1 та кар-соқовлар махсус мактаб-интернати, 1 та заиф кўрувчи болалар махсус мактаб-интернати, 1 та умуртқаси нотўғри ривожланган (скалиоз) болалар махсус мактаб-интернати фаолият кўрсатади.

Вилоятда ижтимоий ҳимояга муҳтож болалар 2482 нафар, "Меҳрибонлик уйлари"да тарбияланаётган болалар билан бирга бу кўрсаткич 2960 нафарни ташкил этади.

Фарғона вилоят кўз касалликлари диспансери ҳисобида турувчи 6 ёшдан 17 ёшгача бўлган кўзи ожиз болалар сони 144 нафар.

Айрим маълумотларга кўра, кўзи ожиз болалар мактаб-интернати ўша ҳудудда 100 нафар ёруғ дунёни кўришдан мосуво бўлган болалар бўлса очилиши мумкин.

«Биз 1999 йилдан ушбу мактабни очиш ҳаракатида юрибмиз, дейди Лола Миррахимова. — Интернат учун жой танланган, вилоят ҳокимининг фармойиши чиққан, банкда ҳисоб рақами ҳам очилган. Лекин ҳамма нарсаси бугунги кунда маблағга бориб тақалаётганлиги боис, бу мактабни очиш анча чўзилиб кетди. 2001 йилнинг январь ойида очишни режалаштирган эдик, аммо

ВАЪДАГА ВАФО...

ёхуд Фарғона шаҳридаги кўзи
ожиз болалар мактаб-
интернати шу йил сентябрда
иш бошлармикан?

бу мактаб майгача ҳам иш бошлай олмайди".

Барча ҳужжатлар халқ таълими бошқармаси режа-молиялаш бўлими бошлиғи С.Тошматов ва кўзи ожизлар мактаб-интернати директори А.Сайфуддиновда экан.

Лола опа мактаб-интернатга телефон қилиб, "Тошкентдан комиссия келди, директор тезроқ келсин", деб А.Сайфуддиновни чақирди.

Режа-молиялаш бўлими бошлиғи С.Тошматов зарур иш билан шаҳар халқ таълими бўлимига кетган экан, уни топишни иложи бўлмади. Абдувоҳид Сайфуддинов етиб келиб, ҳужжатлар интернат бош бухгалтерининг уйида эканлигини, мактаб-интернатда таъмирлаш, қайта қуриш ишлари кетаётганлиги сабабли ҳужжатларни у ерда сақлашнинг иложи йўқлигини айтди.

Мактаб-интернат бош бухгалтери уйдан ҳужжатларни олиб келгунча биз интернат учун ажратилган бинони кўриб келдик.

Икки қаватли, шаҳарнинг чеккасида жойлашган, илгари тўқимачилик комбинатининг болалар боғчаси бўлган бино ҳақиқатдан ҳам таъмирга муҳтож экан. Бу ерда шу кунгача 1 млн. 350 минг сўмлик таъмирлаш ишлари бажарилган. Аслида интернатни очиш тўғрисидаги бир қатор ҳужжатларда ва сметада таъмирлаш учун 3 млн. 850 минг сўм миқдорида маблағ ажратилиши керак.

Вилоят ҳокими А.Отабоевнинг имзоси билан 2000 йил 28сентябрда 246-сонли фармойиши эълон қилин-

ган эди. Унда Вилоят кўзи ожизлар махсус мактаб-интернатининг Низомини тасдиқлаш, ҳамда Давлат банкида интернат учун алоҳида ҳисоб рақами очиш учун рухсат берилган. Бу ишларнинг ижросини таъминлаш ва назорат қилиш вилоят ҳокими муовинлари Ф.Азимов ва А.Иноятовлар зиммасига юкланган.

2000 йилнинг 2 октябрда Фарғона шаҳридаги 2-сон Давлат нотариал идорасининг нотариуси С. Холиқов кўзи ожизлар махсус мактаб-интернати Низомини тасдиқлаган.

Давлат томонидан мактаб-интернат сарф-харажатлари учун 11 млн.889 минг сўм берилиши керак эди. Кўрсатилган маблағнинг 5 млн. 753.3 сўми берилди. Ушбу маблағнинг 1 млн.200 минг сўми интернат учун қаттиқ мебел: стол-стул, шкаф, парталар олишга сарфланди, таъмирлашга 1 млн.350 минг, юмшоқ жиҳозлар учун 1 млн 663 минг сўм, дори-дармон, канцелярия моллари учун 870 минг сўм сарфланди.

Шу ўринда ҳақли бир савол туғилади. Нима учун аввал таъмирдан чиқарилиб, малакали кадрлар махсус мактаб-интернатга ишлашга жалб қилинмасдан, ва табиийки, болалар қабул қилинмасдан дори-дармон, канцелярия моллари учун маблағ сарфланди? Ёки нима учун интернат очилиши учун зарур бўладиган маблағлар топишга ҳомий ташкилотлар жалб қилинмапти? Вилоятда кўпгина ибратли ишлар қилинаётган бир пайтда нима учун кўзи ожиз болалар ўқиши, таълим олиши, тенгдошларидан ўзини камситилгандек ҳис қилмаслиги учун шароит яратилиши керак бўлган даргоҳ очилишига панжа орасидан қаралмоқда.

Мактаб-интернат директори А.Сайфуддинов: "Биз ушбу даргоҳни янги 2001 йилда очишимиз мумкин эди. Лекин қурилганига анча бўлган бу бинонинг иситиш, канализация тармоқлари эскириб, чириб кетганлиги боис биз ҳаммасини узоқ вақтга чидайдиган, пишиқ пухта қилиб таъмирламоқчимиз. Чунки бу бинодан икки ёки уч йил эмас, узоқ фойдаланишни кўзлабтурсан", деди.

Республика бўйича кўзи ожиз болалар мактаб-би 7 та, заиф кўрувчилар мактаби 2 та. Кўзи ожиз болалар сони 1000 нафардан ортиқ, заиф кўрувчилар 400 нафарни ташкил қилади. Биз бу маълумотлар орасига мактабга тортилмаган, лекин айрим вилоятларнинг чекка-чекка қишлоқларида яшаётган кўзи ожиз, эътибордан четда қолган болаларни қўшмадик.

Уларда кўриш қобилияти бўлмаса ҳам эшитиш, ҳис қила олиш туйғулари, янгилик яратишга бўлган мойиллик бошқа тенгдошлариникидан фарқли равишда анча ривожланган бўлади. Эҳтимол уларга вақтида эътибор берилса, "кўзи кўрмайдику, ўқиб нима бўларди", деб ўйламасдан, кўзи ожиз болаларни жамиятга, одамлар орасига қўшиш учун ҳаракат қилинса, улар ҳам давлатимизга, юртимиз раънақига ҳисса қўшади-кан, билимни, салоҳиятни ўғил-қизлар бўлиб етишишар. Кўзлари кўрмайдиган боланинг қалби сўқир эмаску. Ёки кўзи ёруғ дунёни кўраётган баъзи одамларнинг қалб кўзлари сўқирми?

Айтишадик, бирор кўзи ожиз одамни ўн қадам етаклаб борилса жуда катта савоб ёзилар экан. Чунки Оллоҳ бандаларим яратган неъматларимга шукр қилгувчи бўлсин, кўзи бу дунёни бор гўзалликларини кўриб турган кишилар, ёруғ дунё чиройини кўришдан бебаҳра кишиларга меҳру муҳаббатли бўлсин, дер экан. Бундай ҳикматли сўз, ривоятларни жуда кўп келтиришим мумкин эди. Лекин...

Бизга "Фарғона шаҳридаги кўзи ожиз болалар мактаб-интернати 2001 йилнинг сентябрь ойида катта тантаналар билан очилади", деб ваъда беришди. Қани, сентябрни ҳам кутайлик-чи...

Шарифа МАДРАХИМОВА
"Маърифат"нинг махсус муҳбири

Siz nima deysiz?

Набирамиз Гулбаҳор янги минг йилликнинг биринчи баҳорига беш ёшга тўлди. Унинг "раҳмат, марҳамат, яхши этиб туринг" ва ҳаттоки "астафурилло" сўзларини ўз ўрнида ишлатишни кўриб ҳайратланаман, ва албатта, унга қараб туриб қувонаман.

Халқимизга эрк ва ҳуқуқ берган мустақил, келажаги буюк республикамизнинг фарзандлари мурғаклигидан шу даражада идрокли, латофат эгаси бўлсалар ўсиб-ўлғайиб илмли, билимли бўлиб камолга етиб миллий ғоямизни ўзларига маёқ билганлари ҳолда Ватанимизга содиқ фарзандлар бўлиб етишадилар.

Ҳозир Гулбаҳор болалар боғчасига қатнаб тарбия топмоқда. Ундаги айтганини бажартирмай қўймайдиган болаларча эркалик одалари секин-аста барҳам топиб борапти. Болалар учун бериладиган теле-

кўрсатувларни бутун вужуди билан берилиб томоша қилади. Хотираси яхши, гоҳо санъаткорларимизга жўр бўлиб куйлаб ҳам қўяди.

Суюкли хонангамизнинг қўшиқларидан қайси бири бўлмасин, мусиқаси янграши билан у:

—Дунё, дунё, — дейди. Де-

қиз бола эмасман, кейин яна нима дегинг?

—Менга қарагин ҳў-қиз...— дея такрорлади.

—Бу нима деганинг, ҳўқиз ўзи нима?—сўрадим.

Жавоб бўлмади, ҳўқиз сўзи нимани аниқлатади, қизалоғим билмас эди. Ўйлаб туриб ҳозир унинг тўтиқуш каби

тенгқури қиздир, ўғилдир, унинг ўзи ҳам бу сўзларни кимдандир эшитиб ўрганган-да.

Яна бир кун Гулбаҳор онасига қараб туриб "ма-раз", дебди. Онаси бу сўзни қизидан эшитиб ҳанг-манг, қалати бир ҳолга тушиб:

—Бу сўзни ким ўргатди

Болалик — рост ўйлик

мак у Юлдуз Усмоновани "Дунё" қўшиғи билан танийди ва хонангамизни шундай атайди.

Табиийки, қизалоғимизда болаликнинг ўзига хос бошқа томонлари ҳам мужассамдир. Бир кун у менга:

—Ҳой қиз, менга қарагин ҳўқиз, — деди.

—Қизим, авваламбор, мен

ким нима деса шунини илғаб олиб такрорлайдиган пайти бўлса керак-да, деган ҳаёлга бордим ва:

—Сен одамларни ҳўқиз деса-санг яхши бўлмайди, бундан буён сен бундай гапирма, эшитдингми?—дедим.

Маъно-мазмунининг фарқига етиб боролмагани ҳолда қизчамизга шундай деган

сенга, —деса:

—Боғча опамиз шундай дейдилар-ку, —дебди қизалоғим...

Бу воқеани келиндан эшитиб мен ҳам ҳайрон, ўйла-ниб қолдим.

Болалик уйда ўғирлик ётмас, болалик-рост ўйлик деб ҳам тўғри айтилади.

Тарбиячи мурғак қалблар-

га эзгуликни сингдириши, бу эзгулик эса ўз ўрнида гул очиб яшнаб кейинчалик ўз мевасини кўрсатиши керак эмасми? Ўн ўйла, бир сўйла, дея оқилона айтилган ибора биринчи навбатда, айнан, тарбиячи мураббийларга тегишли эмасми?

Мен тавсифлаган бу воқеа ҳақиқатда ҳозирги кунимизда таълим-тарбия ўчоқларидан бирига содир бўлган бўлиб, унинг қайси туману қайси болалар боғчасига бўлиб ўтганини очиб баён қилмадим. Ўйлайманки, айтилган гап ўз эгасини топади, қолаверса, қўлчилик ота-оналар, тарбиячи-мураббий устозлар бу лавҳадан ўзларига тегишли хулосани чиқариб оладилар, деган умидгаман.

Жаҳонгир АБУБАКИРОВ

Qurilish

Янгидан тикланаётган ва таълим тизимини жадаллаштиришга хизмат қиладиган бино ҳамда иншоотлар ўқув муассасаси ҳудудига кўрк бағишлайди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 295-сонли

қиймати 1,5 миллиард сўм турадиган лаборатория биноси қурилиши бошлаб юборилди. «Чирчиққурилиш» трести бунёдкорлари бинони қуриб бериш мажбуриятини олганлар.

Июнь ойида институти-

O'zbekiston
Respublikasi
mustaqilligining
10 yilligi oldidan

10 йил аввал туғилган болалар бу йил 10 ёшга тўлади. Бир парча этнинг ўсиб ақл ва идрок жиҳатдан улғайишини вақт ва эътибор ҳал қиладди. Ўз мустақиллигининг 10 йиллигини қарши олаётган Ўзбекистон ҳақида ҳам фахр билан гапиришга ҳар биримиз ҳақлимиз.

Газетамизнинг шанба сонларида мамлакатимиз олий ва ўрта махсус ўқув юртлари ҳақида бериб бориладиган ушбу саҳифада ўтган ўн йил давомида академик лицейлар, касб хунар коллежлари, университетлар, институтларнинг эришган ютуқ ва муваффақиятлари ҳамда мавжуд муаммолари хусусида ҳикоя қилиб борамиз. Бугунги саҳифамиз Тошкент Давлат авиация институтига бағишланади.

Faxr

Инсон қаерда қандай ишламасин, албатта, ўз меҳнатига муносиб «жавоб»ни олади. Зиёлилар орасида ўзининг фақат яхши хислатлари билан тан олинган кишилар жуда кўп. Улар битта жой-

билан мукофотланганлар рўйхатида исми-шарифимни ўқиб, кўзларимга ишонмадим. Бу менга йилнинг энг катта тортиғи бўлди. Президентимиз имзо чеккан Фармонга мувофиқ, мен «Шўхрат» меда-

МУКААММУ
ВА МУКААММУҚДА

«Ўзбекистон ҳаво йўллари» миллий авиакомпанияси тизимида кадрлар билан ишлаш ҳолатини яхшилаш ҳақида»ги қарорида институтимиз спорт мажмуасини ҳамда ўқув-лаборатория биносини қуриш режалаштирилган эди. Шу асосда Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 13 январдаги 16-сонли қарорига биноан, бу иншоот(лаборатория) республика инвестицион режасига киритилди. Ҳозирги вақтда умумий

миз ихтиёрига энг замонавий спорт мажмуасини топшириш мўлжалланмоқда. Унга 95 миллион сўм маблағ сарфланди. «Абилит» қурилиш фирмаси жамоаси мажмуада сўнгги пардозлаш ишларини бажаряпти.

Олимжон
ҚУРБОНАЛИЕВ,
институт ректорининг
иқтисод
ва тадбиркорлик
бўйича муовини

Yangi pedagogik texnologiya

КОМПЬЮТЕРЛАШГАН ТАЪЛИМ ТИЗИМИ

«Амалий механика» кафедраси мудири Александр Пятаев томонидан ишлаб чиқилган компьютерлашган таълим тизими кафедрамизда ҳам такомиллаштирилди. Бунга мувофиқ, математика ва информатика фанларини ўқитиш машиналар ёрдамида ташкил қилинади. Талаба математика ва информатика фанларини компьютер ёрдамида ўқиб-ўрганиб, ўз билимини синовдан ўтказади. Дискетга ёзилган маъруза матнларини экран орқали кўриб, эшитиб, сўнгга ўзини компьютер ёрдамида синовдан ўтказади. Назорат саволлари ҳам ишлаб чиқилган. Бу эса мустақил таълимни ривожлантириш омилдир. Математика, олий математика, математик моделлар бўйича турли хил маъруза матнлари кафедрамизнинг билим манбаи сифатида сақланади.

Ҳозирда IBM русумли 24 та компьютер талабалар ихтиёрига берилган бўлиб, таълим тизимини энг мақбул усуллар ёрдамида яна ҳам такомиллаштириш устида бош қотираямиз.

Фахриддин БАДАЛОВ,
«Олий математика ва информатика»
кафедраси мудири, профессор

Hamkorlik

Ҳар бир олий ўқув юрти ўз илмий йўналишларига эга. Жумладан, бу институтда ҳам фан ва ишлаб чиқаришнинг ҳамкорлигини таъминлашда тилга олишга арзийдиган ютуқлар бор. Зеро, «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури»нинг асосий талабларидан бири ҳам шудир.

АҚШнинг «БОИНГ» корпорацияси билан 1996-2000 йилларда 5 та мавзу бўйича илмий тад-

га техник хизмат курсатиш бўйича мутахассисларнинг АҚШда малака оширишлари катта аҳамиятга эга. Ҳозирги кунда 2 киши танловдан муваффақиятли ўтиб, олти ойлик стажировкага жўнаб кетишди.

2000 йил Германиянинг «Даймлер Крайслер Айрбас»

ТУ)да ошириш бўйича шартномалар имзоланди.

Ҳозирги вақтда институтда янги очилган ноёб йўналишлар бўйича ҳамда «Ўзбекистон ҳаво йўллари» миллий авиакомпанияси ишчиларини шу мутахассисликлар бўйича қайта тайёрлаш мақсадида чет эл мутахассисларини таклиф қилиш, улар ёрдамида институт профессор-

Институт доценти Саиджамол Орифхўжаевнинг ўқув машғулоти талабалар учун ҳамиша мароқли.

Yangilik

«САМО» ПАРВОЗ
КИЛСИН!

«Учиш аппаратлари конструкцияси ва уларни лойиҳалаш» кафедрасида (кафедра мудири, доцент А.Султонов бошчилигида) халқ хўжалигининг кўпгина тармоқларида ишлатилаётган 4 кишилик енгил самолёт лойиҳаси ишлаб чиқилди. Уни ишлаб чиқариш билан боғлиқ масалаларни ҳал қилиш мақсадида Тошкент авиация ишлаб чиқариш Давлат Акционерлик жамияти конструкторлик бюросига тақдим қилинди. Ҳозирда бу самолётнинг дастлабки намунасини ишлаб чиқиш учун зарурий маблағни излаб топиш чоралари кўрилмоқда.

«Само» мустақил Ўзбекистон Республикасида ишлаб чиқилган илк самолётдир.

Abituriyent — 2001

КЎРСАТКИЧЛАРДАН
БОХАБАР БЎЛИНГ

Умумтаълим мактаблари, академик лицей ва касбхунар коллежларида таҳсил олаётган ёшлар орасида авиация соҳасига қизиқувчилар кўплаб учраши, табиий. Ўтган йили Давлат Тест маркази таҳлилига кўра, бу институтда қуйидаги кўрсаткичлар қайд қилинди. Бўлғуси абитуриентлар бундан бохабар бўлиб қўйсалар, фойдадан холи эмас.

Код	Таълим йўналишлари	Фанлар(балл)	Қабул режаси		Аризалар сони	Ўтиш бали	
			гр.	ш		гр.	ш
1001	Математика	Ўзбек тили (1,1) Математика (3,1) Физика (2,1)	58	75	383	104,3	81,9
1016	Иқтисодиёт	Ўзбек тили (1,1) Чет тили (2,1) Математика (3,1)	10	15	77	151,4	108
1041	Автоматлаштириш ва бошқарув	Ўзбек тили (1,1) Математика (3,1) Физика (2,1)	7	10	65	108,2	87,1
1042	Касбга ўргатиш (техника йўналиши бўйича)	Ўзбек тили (1,1) Математика (3,1) Физика (2,1)	15	20	102	102,7	75,5
1056	Ер усти транспорт тизимлари	Ўзбек тили (1,1) Математика (3,1) Физика (2,1)	4	5	8	76,6	57,9

ШАРТНОМАЛАР ЗАМИРИДАГИ МАҚСАД

қикот ишлари олиб борилди. Унинг умумий қиймати 275 минг АҚШ долларини ташкил қилди. Бу тадқиқотлар ҳисобидан институтга 13100 долларлик Япониянинг замонавий мини типографияси харид қилинди. Бундан ташқари «БОИНГ» корпорацияси томонидан илмий тадқиқот мавзуларини бажариш учун ёрдам тариқасида институтга 14 та IBM компьютерлари тақдим қилинди. Шу корпорация билан 2001-2005 йиллар давомида бу даргоҳнинг кўплаб ёш профессор-ўқитувчилари малакасини ошириш мўлжалланди. «БОИНГ» самолётлари-

фирмасига 15 та мавзу бўйича илмий тадқиқот ишлари ҳақидаги таклифлар тақдим қилинди. Шу йилнинг охирига қадар бу мавзуларнинг бир нечтаси бўйича ҳамкорликда иш бошлаш кўзда тутилмоқда.

«Устоз» жамғармаси орқали институт профессор-ўқитувчилари малакасини Санкт-Петербург фуқаро авиацияси академияси (СПФАА), Киев халқаро фуқаро авиацияси университети (КХФАУ), Москва авиация институти (МАИ) ва Москва фуқаро авиацияси Давлат техника университетлари (МФАД-

ўқитувчиларини ҳам қайта тайёрлаш ишлари олиб борилмоқда.

Институтда ҳамдўстлик мамлакатларига аъзо мамлакатлар илмий тадқиқот маркази билан ҳам илмий тадқиқот ишларини олиб бориш бўйича алоқалар ривожланмоқда. Улар қаторига Украина илмий тадқиқот маркази билан 68 минг АҚШ доллари ва Россиянинг миллий авиация технологик институти билан 12 минг АҚШ доллари тенг ҳужалик шартномалари тузилган. Бу шартномалар замирида институтнинг илмий салоҳиятини ошириш мақсади яшириндир.

Yangi kitob

КИМ ГЕНЕРАЛ БЎЛМОҚЧИ?

Харбий бўлишга ҳар бир бола ҳавасманд. Аскарлик хизматидан қайтган аксининг бош кийимини кийган болакай беихтиёр шундай деганига барчамиз гувоҳ бўлганмиз: "Мен ҳам армияга бораман".

Болажонлар қўлига тушса, бир лаҳзада ўқиладиган И. Абдукаримов қаламига мансуб "Мен генерал бўламан" бадий-публицистик китоби ҳам Ватанимизнинг ҳарбий қудрати, ҳарбий билим юртлари,

нишонлари ҳақида бўлиб, мактаб ўқувчилари дидига, ёшига, руҳига жуда ҳам мос.

Ҳар бир мамлакатнинг ўз ҳудудий чегаралари бор. Уни эса ўша давлатнинг миллий армияси қўриқлайди ва мустаҳкамлайди. Шу ўринда Президентимиз Фармонига кўра 14 январнинг 9 йилдан бери Ватан ҳимоячилари кунини сифатида нишонланаётганини таъкидлаб ўтиш керак.

Рамзий маънодаги "Ватан қалқони" атамаси замирида анчайин серкирра тушунча ва ҳолатлар яширин. Ватан қалқони, бу аввало, армия. Армиянинг эса қатъий тартибга ва меъёрий ҳужжатларга асосланган қонунлари бор. "Мен генерал бўламан" китоби ҳам бу ҳақда болаларга кенг маълумотлар беради. Масалан, "ҳарбий қасамёд" нима, "ҳарбий доктрина" атамасининг

мазмунини қандай, "муқобил хизмат"га кимлар олинади, жавоблар китобчада муҳайё. Биз юқорида ушбу нашрни бир нафасда ўқилади, дедик. Ўқувчига бериладиган маълумотлар қуруқ қайдлар асосида эмас, балки полковник унвонида истеъфога чиққан Рустам отанинг невараси Жаҳонгир билан қилган самимий суҳбатлари асосида очиб берилади. Парча келтирамиз:

"Бобожон, армия нима учун керак? Бошқалар учун урушиш учунми?"

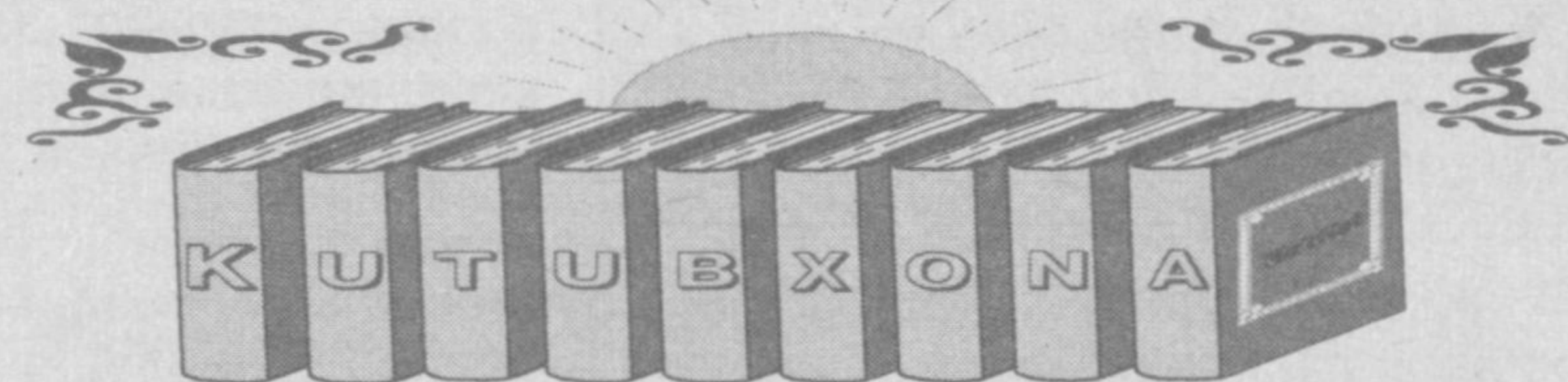
— Йўқ, албатта. Ҳар қандай мустақил давлат ва унинг халқи эмин-эркин, озод яшаши учун ўзини ташқи таҳдидлардан, ҳужумлардан ҳимоя қилиш мақсадида ўз Куролли Кучларига, армиясига эга бўлиши лозим. Чунки ҳамон дунёда халқларнинг озод, эркин яшашини кўролмайдиган

ёвуз кучлар мавжуд. Шунинг учун ҳам мамлакатимиз мустақилликка эришган биринчи кунларданоқ ўз озодлигини ҳимоя қилиш ҳақида ўйлашга мажбур бўлган. Ва 1991 йилнинг 6 сентябрдаёқ Президентимиз Фармонларига биноан, Мудофаа ишлари бўйича вазирлик ташкил этилган, кейинчалик эса Мудофаа вазирлигига айлантирилган".

Ҳарбийликка қаерда ўқитилади, деган саволга ҳам болалар ушбу китобдан жавоб топишлари мумкин.

Минг марта эшитгандан кўра, бир марта кўрган афзал. Китобни ҳар қанча таърифламайлик, унинг мазмунини ўқиб чиққандек даражада сизга етиб бормайди. У 10 минг нусхада чоп қилинган. Истардикки, "Мен генерал бўламан" китоби ҳар бир мактабга биттадан бўлса-да, етиб борсин. У ўғил-қизларимизга она-Ватанни улуғлаш, унинг дахлсизлигини асраш туйғуларини сингдиришда ўз вазифасини бажонидил ўтайди.

Х.ТҶИМАНОВА

1956 йили Ўзбекистон Давлат ўқув-педагогика нашриёти томонидан босмадан чиққан А.С.Борковнинг "Табиий географиядан изоҳли лугат" ўқув қўлланмада шундай дейилган: —"Птоломей, Клавдий эрамининг иккинчи асрида яшаган машҳур грек астрономи ва географи, "Альмагест" номли асар ёзган, бу асар поляк олими Николай Коперник назариясига қадар астрономиянинг асоси бўлиб келган эди. Птоломей геоцентрик назарияга асос солган (240-бет). Уша қўлланманинг 143-144-бетларида эса "Коперник, Николай (1473-1543). Гениал поляк астрономи", деб давом этади. "Коперник планета системасининг тузилишини гелиоцентрик системадан иборат эканлигини асослаб берди. Бу системага мувофиқ Қуёш планета системасининг марказида бўлади. Коперникнинг 1543 йилда ёзган "Осмон жисмларининг айланиши ҳақида"ги китобида ифодаланган таълимоти янги астрономиянинг асоси бўлиб қолди", —деб ёзилган.

Юқорида тилга олинган қўлланманинг 67-бетига қўйиладиган ёзилган: "Дунёнинг геоцентрик системаси, дунёнинг Птоломей томонидан энг туларивожлантирилган системаси, Птоломей фикрича, Ер дунёнинг марказида бўлиб, ҳаракат этмайди. Ой, Қуёш ва ҳамма планеталар Ер атрофида айланади. Дунёнинг геоцентрик назарияси эрамининг II-асридан бошлаб, қарийб 1500 йилга яқин, яъни бу назария Коперник томонидан рад этилгунча давом этди", —дейилган.

1968 йили Москвада "Просвещение" нашриёти томонидан чоп этилган С.В.Агапов, С.М.Соколов ва Д.И.Тихомировларнинг рус тилидаги "География лугати"нинг 229-бетига шундай ёзилган: —"Николай Коперник (1473-1543) поляк астрономи. Коперник Қуёш системасининг марказида Ер эмас, Қуёш туради деган буюк кашфиёт дахлдор. Ушбу таълимоти янги астрономияга асос солди; яъни уша давр динига зарба берди. Католик дини Птоломей (асримизнинг II асрида яшаган) назариясини қўлаб, Қуёш системасининг Марказида Ер туради ва у ҳаракатсиз, унинг атрофида Ой, Қуёш ва бошқа планеталар айланади. Коперникнинг таълимоти диндорлар томонидан таъқиқланган. Россияда бу таълимот ҳақида биринчи марта XVIII асрда хабар берилди".

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги томонидан профессор Ғ.Мирзахмедов таҳрири остида нашр этилган 7-синфлар учун Т.Усмоновнинг "Физикадан қўлланма"сида ёзилган "Ер ва бошқа сайёраларнинг Қуёш атрофидаги ҳаракатларини айнан айлана шаклида эмас, ҳозирги ата-

ма билан айтганимизда эллипсга яқинлиги, фазовий жисмларнинг вазнсизлиги каби купгина ажойиб фикрларнинг ҳозирги кунда ҳам уз кучини йўқотмаганлигини ўзи, буюк бобокалонларимизнинг ўз замонидан 500 йилга эмас, балки 1000 йилларга ўзиб кетганидан далолатдир" (7-бет). Ушбу қўлланманинг 17-бетига қўйидаги сатрларни ўқиймиз: "Беруний Ернинг радиуси, айланма узунлиги сатҳи ва ҳажмини ўзига хос усулда ўлчаш билан бирга биринчи маротаба глобусни ихтиро қилди.

Америка қитъасининг назарий жиҳатдан кашф қилиниши, Ернинг уз ўқи атрофида ва Қуёш атрофида айланиши ҳақидаги таълимотнинг очилиши ҳам Берунийга тааллуқлидир".

Демак, юқорида айтилганлардан шундай хулоса қилиш мумкин: оламнинг тузилиши ҳақида 2 та таълимот мавжуд бўлиб — биринчиси асримизнинг II асрида грек олими Птоломей томонидан яратилган геоцентрик назария бўлиб, у Ерни оламнинг марказида, ҳаракатсиз ҳолда эканлиги, унинг атрофида Ой, Қуёш ва бошқа сайёралар айла-

БУНИ ҲАММА БИЛИШИ КЕРАК

нишини ёқлаб чиққан, иккинчиси—XVI асрда яшаган поляк астроном олими Николай Коперник бўлиб, у оламни марказида Ер бўлишини инкор этиб, балки Қуёш туришини таъкидлаган, яъни гелиоцентрик назарияни қўлаб чиққан. Бу — Коперник назарияси тўғри таълимот бўлиб, Европада XVIII асргача қўлаб-қувватланмаган.

Аслида, бу икки назария тўғрисидаги таълимотларни асл моҳияти ҳақида фикрлар бизларга нотўғри талқин қилиниб келинмоқда.

Мисолларга мурожаат қилайлик. Марказий Осиёнинг буюк энциклопедик олими Абу Райҳон Беруний "...қадимий хоразм тили, форс-тожик тилини ва эски ўзбек тили (эски туркий тил)ни билган. У сурия тилини ҳам билган. Юнон тилини урганиб, Гомернинг "Илиада" достонини уша тилда ўқиб чиққан, деган ривоят бор. Абу Райҳон ажойиб ва гаройиб Ҳиндистонга ихлос қўйиб, ёши 40 дан ошганда ҳинд фуқарола-

ри ёрдамида ҳиндуларнинг қадимги тили — санскритни урганган, бу тилни шу қадар тез ва мукамал эгаллаганки, ҳиндларнинг қадимий китобларини ҳам синчиқлаб ўқий олган ва текширган, шулар асосида ҳиндларнинг тарихи, фани, урф-одатлари, мамлакатини ва тили тўғрисида каттагина асар яратган. Ҳатто баъзи китобларни араб тилидан санскритчага таржима қилган, астрологиянинг тузилиши тўғрисида рисола ёзган. "Бундан мақсад,— деган эди Беруний, —билимларни тарқатмоқ истагим эди".

Демак, Абу Райҳон Беруний куп тилни билиши билан бирга у халқларнинг, шу жумладан Птоломейнинг таълимотини таржима қилиш билан ҳам шуғулланган.

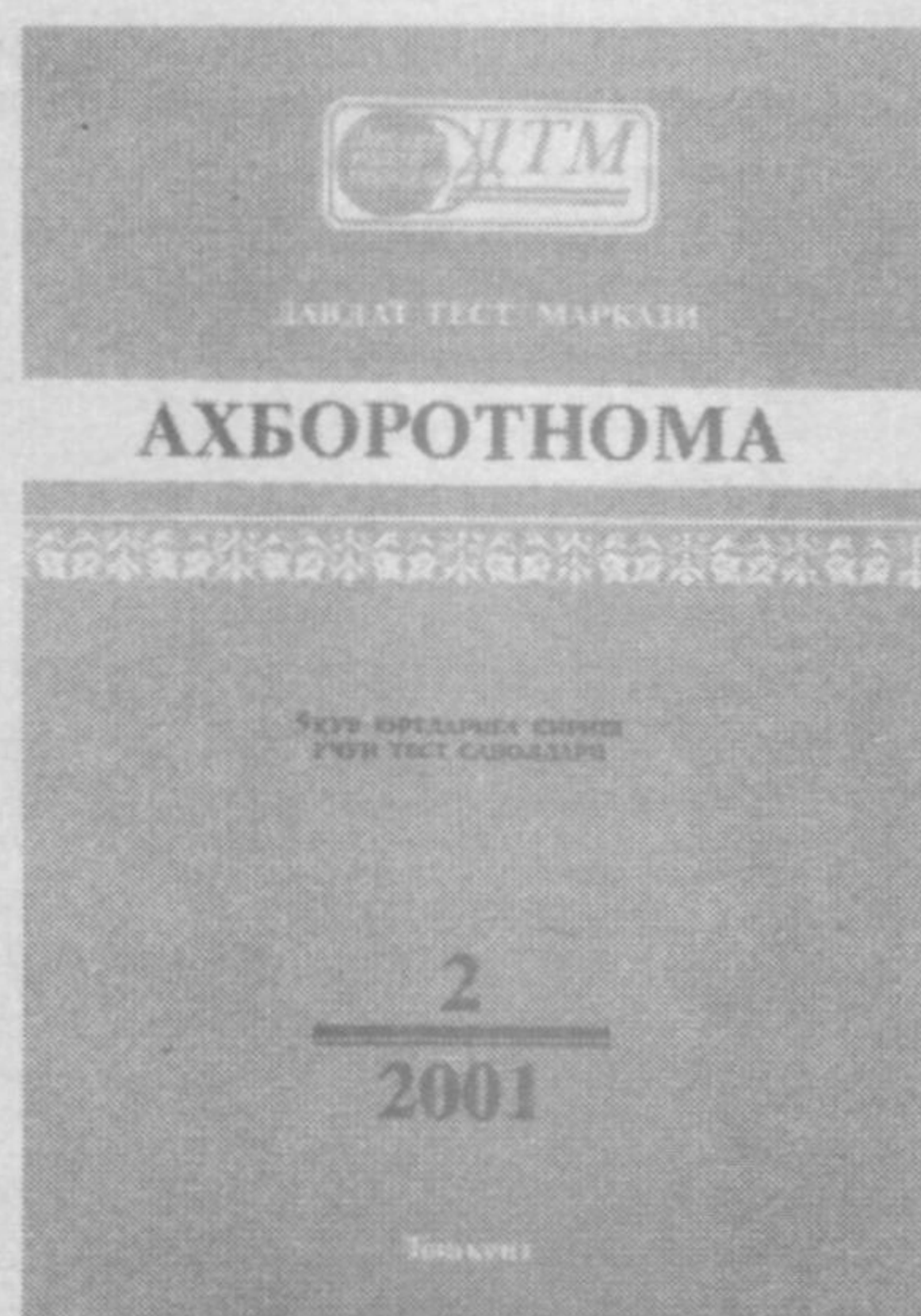
"Шарқшуносларнинг энг кейинги ҳисобига қура, Беруний асарлари қуйидагича тақсимланади: астрономияга оид асари—70 та, математикага оид — 20 та, география-геодезияга оид—12 та, картографияга оид — 4 та, иқлим ва об-ҳавога оид — 3 та, минерологияга оид — 3 та, фалсафага оид — 4 та, физикага оид — 1 та, дорисхуносликка оид — 15 та, адабиётга оид асари 28 тадир" (Х.Ҳасанов, юқоридаги асари, 60-бет).

Юқорида келтирилган монографиянинг 67-бетига "Қонуни Масъудий" асарининг 10 нусхаси сақланиб қолганлиги ҳақида ёзар экан, давом этади: "Асар жами 12 мақоладан иборат бўлиб, ҳар бир мақола бир неча бобга бўлинган (бу ерда "мақола" сузи ҳозирги маъносида эмас, балки бир бутун китоб маъносида ишлатилган). 1-мақолада оламнинг геоцентрик тузилиши Птоломей фикрича баён этилган, 2-мақола — йиллар ва календарлар, 3-мақолада-тригонометрия маълумотлари, 4-мақолада сферик астрономия ва жойларнинг кенгликларини белгилаш усуллари, 5-мақолада жойларнинг узунликларини белгилаш усуллари, 6-мақолада Қуёшнинг ҳаракати, 7-8 мақолаларда Ойнинг ҳаракати, 9-11-мақолаларда юлдузлар ва планеталар ҳаракати баён этилган, 12-мақолада эса мунажжимларнинг йил ҳисоби таҳлил қилинади".

Юқорида айтилган мулоҳазалардан қуйидаги умумий фикрга келиш қийин эмас: демак, буюк бобомиз Абу Райҳон Беруний деярли европалик Николай Коперникка нисбатан 500 йил илгари оламнинг тузилиши ҳақидаги тўғри таълимотни яратган. Ва бу ҳақда руйи-рост, ҳақиқатни очиш вақти келмадимикан?

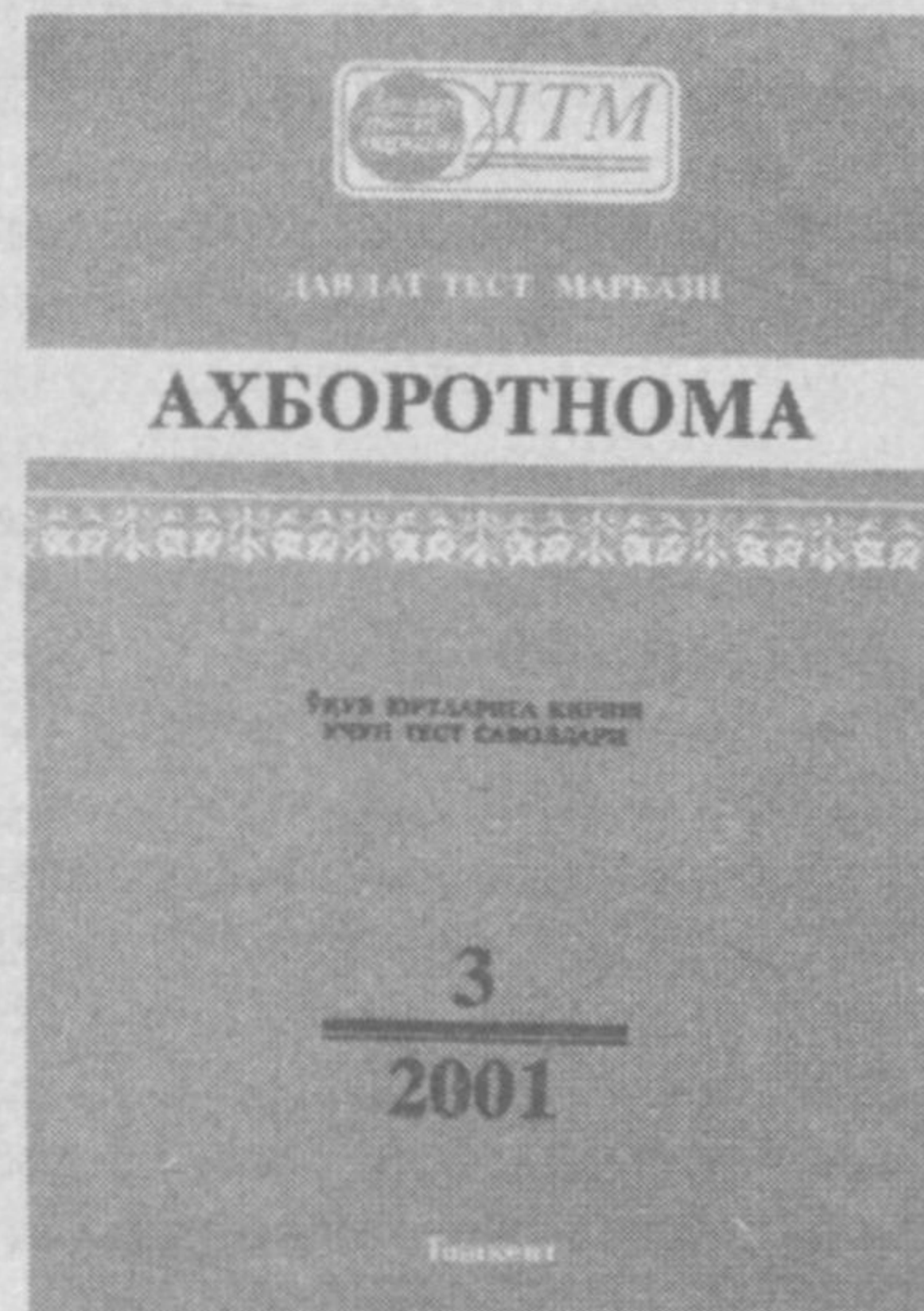
Ж.ХАЛИЛОВ,
Андижон ВПХМОИ ректори

Abituriyent — 2001

"АХБОРОТНОМА" — СИЗГА ЁРДАМ

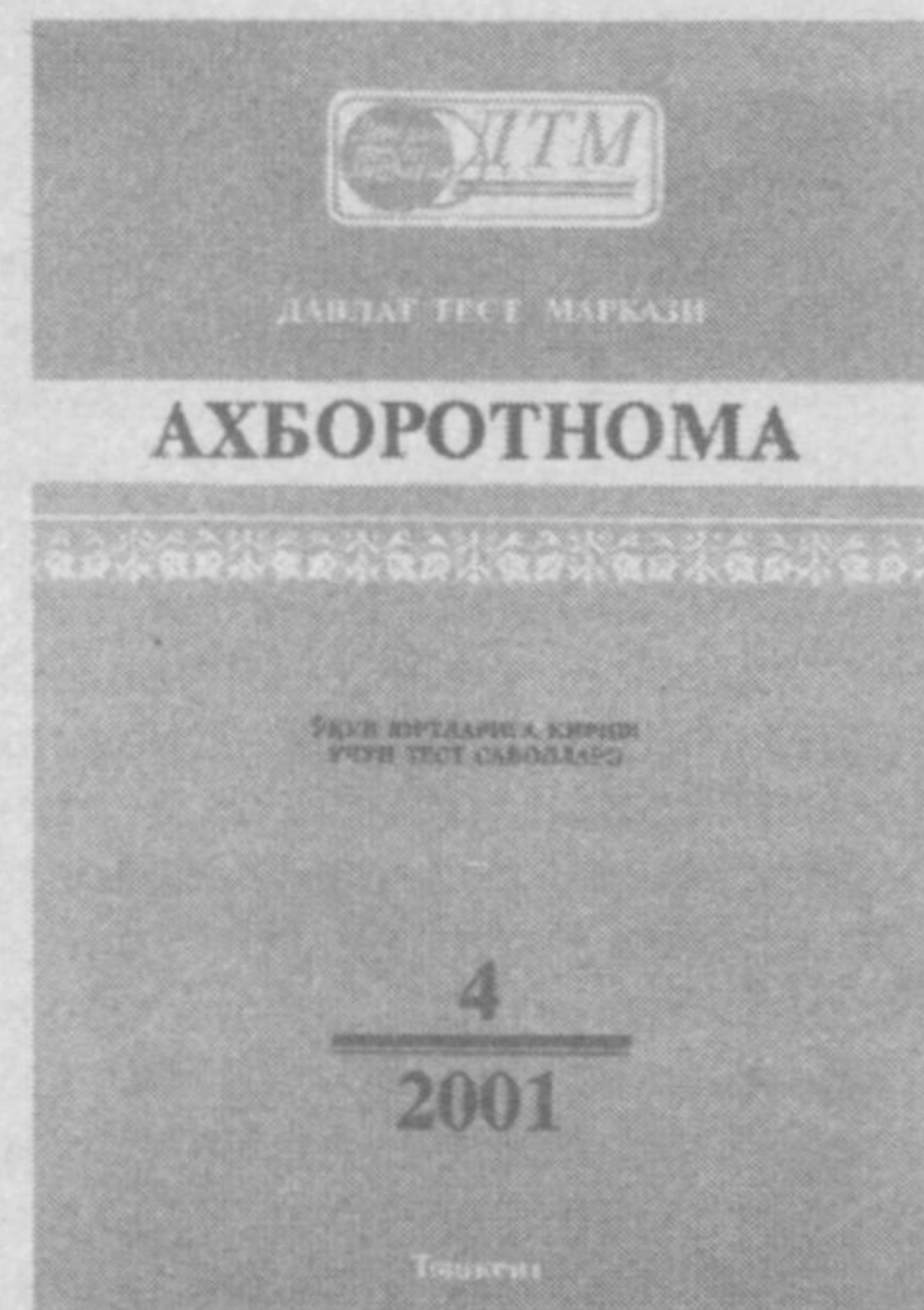
"Ахборотнома"да эълон қилинган баъзи тестларнинг қайта таҳрир қилиниши абитуриентлардан тўғри жавобни фақат хотирада сақлаш билан эмас, балки мавзуларни чуқур билиш ва уларнинг ўзига хос хусусиятларини яхши фарқлаш билан топишни талаб этади дейилади яқиндагина нашрдан чиққан, абитуриентларнинг кўмакчисида айланиб қолган ДТМнинг "Ўқув юртларига

кириш учун тест саволлари" қўлланмасининг 2-сониди.

Муштарийларимиз газетамиз орқали "Ахборотнома"ларнинг 1-сонини нашрдан чиққанлигини биладилар. Бугун эса, унинг 2-, 3-, 4-сонлари ҳам сотувга чиқарилганини сизларга етказмоқчимиз. "Ахборотнома"ларнинг ушбу сонларида ўзбек тили ва адабиёти, инглиз тили, немис тили, француз тили, тарих, математика, физика, биология, кимё ва география фанларидан берилган тестлар орқали ўз билимларингизни қайта синовдан ўтказишингиз, мустаҳкамлашингиз мумкин.

Агар саволларни апробациядан ўтказишингиз жараёнида фикр-мулоҳазалар ёки таклифлар туғилса, марҳамат қилиб Давлат тест маркази билан ўртоклашингиз мумкин.

Шеърят мухлислари шоир Саъдулла Ҳакимни кашф қилганларига чорак асрдан ошди. Унинг улуғ адибимиз Абдулла Қодирий қаламига мансуб "Ўтган кунлар" романидан, ундаги халқона, ажойиб образларидан таъсирланиб ёзган шеърлари адабий жамоатчиликда илиқ муносабат уйғотганига ҳам анча йиллар бўлди. Ана шу ўтган вақт мобайнида шоирнинг бир неча шеърӣ мажмуалари чоп этилди, услуби сайқал топди, мухлислари сони ортди. Халқона оҳангда битган шеърлари, айниқса, адабий танқидчиликда, бадиий сўз қадрини, қиммати-ни қадрлайдиган адабиёт ихлосмандларининг ижобий баҳосига сазовор бўлди.

Саъдулла Ҳаким ижодида публицистика ҳам муҳим ўрин тутди. Мамлакатимизда олиб борилаётган ислохотлар, таъ-

лим-тарбия соҳасидаги туб ўзгаришлар билан боғлиқ муаммолар, бу борада қўлга киритилаётган ютуқлар унинг мақолаларида теран кузатишлар ва таҳлиллар асосида ёритилган. "Маърифат" газетамизда таҳририят бош муҳаррири бўлиб ишлаган йилларда, айниқса, Саъдулла Ҳакимнинг ҳақиқий журналист жонқуяр муҳаррир ва ташаббускор раҳбар сифатидаги иқтидори намоён бўлди.

Шу кўнларда истеъдодли шоир ва моҳир журналист Саъдулла Ҳаким ўзининг эллик ёшини қаршилаётир. Газетамиз жамоаси, кўпминг сонли муштарийлар номидан уни қутлаб, ижодий парвозлар тилаймиз.

Қуйида ижодкор ижодидан намуналар эълон қилинмоқда.

Ko'ngil bitiklari

Умримда бир хунук
аёл кўрмадим. Аёллар...
аё, жаннат фаришталари!

Ватанпарварликни биз
фавқуллодда ҳолатларда
қилинган ҳаракат, жасо-
рат каби қабул қилишга
ўргаватанпарварлик ҳар
куни, ҳар лаҳза, ҳар бир
қадамда рўй беради.
Мен Ватанни севаман,
дея хўжакўрсинга кўкра-
гига урувчидан кўра,
йўлда кўндаланг ётган
тошни олиб қўйган одам
ватанпарварроқ эмасми?

Ҳар қандай тараққиёт
асосида табиат қонуния-
ти ётади. Дарахт гурки-
раб гуллаши учун қиш
қаҳратонини кечиради,
хазон бўлишидан аввал
чаппар уриб гуллайди.
Сокин оқайтган дарёни
тезлаштиришга уриниш
қанчалик бесамар бўлса,
тезоқар оқимни секин-
лаштириш ёки тўсишга
уриниш шунчалик бе-
маъниликдир.

Ватан чегарали, лекин
Ватанга муҳаббат чегара
билмайди. Ватанини сев-
ган киши, аввало, унинг
мана шу ҳудудий сарҳа-
дда бут ва тўқис бўли-
шини истайди. Ватанини
севган киши унинг номи,
шаъни, шавкати Ватан са-
рҳадидан ташқарида
улуғланишига ҳам ҳисса
қўшади.

Мақтаб - мамлакатнинг
уриб турган юраги.

Тил бойлиги, тил жози-
бадорлигини қаранг! Са-
идхон тоға Зухро янгага
нима дейди денг: сени
Иннияминга олиб бергун-
ча отимни тўрт марта та-
қалатганман! У кишининг
яна бир гапи эсимда қол-
ган: ёмон хотиннинг
қилиқлари қўтирга
ўхшайди. Баданингдаги-
ни беркитганинг билан
юзингданини яширолмай-
сан.

Тил бойлиги ифода
ранг-баранглигида, сино-
ним сўзларнинг кўплиги-
да яққол намоён бўлади.
Қаранг, биргина "кул-
моқ" сўзининг қанчадан-
қанча ифодаси бор экан:
1. Кулди. 2. Мийиғида
кулди. 3. Кулимсиради.
4. Табассум қилди. 5.
Жилмайди. 6. Ханда
қилди. 7. Хоҳолади. 8.
Қаҳ-қаҳ урди. 9. Илжай-
ди. 10. Ишшайди. 11. Ир-
шайди. 12. Иржайди. 13.
Тиржайди. 14. Ҳирингла-
ди. 15. Оғзи қулоғига
етди. 16. Тишининг оқини
кўрсатди.

"Марта" сўзининг ифо-
далари ҳам ҳайратга со-
лади:

1. Марта. 2. Карра. 3.
Бор. 4. Гал. 5. Навбат. 6.
Дафъа. 7. Қайта. 8. Топ-
қир. 9. Қур. 10. Йўл. 11.
Қатла. 12. Қат. 13. Са-
фар.

Одамни сир йиқитади.

Ҳар одам шоир бўла-
вермайди, ҳар шоир
одам бўлавермайди.

Хомсан-да. Шунинг
учун тепада турибсан.
Тош отиб хомлай туши-
риб нима қиламан? Пи-
шасан, ўзинг ёнимга ту-
шасан.

Сувни ташна боққа
бер,
Сўзни кайфи чоққа
бер.

Дарахтдан ниҳол, ба-
хордан чечак.

Отангни ҳурмат қил-
санг ўтмишинг ёруғ,
Болангни иззат қилсанг
йўлинг очиқ.

Қизил - қонга, кўк -
кўкайга.

Ақл билан яшалган
умр - кечирилган умр,
Қалб билан яшалган
умр - қоладиган умр.

От нимани ўйлапти
экан-а?

Қирда, очиқ далада
болалар куларди. Бу
кулгу ҳаводек тоза, ос-
мондек тиниқ, булоқ су-
видек сержаранг эди.

Бурнинг борида бир
шинғир!

Товони қизиган экан,
қум-ғондай қайнаб ал-
жиради.

Кўпдан кўрмаган
эдим, қумурсқадай озиб
кетибди.

От минганнинг қўли
қичийди, минбарга чиқ-
қаннинг - тили.

Гулнинг гўзаллиги
очилганида, сўз тарова-
ти эса ишлатилганида
билинади.

Илгарилаб кетганни ту-
шуниш қийин, орқада
қолиб кетганга тушунти-
риш қийин.

Булоқлар шиддатли
ёмғирлар ва тошқин сел-
лардан кейин кўз очади.
Буюк шахслар ҳам шид-
датли, мураккаб ва то-
шқин замонлар ўтиб ҳаёт
сахнасига чиқади.

Бўтакўзни булут таний-
ди.

Шеърда инсонга абадий
ҳамроҳ бўладиган туйғулар
куйланиши керак.

Миллат орияти шахс-
ни улғайтиради. Ориятли
шахс миллатни улғайтира-
ди.

баланд тутмайди. У деҳқ-
он бўлиб, зиёлини "бизга
келиб ҳаётни ўрганинг" де-
майди.

У тижоратчи ҳам эмас.
Унинг синфи йўқ, лекин
қиёфаси аниқ - покланаёт-
ган инсон.

У умрини бюрократга
қарши курашиб ўтказмай-
ди. Аслида, балки бу ҳам
зарурдир.

Қаноатсиз одам ҳақида
гап кетса, чироқнинг ёру-
ғига қаноат қилмай, куйиб
кетишини ҳаёлига ҳам
келтирмай, уни титкилаш-
га уринаётган одам кўз ун-
гимдан ўтади.

Аёллар... аё, жаннат фа-
ришталари! Умримда бир
хунук аёл кўрмадим. Бир-
ларининг қуёшдек кўзла-

Саъдулла ҲАКИМ

ЮРАК ЗАРЪЛАРИ

Кимки ўзлигини англаб
етмаган бўлса, озод эмас,
кимки озод бўлмаса,
ўзлигини англаб етган
эмас.

Бугунги куннинг қаҳра-
мони ким?

Бугунги куннинг қаҳра-
мони табақага кўра аниқ-
ланмайди.

Унинг синфи йўқ. У ишчи
бўлиб, ўзини деҳқондан

У умрини порахўрга қар-
ши курашиб ўтказмайди.
Эҳтимол бу ҳам зарурдир.

У ўзига ўзи қарши ку-
рашади. Донишмандлик -
бу ўзини ўзи енгилдир,
деган эди Яссавий.

Биз бошқаларга қарши
курашда устаси фаранг
бўлиб кетганмиз.

Бугунги қаҳрамон ўзини
ўзи енгилни одат қилаёт-
ган қаҳрамон бўлиши ке-
рак.

ри, бирларининг нозик ва
сулув қомати, бирларининг
кабутар янглиғ сийнаси
кўркам.

Бирларининг асал табас-
суми, кулганида кулгичла-
рининг порлаши гўзал!

Бирларининг ўтли наза-
ри, бирларининг сўзлаган-
даги ишвалари, бирлари-
нинг нозланиб туришлари,
бирларининг хиром айлаб
юришлари, бирларининг
гина қилиб лаб буришла-
ри... нақадар жозиб!

Баъзида шундай ўқитувчи-лар билан суҳбатлашасизки, суҳбат асносида ўқитувчилик фақатгина касб эмас, балки тақдир инъом этган қобилият ҳамдир, дея ўйлай бош-

"МАКТАБДАН КЎНГИЛ УЗОЛМАЙМАН..."

лайсиз. Ўзида чоракам бир соатлик мажбуриятни ортмоқлаб эмас, балки, дил-дилдан яйраб, тўлиқиб дарс ўтадиган бундай мураббийлар қўлида тахсил оладиган болаларнинг вақти ҳеч қачон зое кетмайди. Сирдарёлик кекса ўқитувчи Амакбой Кўчаров ҳам ана шундай мураббийлик қобилиятига эга бўлган инсонлардан. "Ҳозир нафақада бўлсам-да, барибир мактабдан кўнгил узолмайман. Хануз "бир оёғим" уйда бўлса, "бир оёғим" мактабда", дейди Амакбой ака.

Дарҳақиқат, Амакбой аканинг мактабдан кўнгил узолмаганича бор. Боиси, унинг бутун иш фаолияти, бир йигит туғилиб қирчиллайдиган 42 йиллик умри шу битта муассасада — Сирдарё тумани-

Xalq o'qituvchilari

даги 11-ўрта мактабда кечди. Дастлаб икки йил ўқитувчи, беш йил илмий бўлим мудир бўлиб ишлагач, 35 йил мактабга раҳбарлик қилди. "Мактабнинг янги биноси 1979 йили бир йилда қури-

либ, фойдаланишга топширилди, — дея хотирлайди Амакбой ака. — Лекин бунга-ча ўн йил югурдим. Тўрачилик, боқибегамлик авж олган ўша кезларда "ҳамма яхши нарсалар — болаларга" деган баландпарвоз шиор фақат қоғозда эди. Эндиликда 536 ўринли мактаб биносига қараб туриб, болаларимиз учун фойдали иншоотнинг қурилишида озми-кўпми ҳиссам қўшилганидан таскин топаман.

Кекса муаллим ўз иш фаолияти давомида қанчадан-қанча шогирдларга сабоқ бе-

риб, ҳаётда ўз муносиб ўринларини топишларига кўмак берди. Бугун 11-мактабда меҳнат қилаётган мураббийлар ҳам Амакбой акани ўзларига устоз деб биладилар. Уч ўғил, беш қизни тарбиялаб вояга етказган муаллимнинг барча қизлари, катта невараси ҳам ўқитувчилик касбини танлашган.

Фидойи муаллим Амакбой Кўчаровнинг меҳнатлари давлатимиз томонидан муносиб тақдирланиб, 1997 йилда у кишига "Халқ ўқитувчиси" унвони берилди. Эндиликда сирдарёлик таълим ходимлари Амакбой ака ҳақида сўз кетар экан, "туманимиздаги ягона" Халқ ўқитувчиси" дея фахрланиб гапирадилар.

Икром БҮРИБОЕВ

ИЛЛАТЛАРГА ЧЕК ҚЎЙИШ КЕРАК!

Ёшлик — инсон ҳаётининг ўта масъулиятли давридир. Ўсмирларни турмушга тайёрлаш, уларни ҳар қандай иллатлардан асраш ҳам айнан шу даврда катталар диққат-эътиборида турмоғи лозим. Ана шуларни ҳисобга олган ҳолда 16 март куни Акмал Икромов туманидаги 229-мактабда "Ўсмир-ёшлар ўртасида жиноят ва жиноятчиликнинг олдини олиш" мавзусида тарбиявий тадбир ўтказилди. Туман прокуратураси, шаҳар ҳамда туман наркологик диспансери ва халқ

Tadbir

таълими бўлимлари ҳамкорлигида олиб борилган ушбу тадбирда қатнашчиларга ҳозирги айрим ёшларнинг жиноятга қўл ураётганликлари ва ақидапарастликнинг турли оқимларига кириб кетаётганликлари, наркотикларга ружу қўяётганликлари ҳамда буларнинг сабаблари, олдини олиш чоралари ҳақида кенг маълумотлар берилди. Тадбирда мутахассислар ёшлар билан қизгин суҳбат уюштиришди. Ушбу суҳбат давомида ўсмир қатнашчилар юқоридаги каби иллатларга нақадар нафрат кўзи билан қараётганликлари сезилиб турди.

Ишончимиз комилки, бу каби тадбирлар мунтазам ўтказилиб борилса, ёшлар орасидаги ҳар қандай иллатларга барҳам берилмак.

Жамшид САЪДИНОВ,
"Маърифат" муҳбири

Мустақил Ўзбекистоннинг буюк маънавиятини юксалтириш, миллий таълим-тарбия тизимини мустаҳкамлашда ёшларнинг тафаккури, дунёқараши, бадиий-эстетик дидини ривожлантириш муҳим ҳисобланадики, бу борада эстетик жиҳатдан етук бўлган комил инсонни тарбиялашда тасвирий санъатнинг ўрни ва аҳамияти каттадир.

Бу ўринда тасвирий санъатда ўз йўналишини яратган ва бу борада ўз издошлари — шогирдларига эга бўлган ҳамда ёшларнинг маънавий, бадиий-эстетик тараққиётига катта таъ-

тасвирий санъат ва чизмачилик хонасини замонавий қайта жиҳозлашга эътиборини кучайтирди ва дарсларда техник воситалардан самарали фойдаланишга эришди. Бу эса ўқувчиларнинг шу фанга бўлган қизиқишини янада оширди.

Болалар дарс давомида олган билимлари билан чегараланиб қолмасдан синфдан ташқари тасвирий санъат тўғрисида ҳам ҳавас билан қатнашадилар. У ерда тўғрақ машғулоти мунтазам равишда қизиқарли ўтказиладики, бунинг натижасида тўғрақ иштирокчиларнинг "Мактаб боғи" "Оромгоҳ кучоғи-

халқининг табиати, турмуш тарзи ва санъатига оид ҳамда ўзбек халқ амалий санъатига оид китоблар, ҳар хил ўйин-чоқлар ҳам мавжуд. Домла ҳар бир дарс давомида ўқувчиларга хилма-хил топшириқлар бериб, уларнинг мустақил ишлари учун қўлай шароит яратади. Ўтаётган ҳар бир дарсида табиийлик ҳукмрон, тартиблилик мавжуд. Ўқитувчи дарс жараёнида ҳар бир дақиқадан унумли фойдаланади. Энг муҳими, ўқитувчининг ўқувчилар билан муносабати яхши. Бир неча йилдан буён "Тасвирий санъатдан ўқувчиларга Ўзбекистон рассомларининг ҳаёти ва ижодини ўргатиш" мавзусидаги ижодий иш билан шуғулланмоқда. Бунда ўқувчиларни Ўзбекистон тасвирий санъати вакилларида У.Тансиқбоев, А.Абдуллаев, Ч.Аҳмадов, М.Набиев, Л.Абдуллаев, Р.Темуров, Х.Раҳмонов, Б.Ҳамдамий, Л.Насриддинов, Ш.Ҳасанова каби қатор рассомларимиз ижоди билан таништириб боради.

Устоз Пўлат Ёкубов фаолиятидаги аниқлик ва тадбиркорлик ўқувчиларга катта тарбиявий таъсир кўрсатади. Уларни мустақил фикрлашга, ўйлашга мажбур этади. Энг муҳими, ўқитувчининг самарали меҳнати ўқувчиларда ишлаш, ижод қилиш истагини ҳосил қилади.

Ойсоат ХУДОЁРОВА,
Т.Н.Қори Нийзий
номидаги ЎзПФТИ катта
илмий ходими,
педагогика фанлари
номзоди

ҚАЛАМ СЕХРИН БИЛАН УСТОЗ

сир этган, ўз касбининг моҳир устаси Пўлат Ёкубовнинг ёш авлодга таълим-тарбия беришдаги муваффақияти хусусида фикр юритмоқчи бўлдик.

Ўзбекистон халқ ўқитувчиси Пўлат Ёкубов 1961 йилдан буён Паркент туманидаги 1-мактабда тасвирий санъат ва чизмачиликдан ўқувчиларга сабоқ бериб келмоқда. Пўлат Ёкубов қаламни ардоқлайди, уни сеҳрли куч деб билади. Унинг бу хислати педагогик фаолиятида дарс ўтиш методикасини яхши билиши, болаларга меҳр-муҳаббатда кўзга ташланади. У бутун бадиий фаолиятни кўргазмалилик асосида ўқувчиларга илмий-амалий билим беришга қаратди.

да", "Балиқ ови", "Ўлкамизда ёз", "Ёзги мевалар", "Сайр", "Оқшом", "Полизда", "Ёзги ишлар" каби бир қанча мавзуларда асарлари яратилди.

П.Ёкубов тасвирий санъатдан дарс самарадорлигини янада ошириш мақсадида турли-туман ўқув-кўргазмали куролларни кўпайтирди.

Бир неча мавзу ва мазмунга эга таълим-тарбия жараёнига тааллуқли бўлган умумий қоидаларни ифода этувчи кўргазмали куроллар, таркатмали дидактик материаллар, олимлар, санъатшунослар, мусаввирларнинг ҳаёти ва ижодини акс эттирувчи альбомлар тайёрлагандар. Шунингдек, мактабда ўзбек

МУАЛЛИМ БОҒИНИНГ САРҲАДИ

мизнинг насибаси нафақат ўз юртимизга, балки, бутун жаҳон узра сочилаётгани баайин ҳақиқат. Бугунги кунда ўзбекининг оёғи етмаган қитъа қолмади ҳисоб! Ўнлаб давлатларда элчихоналаримиз доимий равишда фаолият кўрсатаётган бўлса, яна бир томондан турли ўлкаларда ўтказилаётган мусобақалар, ўйинлар ва бошқа оммавий тадбирларда юртимиз вакиллари эмин-эркин бориб келишаётир.

Не бахтки, бугунги кунда оддий мактаб ўқувчиларига эъза қитъада жойлашган мамлакатларга бориб, уларнинг мактабларидаги таълим тизими билан бевосита танишиб, ўзаро тажриба алмашишмоқда. Собир Раҳимов туманидаги Обид Содиков номидаги 249-мактаб ўқувчиларидан бир гуруҳи уч йил бурун Америка Қўшма Штатларидаги Норвеч шаҳри мактабларида, сўнг Англиянинг Хорвард шаҳ-

ридаги Девид Гем коллежида 21 кун ўқиб келиш бахтига мушарраф бўлган эдилар. Жаҳон тилларидан ҳисобланмиш инглиз тилини пухта ўзлаштирган бир гуруҳ ўқувчилар яқинда яна олис Америка сари жўнаб кетдилар.

— АҚШ мактаблари ўқувчиларимиз учун ўзига хос "тажриба

Ta'lim fidoiylari

маскани"га айланиб бормоқда, — дейди мактаб директори Ҳова опа Ҳамидова. — Юртимиз истиклолининг дастлабки ўн йили давомида иккинчи маротаба шундай бахтга мушарраф бўлаётган эканмиз, демак, бундан буён тез-тез жаҳон узра қанот ёзишимизга умид қилсак бўлади.

Албатта бу ўринда умрини мактабга, ёш авлодга таълим-

тарбия беришдек эзгу ишга бахшида этаётган муаллимларнинг хизматлари катта. Чорак асрдан буён ўқувчиларга география фанидан сабоқ бериб келаётган фидойи муаллима Ҳова Ҳамидова ана шундай фидойилардан. У 1976 йили Низомий номидаги Тошкент Давлат педагогика институтини география факультетини имтиёзли дипломга тамомлаганидан буён ёш авлодга таълим-тарбия бериб келаётир.

Қарийб ўн йилдан буён мактаб директори вазифасида фаолият кўрсатаётган Ҳова опа мазкур ўқув даргоҳида ислохотларнинг рисоладагидек амалга оширилиши учун тинмай меҳнат қилаётир. Унинг ташаббуси ва сазой-ҳаракатлари туфайли мактаб ўқувчилари ҳар йили туман, шаҳар ва республика миқёсида ўтказиладиган турли олимпиада, кўрик-танлов ва мусобақаларда фаол қатнашиб, фахрли ўринларни эгаллашаётир.

Мактабда ҳар бир фанни пухта ўзлаштиришга алоҳида эътибор қаратилаётир. Фан кабинетлари талаб даражасида безатилиши билан бир қаторда ўқитишдан ортиқ тўғрақлар, иккита компьютер хонаси ҳамisha ўқувчилар билан гавжум. Ўқувчиларнинг сиёсий-маърифий билими ва савиясини оширишга хизмат қилаётган мониторинг хонасида тез-тез турли тадбирлар ўтказилмоқда.

Умрини мактабга бахшида этаётган Ҳова Ҳамидова ҳалол меҳнатлари эвазига "Халқ таълими аълочиси", "Халқ таълими фидойиси" сингари фахрий нишонлар билан тақдирланган. Ўз боғининг сарҳадлари тобора кенгайиб бораётганидан фахр ила меҳнат қилаётган боғбон мисол ажойиб мураббийнинг орзу ва умидлари дунёча бор. Бу — дунёда ўзлигини намоён этаётган асл шогирдларининг бахти-саодати билан ҳамонахандир.

Дилбар ТУРҒУНОВА,
Муборак ҚУРБОНОВА

Ҳар қандай боғбон яратган боғнинг чегараси, сарҳади бўлади. Хўш, боғбонга қиёс этганимиз — ўқитувчилар улғайтирган боғнинг сарҳади-чи? Ҳар йили мактабдан "учирма" бўлаётган ўғил-қизлар мустақил ҳаётга қадам қўйишгач, тақдир ризқини сочган томонларга тарикдек тарқаб кетишади. Ўзбекистон мустақилликка эришганидан буён кўплаб замондошлари-

Ўзбекистон Республикаси истеъдодли ёшларни қўллаб-қувватлаш Улуғбек Жамғармаси ёшларнинг онги ва тафаккурига ватанпарварлик ғояларини сингдириш, истеъдодли ёшларнинг Ватан равнақи йўлидаги иқтидори ва имкониятларини эзгу ишларга йўналтириш мақсадида Ватанимиз мустақиллигининг шонли 10 йиллигига бағишланган

“ВАТАН ЯГОНАДИР, ВАТАН БИТТАДИР”

мавзусидаги республика ижодий иншолар кўрик-танловини ўтказди.

Кўрик-танловда иштирок этувчилар ўзларининг озод ва обод Ватанимизни мадҳ этувчи, она-юрт қиёфасини, мустақиллик йилларида эришилган ютуқларни, ёшлар онг-шууридаги ўзгаришларни ёрқин акс эттирувчи ижодий иншоларини юборишлари лозим. Танлов қатнашчилари мамлакатимизда амалга оширилаётган ислохотлар жараёнидаги ўзларининг бевосита иштирокларини (қўшаётган ўз шахсий ҳиссаси) қай даражада эканлигини ҳам кўрсата олишлари лозим.

Кўрик-танлов шартлари

Танлов қатнашчилари ўз ижодий иншоларини Улуғбек Жамғармаси бошқаруви ҳузурида ташкил этилган республика танлов ҳайъатига шу йилнинг 1 августига қадар тақдим этишлари лозим. Танлов иштирокчилари қуйидаги истаган мавзуларини очиб беришлари мумкин.

1. Сизнингча Ватан нима, уни англаш нимадан бошланади?
2. Ватан туйғусини қандай ҳис этасиз?
3. Ватанпарварлик тушунчасини қандай изоҳлайсиз?

4. Ватангадолар деганда кимларни тушуна-сиз?

5. Ватанфуруш ва Ватан хоинлари кимлар?

4. Юрт соғинчини ҳис қилганмисиз (қаерда, қачон ва нима сабабдан)?

5. Истиклол Сизнинг ҳаёт тарзингиз, онг-шурингиз, тафаккурингизда қандай ўзгаришлар қилди?

6. Ўз шахсий ҳаётингиз мисолида мустақил-лик имкониятларини нималарда кўрдингиз?

7. Ватан, халқ тушунчаларининг уйғунлигини нималарда кўрасиз?

8. Ўз ҳаётингизни Ватан тақдири билан муш-тараклигини қандай ифодалайсиз?

9. Ватан, юрт истиқболи ва равнақи учун шахсан ўзингиз қандай ҳисса қўша олдингиз?

10. Юртимиз истиқболини қандай тасаввур қиласиз?

Ушбу кўрик-танловда 25 ёшгача бўлган барча истеъдод соҳиблари қатнашишлари мумкин.

Танлов ғолиблари Улуғбек Жамғармасининг фахрий ёрликлари ҳамда қимматбаҳо совғалари билан тақдирланадилар.

Ахборот ҳомийси — «Маърифат» газетаси

**Манзилимиз: 700060. Тошкент шаҳри, Мовароуннахр кўчаси 20-уй.
Улуғбек Жамғармаси бошқаруви.**

Маълумот учун телефонлар: 152-68-12, 56-86-53.

ХАЛҚ ТАЪЛИМИ РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

Мактабгача таълим муассасаси ходимларининг малакасини ошириш бўйича доимий ишлаб турувчи республика курси 2001 йилнинг апрель ойида қуйидаги тоифалар бўйича курслар режалаштирилган:

1. Мактабгача таълим муассасаси мудирлари — 2.04.2001 й. — 28.04.2001 й.

2. Мактабгача таълим муассасаси услубчилари — 2.04.2001 й. — 28.04.2001 й.

3. Мактабгача таълим муассасаси мусиқа раҳбарлари — 2.04.2001 й. — 21.04.2001 й.

Курс давомида тингловчилар учун таниқли педагоглар, олимлар, санъаткорлар, матбуот ходимлари билан учрашувлар ва “Темурийлар тарихи” ҳамда бошқа маданий масканларга экскурсиялар уюштирилади.

Тингловчилар учун курс тасарруфидеги кутубхона, қироатхона, бепул ётоқхона хизматда бўлади. Курсда болалик тингловчилар учун болалар хонаси мавжуд. Суткалик ва йўл харажатлари курс ҳисобидан тўланади.

Манзилимиз: Тошкент — 95, Саидов кўчаси 6-уй, Талабалар шаҳарчаси. Транспорт: Жанубий темир йўл вокзалидан 8-троллейбуснинг Талабалар шаҳарчаси охири бекати.

Вилоят, туман халқ таълими бошқармалари ва мактаб директорлари диққатига!

**“O‘ZDAVKITOBSAVDOTA‘MINOTI” очик акционерлик жамияти 2001-2002 ўқув йили учун таълим-тарбия ўзбек ва қардош тилларда олиб бориладиган мактабларнинг 2—11-синфларига мўлжалланган дарсликларни тақлиф этади ва республикаимизнинг барча вилоятларига етказиб беради.
Улгуржи савдога 10-15% чегирма берилади.**

Ўзбек тили

2-синф

Н.Бикбаева. Математика
дафтари № 1
Н.Бикбаева. Математика
дафтари № 2
Х.Эгамов. Ўзингиз қуринг
ва ясанг

К.Қосимова. Она тили
А.Григорянц. Атрофимизда
олам

3-синф

М.Ғуломов. Ҳуснихат
Н.Умарова. Ўқиш китоби
Р.Толипова. Русский язык
С.Фузаилов. Она тили

4-синф

А.Григорянц. Кундалик ку-
затиш дафтари
Р.Икромов. Она тили

5-синф

Т.Пошшахўжаева. Меҳнат
таълими
У.Маҳамов. Ватан туйғуси
С.Булатов. Ганчкорлик
Ж.Икромов. Математика
Р.Толипова. Русский язык
Н.Каримов. Адабиёт
Л.Жўраев. Инглиз тили
дафтари

У.Пратов. Ботаника 5—6-с.
Б.Аҳмедов. Ватан тарихи-
дан ҳикоялар

6-синф

А.Кабилов. Жаҳон тарихи
Х.Неъматов. Она-тили
Р.Толипова. Русский язык
А.Саъдуллаев. Ўзбекистон
тарихи
Қ.Йўлдошев. Адабиёт

7-синф

А.Мухаммаджонов. Ўзбе-
кистон тарихи
А.Ғайбуллаев. Геометрия
Т.Қурбонов. Миллий истиқ-
лол ғояси ва маънавият асос-
лари

П.Ғуломов. Туркистон табиий
географияси

О.Мўминов. Ўзбекистон таби-
ий географияси

Қ.Йўлдошев. Адабиёт
С.Исломбекова ва б. Русский
язык

Д.Шодиева. Физика

8-синф

А.Каттабеков. Адабиёт
Н.Ғайбуллаев. Геометрия
И.Смирнов. Инглиз тили

З.Акрамов. География
Р.Фармонов. Жаҳон тарихи

9-синф

Б.Тўхлиев. Ўзбек адабиёти
А.Каримова. Русский язык

10-синф

А.Каримова. Русский язык
Т.Жалолов. Инглиз тили
А.Рафиқов. Амалий география

Тўплам. Миллий истиқлол
ғояси: асосий тушунча ва тамо-
йиллар.

Тўплам. Ўзбекистон Респуб-
ликаси Конституцияси

11-синф

Н.Шахмаев. Физика
Т.Жалолов. Инглиз тили
Н.Хўжаев. Ўзбекистон тари-
хи

Қирғиз тили

2-синф

Н.Бикбаева. Математика даф-
тари №1
Н.Бикбаева. Математика даф-
тари №2

3-синф

Н.Бикбаева. Математика

4-синф

Н.Бикбаева. Математика
А.Григорянц. Дневник на-
блюдений

5-синф

Б.Аҳмедов. Ватан тарихи

7-синф

А.Умронхўжаев. Техникавий
графика асослари
А.Ғайбуллаев. Геометрия

8-синф

З.Акрамов. География

Қозоқ тили

2-синф

А.Григорянц. Атрофимиздаги
олам
М.Омаров ва б. Ўқиш китоби

3-синф

Н.Бикбаева. Математика

5-синф

Ж.Икромов. Математика
У.Пратов. Ботаника

6-синф

П.Мусаев. География
У.Пратов. Ботаника

7-синф

Н.Ғайбуллаев. Геометрия

8-синф

А.Мамажонов. Анорганик
кимё

Ш.Алимов. Алгебра
А.Абдуқодиров. Информа-
тика ва ҳисоблаш техникаси
асослари

9-синф

А.Абдуқодиров. Информатика
ва ҳисоблаш техникаси асосла-
ри

10-синф

Ш.Алимов. Алгебра
А.Абдуқодиров. Информатика
ва ҳисоблаш техникаси асосла-
ри

Тожиқ тили

2-синф

А.Григорянц. Атрофимиздаги
олам

Н.Бикбаева. Математика
Х.Сабоҳий ва б. Ўқиш кито-
би

3-синф

А.Воҳидов. Забони мадори
Н.Бикбаева. Математика

4-синф

А.Григорянц. Кундалик куза-
тиш дафтари

5-синф

Б.Аҳмедов. Ватан тарихи

6-синф

Т.Одилов. Ботаника
Ж.Икромов. Математика

7-синф

А.Умронхўжаев. Техникавий
графика асослари
А.Ғайбуллаев. Геометрия

Ш.Алимов. Алгебра.

8-синф

А.Абдуқодиров. Информатика
ва ҳисоблаш техникаси асосла-
ри

А.Мамажонов. Анорганик
кимё

Ш.Алимов. Алгебра.

9-синф

А.Абдуқодиров. Информатика
ва ҳисоблаш техникаси асосла-
ри

Туркман тили

2-синф

А.Григорянц. Атрофимиздаги
олам

К.Абдуллаев. Ўқиш китоби

3-синф

Н.Бикбаева. Математика

5-синф

Ж.Икромов. Математика
Б.Аҳмедов. Ватан тарихи

У.Пратов. Ботаника

6-синф

Ф.Мусаев. География

7-синф

Ш.Алимов. Алгебра

8-синф

А.Абдуқодиров. Информатика
ва ҳисоблаш техникаси асосла-
ри

А.Мамажонов. Анорганик
кимё

9-синф

А.Абдуқодиров. Информатика
ва ҳисоблаш техникаси асосла-
ри

Ш.Алимов. Алгебра

10-синф

А.Абдуқодиров. Информатика
ва ҳисоблаш техникаси асосла-
ри

Рус тилида

2-синф

А.Григорянц. Дневник на-
блюдений
М.Тўхтаходжаева. В месте с
солншком
М.Кожуховская и др. Путе-
шество в мир слов. 1-2 часть

3-синф

Н.Бикбаева. Математика

А.Григорянц. Дневник на-
блюдений

М.Кожуховская и др. Путе-
шество в мир слов. 1-2 часть

А.Григорянц. Дневник на-
блюдений

Н.Нефедохова. Занима-
тельная математика в началь-
ных классах

Ж.Икромов. Математика
П.Мусаев. Начальный курс
физической географии

Ж.Икромов. Математика
А.Саъдуллаев. История Уз-
бекистана

В.Варфоломеев. Литерату-
ра

В.Костецкий. Правоведе-
ние

Г.Хидоятлов. Всемирная ис-
тория.

Сборник. Конституция Рес-
публики Узбекистан

Хисоб-китоб нақд ва пул ўтқа-
зиш йўли билан амалга оширила-
ди.

Мурожаат учун бизнинг ман-
зил: Тошкент шаҳри, Навоий кўча-
си, 30 уй.

Телефон: 8-(372) 144-81-40,
144-53-77 Факс: 144-23-94

Урганч ш.: 8-(362-22) 5-27-43
Навоий ш.: 8-(436-22) 5-44-57
Самарқанд ш.: 8-(366-22) 29-
53-86

Бухоро ш.: 8-(365-22) 31-44-7
Қарши ш.: 8-(375-22) 56-12-7,
57-34-7

Термиз ш.: 8-(376-22) 31-104
Андижон ш.: 8-(374-2) 46-27-
08

Наманган ш.: 8-(369-22)
62-11-0

Фарғона ш.: 8-(373-2) 24-56-90
Марғилон ш.: 8-(373-2) 33-55-
83, 33-36-83

Нукус ш.: 8-(361-21) 5-30-69
Гулистон ш.: 8-(367-2) 25-03-
88

Жиззах ш.: 8-(372-22) 4-18-41

LESSON 5
УНЛИ ХАРФЛАРНИНГ ЎҚИЛИШИ
(ДАВОМИ)

Ўтган дарсларимизда 1-(очиқ бўғин) ва 2-(ёпиқ бўғин) ўқиш хилларини кўриб чиққанмиз.

г ҳарфи билан бирга ёзиладиган унли ҳарфлар ўзининг алоҳида талаффузига эга, масалан:

ar бирикмаси [a:] bar [ba:] деб ўқилади, яъни бунда г ҳарфи талаффуз қилинмайди.

or, бирикмаси [ɔ:] born [bɔ:n]

er бирикмалари [ə:], her [hə:], bird

ir [bə:d], myrtle [mɜ:tl], cur [kə:] деб

ur ўқилади.

ЎРГАНИШ УЧУН МАШҚЛАР

[a:]	[ɔ:]	[ə:]
1. car [ka:]	2. born [bɔ:n]	3. herd [hɜ:d]
dark [da:k]	corn [kɔ:n]	herve [nə:v]
far [fa:]	fort [pɔ:t]	term [tɜ:m]
part [pa:t]	norm [nɜ:m]	kerd [kɜ:b]

[a:]	[ə:]	[ə:]
4. firm [fa:m]	5. murmidon [mɜ:mɪdɔn]	5. hurt [hɜ:t]
gire [gɜ:l]	murrh [mɜ:r]	nurse [nɜ:s]
sir [sɜ:]	Byrd [bɜ:d]	turn [tɜ:n]
dirt [dɜ:t]		burst [bɜ:st]

ИНГЛИЗ ТИЛИ
САБОҚЛАРИ

Унлиларнинг учинчи ўқиш тартибини қуйидаги формулага қўйиш мумкин: **унли ҳарф + г**

Тўртинчи хил ўқиш эса икки унли ҳарф ўртасида г, агар буни формулага солсак: **унли ҳарф + г + унли ҳарф**. Бундай вази-

ятда:

a [ei]	ҳарфи	[ɛə], care [kɛə];
o [ou]	ҳарфи	[ɔ:], more [mɔ:];
e [i:]	ҳарфи	[iə], mere [mɜ:ə];

i [ai] у [waiy]

ҳарфлари [aiə], mire [maɪə], tyre [taɪə];

u [ju:] ҳарфи эса [juə], cure [kjua] деб ўқилади.

ЎРГАНИШ УЧУН МАШҚЛАР

[ɛə:]	[ɔ]	[iə]
1. Fare [Feə]	2. bore [bɔ:]	3. here [heə]
bare [beə]	core [kɔ:]	sere [siə]
dare [dɛə]	fore [fɔ:]	cereal [ˈsiəriəl]
hare [hɛə]	more [mɔ:]	hereto [hiəˈtu:]

[aiə]	[aiə]	[juə]
4. hire [haɪə]	5. ture [taɪə]	6. pure [pjua]

fire [faɪə]	lyre [laɪə]	urine [juərin]
dire [daɪə]	pyre [paɪə]	curious [kjuaɪəs]
tire [taɪə]		during [djuəring]

Яна бир бор шуни эслатиб ўтамизки, бу сўзларни тўғри ўқиш учун транскрипция белгиларини яхши билишингиз керак. Бунинг учун 1 (дарсни) такрорлашингиз лозим. Шунинг билан 4 хил ўқиш ҳақида зарур бўлган билимларни олдингиз. Уларни бир жадвалга жойлаштирамиз.

ИНГЛИЗ УНЛИ ХАРФЛАРИНИНГ 4 ХИЛ
ЎҚИШ ТАРТИБИ
(урғули бўғинларда)

Ўқиш хили ҳарфлар	I очиқ бўғин	II ёпиқ бўғин	III унли +г	IV унли +г + унли
a	[ei] lake	[æ] lack	[a:] lark	[ɛə] hare
o	[ou] bone	[ɒ] bond	[ɔ:] born	[ɔ:] bore
u	[ju:] rume	[ʌ] rumble	[ə:] Fur	[juə] pure
e	[i:] bead	[e] bed	[ə:] berth	[iə] here
i	[ai] rile	[i] fill	[ə:] fir	[aiə] fire
y	[ai] cry	[i] crypt	[ə:] Byrd	[ˈaiə] pure

Good bye!

ХУНАРЛИ КИШИ ХОР БЎЛМАС

Хунари бор — хор бўлмас, деган нақл юради халқимизда. Зеро, хунар инсон келажигини белгилаб берувчи омиллардан биридир. Пойтахтимиздаги Собир Рахимов тумани халқ таълими бўлими ташаббуси билан Наврўз байрами арафасида ўтказилган мактабдаги меҳнат ва ишлаб чиқариш фани анъанавий кўрик-танлови ҳам ўқувчиларга салоҳиятларини синаб, келажакда ўз йўналишларини танлаб олишлари учун имконият яратди. Ушбу танловда халқ амалий санъати ва миниатюра йўналиши бўйича тумандаги 30 та мактаб иштирок этди.

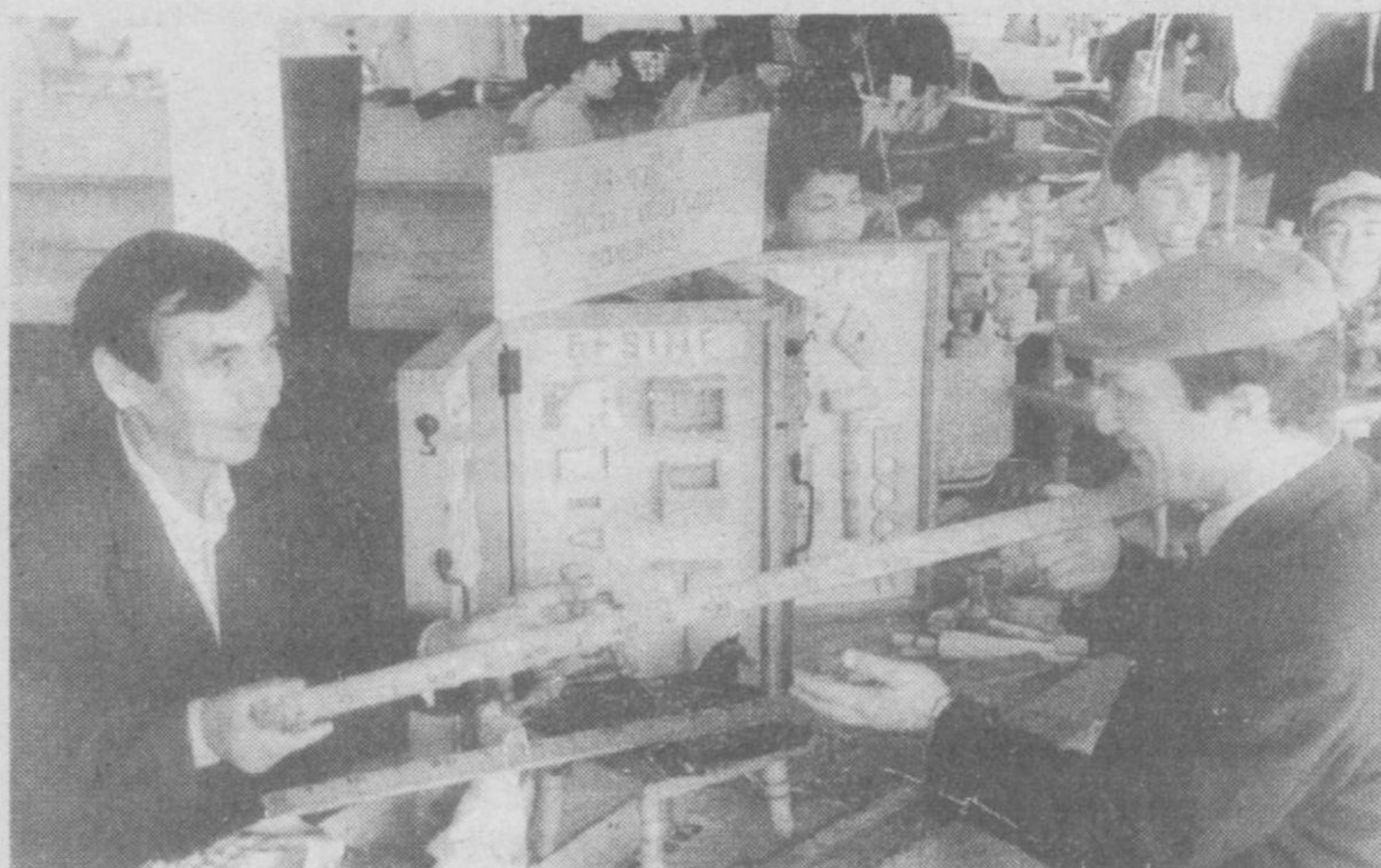
Бу кўрик-танлов маркетинг ва бозор иқтисодиёти фанига ҳам алоқадор бўлди. Гап шундаки, туман мактабларининг ўқитувчию ўқувчилари ўз ишларини Қорақамиш бозорида сотувга қўйдилар. Бу эса, шубҳасиз, ўқувчилар-

нинг бозор муносабатларидаги билимларини озми-кўпми оширишларига кўмак берди. Шу кунги хайъат аъзолари сифатли ва кўп маҳсулот ишлаб чиқариб, сотувга қўйган мактабларни аниқлашди. Улар қуйидагилардир. Ўғил болалар бўйича 1-ўрин 243-мактаб, 2-ўрин 28-мактаб, 3-ўрин 111-мактаб; қизлар бўйича 1-ўрин 326-мактаб, 2-ўрин 242-мактаб, 3-ўрин 243-мактаб.

Юқоридагилар шаҳар кўрик-танловида қатнашиш ҳукукини қўлга киритди.

Суратда: 1. (Чапда) 28-мактаб меҳнат ўқитувчиси А.Тожибоев харидорга маҳсулотини кўрсатмоқда. 2. 200 га яқин маҳсулот ишлаган 326-мактаб ўқувчилари ўқитувчи Саодат Худоёрова билан бирга савдо қилишмоқда.

Равиль АЛЬБЕКОВ
олган суратлар.

А.Авлоний номидаги ХТХМОМИ 2001 йилнинг апрель ойида
қуйидаги тоифалар бўйича курсларни режалаштирган:

1.	Мутахассислиги ўзбек тили ва адабиёти бўлган директорлар	— ўзбек — 2-14
2.	Мутахассислиги тарих бўлган директорлар	— ўзбек — 16-28
3.	Мутахассислиги химия-биология бўлган директорлар	— ўзбек — 16-28
4.	Мутахассислиги математика ва информатика бўлган директорлар	— ўзбек — 2-14
5.	Таълим рус тилида олиб бориладиган мактаб директорлари	— рус — 2-14
6.	Мутахассислиги физика ва умумий техника фанлари бўлган директорлар	— ўзбек — 2-14
7.	Директорлик лавозимида 5 йилгача ишлаётганлар	— ўзбек — 2-21
8.	Туман(шаҳар) ХТБ бошланғич синф бўйича методистлар	— ўзбек — 2-14
9.	Туман (шаҳар) ташхис маркази дефектологлари	— ўзбек — 2-21
10.	Туман(шаҳар) ХТБ физика фани методистларини "Лотин ёзувига ўргатиш" бўйича маърузачилар курси	— ўзбек — 16-28
11.	Туман (шаҳар) ХТБ ИХТА фани методистлари учун ДТС, УУТ ўқув дастурини таълим жараёнига татбиқ этиш	— ўзбек — 16-28
12.	Туман(шаҳар) ХТБ тарих фани методистлари учун ДТС, УУТ ўқув дастури ва тестни таълим жараёнига татбиқ этиш	— ўзбек — 2-14
13.	Туман(шаҳар) ХТБ математика фани методистлари учун ДТС, УУТ ўқув дастури ва тестни таълим жараёнига татбиқ этиш	— ўзбек — 16-28
14.	Спорт мактаблари ўқитувчи-тренерлари учун ДТС ва ўқув дастури, рейтинг, "Барчиной ва Алпомиш меъёрлари" бўйича мақсадли курс (Наманган вилояти)	— ўзбек — 2-7
15.	ЧЁТ раҳбарлари	— рус — 2-14
16.	Ёш табиатшунос ва экологлар маркази директорлари	— ўзбек — 2-14
17.	Кар ва заиф эшитувчи болалар мактаб-интернатлари нутқни ўстирувчи якка машғулоти ўқитувчилари	— ўзбек — 16-28
18.	ПХМОИ педагогик кафедра ва кабинет мудири учун педагогик тестларни ишлаб чиқиш методикаси бўйича махсус курс	— ўзбек — 23-28
19.	Умумий ўрта таълим мактабларининг бошланғич таълим методистлари учун "Ўзбекистон Республикаси Конституциясини ўрганиш" бўйича маърузачилар курси	— ўзбек — 9-14
20.	Умумий ўрта таълим мактабларининг 5—9-синф ўқитувчилари учун "Ўзбекистон Республикаси Конституциясини ўрганиш" бўйича маърузачилар курси	— ўзбек — 16-21

Эслатмалар:

"Ўзбекистон Республикаси Конституциясини ўрганиш" бўйича маърузачилар курслари ўтказилиши муносабати билан "Туман (шаҳар) ХТБ мудири муовинлари" (9-рақамли) ва "Мутахассислиги география бўлган директорлар" (6-рақамли) курслари қисқартирилади. Шу курсларга тингловчилар жўнатилмасин.

14 апрелда ўтказиладиган курсга ПХМОИ бошланғич таълим бўлимлари методистларидан 2 кишидан, 16-21 апрелда ўтказиладиган курсга ПХМОИ ижтимоий фанлар кафедралари ўқитувчиларидан 2 кишидан юборишларингиз лозим.

Тингловчилар учун Марказий институт тасарруфидаги кутубхона, кироатхона ва бепул ётоқхона бўлади. Курс харажатлари Марказий институт ҳисобидан тўланади. Тошкентга келиш ҳақи фақат темир йўл ва автобус билетларига тўланади. Андижон, Фарғона ва Наманган вилоятлари тингловчилари учун шартнома бўйича ҳам йўл ҳақи тўланади, агарда у юридик жиҳатдан тасдиқланган ҳужжат бўлса. Курс давомида тингловчилар учун таниқли педагог-олимлар ўқув режа, дастур, стандартлар ҳақида маърузалар қиладилар, санъаткорлар, матбуот ходимлари билан учрашувлар ва Амир Темур музейи, Хотира, Шахидлар майдонлари ҳамда бошқа зиёратгоҳларга саёҳат уюштирилади.

Тингловчининг сафар гувоҳномасида қайси курсга юборилгани ҳамда лавозими аниқ кўрсатилган бўлиши керак.

Режада белгиланган муддатга етиб келмаган тингловчилар курсларга қабул қилинмайди.

Манзилимиз: Тошкент — 95. Талабалар шаҳарчаси, Саидов кўчаси 6-уй. Транспорт: Шимолий темир йўл вокзалидан 20-троллейбуснинг Талабалар шаҳарчаси бекатигача.

ҲОЗИРЧА ИЗОҲ ЙЎҚ

Яқунланаётган ҳафтада АҚШ давлат котиби К. Пауэлл Россиянинг Вашингтондаги элчиси билан учрашуви ва жосусликда гумон қилинаётган 6 нафар рус дипломатларининг Қўшма Штатлар ҳудудидан чиқариб юборилишини айтган. Оқ уй маъмурияти хабарига кўра, гумондорларга талабни бажариш учун 48 соат вақт берилган бўлиб, дипломатлар шу вақтнинг ўзида АҚШни тарк этганлиги ҳақида ҳам хабарлар бор. Бошқа манбаларда айтилишича, яқин кунларда 40 нафар рус дипломатларига нисбатан ҳам АҚШ расмийлари мана шундай қатъий талабни қўйиши эҳтимоли бор. Кузатувчилар ушбу тадбир жосус Хансен ишига бевосита алоқадор эканлигини таъкидламоқда. Вазият хусусида на Оқ уй маъмурияти ёки Давлат департаменти ва на Россия мулозимлари фикрини баён этапти.

ТАКЛИФ ҚАБУЛ ҚИЛИНМАДИ

Кейинги пайтларда албан экстремистлари дея аталаётган гуруҳ Македония чегарасида маълум маънода бузгунчилик ҳаракатлари содир этмоқда эди. Бунга қарши Македония ҳукумати кескин чоралар қўллашга аҳд қилгач, экстремистлар ўт очишни тўхтатишларини ва музокаралар столига ўтиришга тайёр эканликларини билдиришди. Бироқ Македония расмийлари ўз талабларида қатъий туриб олдилар. Президент Б. Тройковский мамлакат ҳарбийларидан галаёнчилар бутунлай йўқ қилинишини ва чегараларда тартиб ўрнатилишини талаб қилган. Ҳукумат галаёнчиларга 24 соат ичида қуролсизланиш шартини қўйганда "Биз жангдан кўра музокаралар олиб боришни маъқуллаймиз" деган мазмунда жавоб олганди. Македония ҳукумати бу таклифни қабул қилмади. Ва бу кўпчилик ҳамкорлар томонидан қўллаб-қувватлана-япти.

Nobel mukofoti sohiblari

бор ўзининг ҳажмий тасвир олиш усулини баён қилди. Бу усул голография яъни "тўла (ҳажмий) тасвир" деб атала бошланди. Агар оддий фотографияда фақатгина ёруғликнинг ёрқинлигини қайд қилибгина буюмнинг бир текисликдаги тасвирини ҳосил қилса, голография ёруғлик нурининг маълум бир тўлқин фронтини қайд қилади ва буюмнинг уч ўлчамли фазодаги тасвирини акс эттиради. Дастлабки голограммаларни олишда Габор кўп қийинчиликларга дуч келди. Сабаби, бунинг учун махсус ёруғлик манбалари зарур эди. Лазерлар деб аталган ёруғлик манбаларининг пайдо

соният ривожининг деярли барча жаб-ҳаларига кириб борган. Айниқса, бундай қурилмалар тиббиёт соҳасида инсон саломатлиги йўлида, физика ва кимё соҳаларида ўта нозик жараёнларни амалга оширишда, ҳарбий ва бошқа турли соҳаларда кенг қўлланилмоқда.

Бундай қурилмаларнинг асосида эса ёруғлик кванти билан модда атомларининг ўзаро таъсирлашуви ётади. Ушбу таъсирлашув ва тўқнашув пайтида модда атомининг тебранма ҳаракат частотаси билан ёруғлик кванти частотасига мос келиб қолгудек бўлса, у ҳолда резонанс ҳодисаси юз беради. Шу тарика

нераторларининг кашф қилиниши ва уларнинг ўз вақтида лазер қурилмаларида қўлланилиши XX асрдаги энг оламшумул воқеалардан бири бўлди. Лазер қурилмаларининг яратилиши Нобел жамғармаси томонидан ўз вақтида инobatга олинди ва унинг асосий яратувчилари бўлган А. Прохоров, Н. Басов ҳамда Ч. Таунаслар 1964 йилги физика соҳасидаги Нобел мукофоти соҳиблари бўлдилар. Бундай қурилмаларнинг яратилишига асос бўлган ихтироларнинг муаллифи ҳисобланган француз Алфред Кастлер ҳам икки йил ўтгач, ушбу ноёб мукофотга лойиқ деб топилди.

Лазер қурилмалари, тадқиқотчи олимларнинг энг қулай ва нозик ускунасига айлана борди ҳамда уларни такомиллаштириш борасида янгидан янги ютуқлар қўлга киритила бошланди. Унинг кучли монохраматик (бир хил частотали) нурланиши молекула ва атомларнинг электрон қобикларини ўрганишда янги имкониятлар яратди. Бу соҳадаги илмий тадқиқотлар, айниқса ўзгарувчан частотали нурланишларни ҳосил қилувчи лазерлар яратилганидан сўнг янада кенг қулоч ёйди. Бунинг натижасида чиқаётган нурлар тўлқин узунликлари аста-секин бошқариш ва бу билан эса моддага тушаётган фотон энергиясини атомдаги турли энергетик сатҳлардаги ўтиш частоталарига мос келтириш мумкин. Физикадаги бу янги йўналиш "нотизикли лазер спектроскопияси" номини олди ва унинг асосчилари бўлган америкалик олимлар Николас Бломберген ва Артур Шавловлар ҳақли равишда 1981 йилги физика соҳасидаги Нобел мукофоти соҳиблари бўлдилар.

Қуйидаги жадвалда сиз замонавий лазер қурилмалари турлари ва уларнинг асосий кўрсаткичлари тўғрисида маълумот олишингиз мумкин.

бўлиши, голограмма соҳасига янги ҳаёт бағишлади. Ўзининг дастлабки илмий мақолалари чоп қилинганидан сўнг 23 йил ўтгач, яъни 1971 йили Д. Габор Нобел мукофотига лойиқ, деб топилди.

Ёруғлик билан боғлиқ ҳодисалар тўғрисида сўз кетганда, лазерлар ҳақида алоҳида тўхталмай иложимиз йўқ. Чунки XX асрнинг ўрталарида яратилган ва кўплаб шов-шувларга сабабчи бўлган лазер қурилмалари тўғрисида ким эшитмаган дейсиз.

Ҳозирги кунда лазерлар ин-

ушбу модда атомлари кучайган (инверсион) ҳолатга келтирилади. Бу ҳодисани биринчи бўлиб квант генераторларида қўллашнинг 1952 йили француз физиги Алфред Кастлер таклиф қилди. 1958 йили эса америкалик физиклар Чарлз Таунас ва Артур Шавловлар биринчи лазер қурилмалари намунасини яратдилар. Булардан умуман беҳабар ҳолда россиялик физиклар Александр Прохоров ва Николай Басовлар ҳам квант генераторлари ва улар асосида лазер қурилмалари яратиш мумкинлиги тўғрисидаги илмий ишларини эълон қилдилар. Квант ге-

Асосий кўрсаткичлар	Лазер турлари			
	қаттиқ диэлектрикли	Газли	Ярим ўтказгичли	Суюқликли
Нур тўлқин узунлигининг чегаравий қийматлари, мкм	0.31-2.6	0.12-774	0.33-31.2	0.34-1.75
чиқиш импульсининг максимал энергияси, кЖ	10	2	-	0.35
чиқиш импульсининг максимал қуввати Вт . .	$2,5 \times 10^{12}$	2×10^2	200	$0,5 \times 10^8$
Узлуксиз нурнинг максимал қуввати, Вт . . .	1100	60 000	0.04	1.0

Физика соҳасидаги бошқа совриндорлар ва улар яратган кашфиётлар ҳамда ихтиролар билан сизларни кейинги мақолаларимизда таништириб ўтамыз.

Абдумажит ТЎРАЕВ,
Физика-математика фанлари номзоди,
Ўзбекистон Физика жамияти ҳайъати аъзоси

ЕР ЮЗИДА

Чили ҳукумати вакиллари Москвадаги элчисига хат орқали мурожаат қилиб, Россиянинг "Мир" космик кемаси Тинч океанига чўктирилишидан норози эканликларини Москва доирасига етказишни сўраган. Чили ташқи ишлар вазир Тинч океанини яроқсиз фазовий кемалар кўмиладиган жойга айланттилишидан унинг давлати қаттиқ ташвишда эканлигини билдирган.

Шимолий Корея радиоси мамлакат АҚШга қарши уруш эълон қилаётгани билдирган. Бунга сабаб, 1994 йилда АҚШ ва Шимолий Корея ўртасидаги шартнома АҚШ томонидан бузилган. Унга кўра, АҚШ Шимолий Корея ҳудудидан атом реакторларини барпо этишга ёрдам бериши лозим эди. Бунинг эвазига Шимолий Корея ядро ракетасидан воз кечиши керак эди.

Куба президенти Фидел Кастронинг номзоди Норвегия чап парламенти вакили Х. Лагерланд томонидан Нобел мукофотига тавсия этилди. Агар Кастро Нобел мукофотига лойиқ топилса, унинг халқаро инсонпарварлик сиёсати ва тинчлик йўлидаги хизматлари муносиб баҳоланган бўлади, дейди Лагерланд.

Расмий Тбилисининг НАТОга аъзо бўлиш нияти туфайли Россия ва Грузия ўртасидаги алоқалар бироз совиб қолганди. АҚШ бунга нисбатан ўз позициясини билдириб, тўла-тўқис грузинлар нуқтаи-назарини қўллашини маълум қилган.

Айни пайтгача Аслан Масхадов ҳукуматини фақатгина Толибон ҳаракати етакчилари расман тан олган. Агар ушбу ҳукумат вакили Илём Аҳмадов АҚШга режалаштирган ташрифини амалга оширса, Россия прокуратураси уни ўз ҳукумати қўлига топширилишини талаб қилаётгани билдирган.

Испания Мудофаа вазирлиги Мадрид остонасида жойлашган Гвадалахара ҳарбий базасининг 6 нафар аскарини судга топширилиши маълум қилди. Улар ҳарбий хизмат даврида ёш аскарларнинг ҳуқуқларини паймол этганликда айбланмоқдалар. Мудофаа вазирлиги ходимларининг хабар беришларича, парашютчи-десантчилар бригадасининг беш нафар профессионал хизматчиси ҳамда оддий сержант олтовлон кайф таранг ҳолда

Гвадалахара базасига кириб, икки нафар ҳарбий хизматга янги қақирилган аскарларни хўрлаган. Уст-бошини ечишни талаб қилган. Ёш аскарлар дўқ-пўписалардан кўрқиб кетиб "катта"ларнинг талабларини сўзсиз бажарганлар. Бундан кейин профес-

ҲАРБИЙ ИНТИЗОМ БОШҚАРАДИ

сионал-десантчилар уларни кўлига илинган нарсалар билан обдон дўппослашган. Жабрланувчиларни яланғоч ҳолда кўчага ҳайдаганлар. Ёшларнинг таҳқирланиши бу билан тугамади. "Катта"лар уларни ҳаммомга олиб кириб, бир неча муддат муз-

дек сув остида туришга мажбурландилар.

Ҳарбий базалардаги ана шундай ҳолатларнинг мавжудлиги туфайли мамлакат ёшлари ҳарбий хизматдан бош тортмоқда. Ҳарбий хизматдан қочиш ҳоллари кўпайган. Шу сабаб бу йил ёш аскарлар сони кўтилангандан кам бўлди. Вазият шундай давом этаверса, Испания мудофаа кучларининг эртанги кун хавф остида қолиши мумкин, дейишмоқда вазирлик вакиллари.

ДИҚҚАТ! ЯНГИ САҲИФА

Бутун ҳеч ким ўз ҳаётини маданиятдан холи тасаввур эта олмас керак. Чунки театрлар, уларда намойиш этилаётган спектакллар кўп ва бир-биридан мазмунли, қадим замонлар ҳаётига онд осори-атиқалар намойиш этиладиган музейлар, кинотеатрлар, концерт заллари бисёр. Бу маданият масканлари кишилар маънавиятини шакллантириш учун юзтада зарур бўладиган омиллар ҳисобланади.

Буларнинг ҳаммаси инсон қалбини гўзаллик, эзгулик туйғулар билан бойитади, уни мушоҳада юритишга, дунёни билиш, ҳис этишга ундайди. Қолаверса, инсон маънавиятини юксалтиради.

Театрга томошабин тушмай қўйди, кинозаллар ҳувилаб ётибди, деган гаплар кўпайиб қолган пайтлар ҳам бўлди. Лекин биз, аввало, театрга борувчи томошабинга мазкур санъат сирларини эгаллашга, уни тушуниб, онгли тарзда томоша қилишга ўргатишимиз керак бўлармикан, деб ўйладик. Зеро, ҳар қандай санъат тури кишидан маданий савия, кенг дунёқараш, тегаран мушоҳадани талаб этади.

Томошабиннинг театрга қизиқишини ошириш, музейлар, кино янгиликларини, мусиқа, хуллас, маданий ҳаёт билан имкон қадар изчил таништириб бориш мақсадида янги саҳифа ташкил этишни ният қилдик. Сабаби, республикамизнинг барча вилоят ва шаҳарларида кичик бўлсада музейлар, театрлар фаолият кўрсатмоқда. Ҳар кун пойтахтимизнинг барча театрларида томошалар қўйилмоқда, музейлар ўз фаолиятларини давом эттирмоқда. Истеъдодли рассомларимиз қайсидир санъат қошонасида ёки илм масканларининг маданий саройида ўз асарлари кўргазмасини намойиш этмоқда, концерт залларида халқимиз севган, ардоқлаган хонандаларимиз 3-4 кунлаб янги қўшиқларини элга тақдим этмоқда. Шуларни назарда тутиб, бундан буён газетамизнинг ушбу саҳифасида маданият, маънавият масканларидаги янги тадбирлар ҳақида қисқа ва янги маълумотларни бериб борамиз, санъаткорлар билан интервьюлар, қизиқарли учрашувлардан хабарлар эълон қиламиз.

«Бир кун «Синфдош» кўрсатувида бутун бир синф ўқувчиларининг театрга бормаймиз, чунки театрда томоша қиладиган, бизга маънавий озук берадиган нарсаси йўқ, шоулар, диско-текалар бизга кўпроқ ёқади, дейишганини кўриб, эшитиб қолдим. Адашмасам, пойтахтдаги 20-сонли мактаб эди. Мен ўша мактабга бордим. Мен сизларни театрга таклиф қилсам бора-сизларми, спектакл томоша

«МЕН ҲАМ МУАЛЛИММАН САҲНАДА...»

қиласизларми, деб сўрадим. Бундан бир йилча аввал ўзим ҳам режиссёрликка қўл ургандим. Ўзим саҳналаштирган спектаклга уларни таклиф қилдим. Ва улар Алп Жамол асари асосида саҳналаштирилган «Алп Жамол монологи» томошасига келишди. Жуда катта маҳорат билан ижро этилган спектаклдан сўнг, болалар роса қарсак чалишди.

3-4 кундан сўнг мактабга бордим. Болалар мени ав-

вал жуда бошқача қўйиб олишган эди, кейин эса кириб боришим билан қарсаклар чалиб қўйиб олишди. Уларнинг театр ҳақидаги фикрлари бутунлай ўзгар-

Севимли актёримиз Лутфулла Саъдуллаев билан бўлган шу мавзудаги суҳбатни газетамизнинг шу йил 31 март сонида «Меҳмонхона» рубрикасида ўқишингиз мумкин.

«ТУРКИСТОН»ДА «ЧИМИЛДИҚ»

Айни кунларда «Ҳамза» театри биноси қайтадан қурилаётган бир паллада театр жамоаси, бизнинг сеvimли актёрларимиз, бўш ўтиришгани йўқ. Улар «Туркистон» саройида иш режиссарига киритилган томошаларни мунтазам қўйиб тури-

шибди. Яқинда «Қор одам» пьесасининг премьерасини ўтказган актёрлар 24-25 март кунлари яна «Туркистон»да барчанинг сеvimли томошасига айланган «Чимилдиқ» билан ўз мухлисларини кутади.

Суратда: Янги дастурдан лавҳа.

10 КУН ЦИРКДА

21 март Наврўзи олам кунидан бошлаб Тошкент Давлат цирки ўз томошабинларига янги дастурдаги чиқишларни намойиш эта бошлади. Биз циркнинг катта маъмури Гўзал Тешабекова билан ушбу дастурда нималар намойиш этилиши, қандай қизиқарли томошалар кўрсатилиши ҳақида суҳбатлашдик.

—Мустақиллигимизнинг ўнинчи Наврўзини бизнинг цирк жамоаси ҳам муносиб қўйиб олишга қарор қилди ва 10 кун давом этадиган янги дастур тайёрлади. Ушбу Халқаро дастурда моҳир цирк усталари билан бирга ёш, истеъдодли артистларнинг чиқишлари,

турли жанрдаги томошалар бўлиб ўтмоқда. Айниқса, катта-кичик томошабинлар ўргатилган айиклар, йўлбарслар, маймунлар, пониларнинг манеждаги чиройли ва қизиқарли ҳатти-ҳаракатларидан хурсанд бўлмоқдалар.

Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, юртимизда маънавият ва маърифатга, санъатга берилаётган катта эътибор туфайли Тошкент Давлат цирки Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги республикалари цирклари орасида ўз мавқеини тиклаб қолган цирклардан ҳисобланади. Чунки бугунги кунда Ўрта Осиё давлатлари орасида фақатгина Тошкент Давлат цирки фаолият кўрсатмоқда. Бизнинг артистларимиз бугунги кунда Ўзбекистон довуғини кўта-

риш мақсадида Ҳиндистон ва Малайзия давлатларида ишламоқдалар. Дорбозларимиз ижодий сафар билан Германияда бўлиб қайтишди, Хитойда ўтказилган халқаро танловда 2-ўринни олишга эришишди.

Бизнинг янги дастуримизга таширф буюрсангиз, ҳам маданий дам оласиз, ҳам болаларингизга бир олам ҳайрат ҳада этган бўласиз.

БАЙРАМ БАЙРАМГА УЛАНДИ

20 март кун дунё мамлакатлари илк бор Бутунжаҳон болалар ва ёшлар театрлари кунини нишонлашди. Шу муносабат билан Ўзбекистон Ёшлар театрида маданият арбобларининг ижодига бағишланган фотокўргазма очилиб, саҳна асарларидан парчалар намойиш этилди.

Ушбу форум «ASSITEJ» Халқаро болалар ва ёшлар театрлари уюшмасининг ташаббусидир. Унда дунёнинг 65 та мамлакат, жумладан, Ўзбекистон ҳам иштирок этди. Бундан буён мазкур сана ёш авлодни қўлаб-қув-

ватловчи ва уларни санъат орқали улғайтирувчи байрам сифатида нишонланади.

Уюшма барча миллий ва халқаро марказлар ҳамда ташкилотларга ушбу тағбирни қўллаб-қувватлаш таклифи билан мурожаат қилди. Ташаббускорнинг фикрича, бундай театрлар саҳна асарлари орқали ёш томошабинларнинг орзу ва умидларини акс эттириб, уларни ўз мустақил фикрига эга маънавий баркамол инсон бўлиб етиштирилишига муҳим аҳамият касб этади.

«Туркистон-пресс»

Аста-секин тун зулмати чекиниб, охиаста тонг ёриша бошлади. Бирдан тонг сукунатини гўдак йиғиси бузди. Зум ўтмай, бешикнинг тебранишига монанд алла тарала бошлади:

Ухла болам, аллаё, алла,
Ширин кўзим, аллаё, алла.
Мурғак гўдак гўё онасининг сўзларини тушунгандек бир текис нафас олиб, пишиллаб ухлай бошлади. Бешик эса ҳамон чайқалади, онаизор ҳам алласини давом эттирар эди:

Ширин алла учар тилимдан,
аллаё, алла,
Оппоғимни тебратганим
дам, аллаё, алла.

Майин шабада эсар, дарахт барглари охиаста тебранар, аммо бутун табиат бир дам унсиз бўлиб қолгандек, тонгни маҳд қиладиган кушлар ҳам, ҳамма-ҳаммаси фақат ана шу она алласини эшитиш учун тиниб қолгандек, ҳаттоки кўтарилаётган кўёш заррин нурларини бешик узра сочишга ошпаётгандек. Онаизор эса ўз орзу-истакларини, қалбидagi армонларини алла орқали куйлар эди:

Йигитларнинг сардори бўл,
аллаё, алла,
Юрагимнинг мадори бўл,

Куй-қўшиқ инсон қалбини ажиб бир фароғатга чулғайди, инсонни яшаш ва ишлашга, севиш ва ўз туйғуларини идрок қила олишга ўргатади. Шунданми, ҳар бир халқнинг ўзига хос қўшиқлари ва ўз сеvimли қўшиқчилари бўлади.

Баҳор ўлкамизга сеп ёйиб, минг бир турланиб, гоҳ ёмғир ёғдириб, гоҳ куёшни қулдириб турган бир пайтда одамлар кўнгли ҳам баҳор ҳавосидек бекарорлаша бошлади. Одамларни қайтадан яшашга, яшаришга ундаган баҳор билан бирга элимизнинг сеvimли санъаткорлари ҳам ўз концерт дастурларини қўшиқсевар, санъатсевар халқимизга тақдим этмоқдалар.

Газетамизнинг ўтган сонларидан бирида хушовоз ҳофиз, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Маҳмуджон Азимовнинг 14 апрель кун пойтахтимиздаги муҳташам «Халқлар дўстлиги» саройида театрлаштирилган концерт дастурини намойиш этиши ҳақида хабар бергандик.

Биз ҳофиз билан учрашиб, у кишидан қисқа интервью олишга муваффақ бўлдик.

«ЯНГИ ҚЎШИҚ ЯРАТИШ ИШҚИДА ЯШАЯПМАН»

— Маҳмуджон ака, катта концерт олдида ижодий сафарларга чиқибсиз, деб эшитдик...

— Албатта, юртимизнинг кўплаб қишлоқларида, оддий халқ орасида бўлиб, улар билан ижодий учрашувлар ўтказдик, халқ ичида юриб илҳомимизга илҳом, ғайратимизга ғайрат қўшдик. Айниқса, мени ҳаяжонга солган учрашув Қашқадарё вилоятининг Яккабоғ туманида бўлди, десам адашмайман. Яккабоғликлар билан дилдан суҳбатлашиб, кексаю ёшдан дуо олганим менга катта руҳий қувват берди.

— Театрлашган дастурингиз репертуаридан қандай янги қўшиқлар жой олган?

— Концертда, асосан, янги қўшиқлар ижро этамиз ва айни кунларда Ўзбекистон халқ шоири Ҳабиб Саъдуланинг «Ватан садоси» деб аталган шеъри билан яна бир янги қўшиқ яратиш ишқида яшайпман. Шеърнинг мазмунини менга жуда ёқди. Мана бир қатраси:

Гул кўнглинг тош каби қотмасдан туриб,
Ҳали кўлинг қонга ботмасдан туриб,
Имонинг долларга сотмасдан туриб,
Менинг кўксимга тош отмасдан туриб,
Тарих лаънат ҳукмин айтмасдан туриб,
Бағримга қайт болам,
Адашган болам
Басти кучоғимга ярашган болам.

«ОРОМ» ТАЪТИЛДА ҲАМ ОРОМ БИЛМАЙДИ

Пойтахтимиздаги «Ором» мактабгача таълим муассасасининг «Ором» дастаси жуда кўп мамлакатларда, республикамизда бўлиб ўтадиган жуда кўп томошаларда, йиғинларда қатнашиб чарчамаётир.

Кичкинтойлар 6 кун давомида «Туркистон» саройида ўз дастурларини намойиш этишга

бел боғладилар.

Ушбу концертнинг айнан шу кунларда ўтказилиши бежиз эмас. Сабаби болалар, мактаб ўқувчилари баҳорги таътил кунларидалар. Улар яхши томоша кўриш, ўз тенгдошларининг нималарга қодирликларини кўриш ниятида бўлсалар «Туркистон»га келишсин.

АЛЛА

аллаё, алла.

Шуниси ажабланарлики, алла тарихи, қачондан уни айтиш расм бўлганлиги тўғрисида ҳеч ким аниқ бир фикр айтолмайди. Балки, алла тарихи узок ўтмишга бориб тақалар, лекин нима бўлганда ҳам шуниси маълумки, алла илк бор ҳам Она томонидан ўз фарзанди учун айтилган.

Ҳар қандай қўшиқ ёки куй бирор мусиқа асбоби орқали ижро этилсагина гўзалдир, бироқ алла бундан мустасно ҳеч қандай қолғу асбобисиз ўз жозибасини заррача йўқотмайди, у биз учун тушунарли тилда айтилган бўлса ҳам бир хилда қабул қилинади.

Инсоннинг болалиги—гўзал палласи ҳақида таъриф-тасниф, мадҳу санолар, қанчалаб қўшиқлар айтилмаган дейсиз! Гоҳ оламга сифмас завқ билан, гоҳ маънос ўқинч ва армон билан йўғрилган сатрлар. Аммо буларнинг ҳаммаси она айтган аллага етармикан? Албатта, ҳар бир инсон гўдаклигида эшитган алласини эслай олмас, лекин бешиги устида унграган алла унинг қалбида бир умрга муҳрланиб қолади. Тасаввур қилинг-а, жажжи қизалоқ ҳам 2-3 ёшга тўлар-тўлмас қўлига кўғирчоғини олиб аллалайди, ўзича унга нималарнидир чулдираб тушунтиради. Онасининг ҳаракатларини тақдорлайди. Эҳтимол, ана ўша пайтларданок бу мурғаккина қалбада «боласи»га—кўғирчоғига оналик меҳри тобланса, бу дунёдаги энг муқаддас меҳр—волидалиқ меҳрига интилас, не ажаб?!
Маҳмуд МАҲКАМОВ

ТАҚДИРЛАШ

Шу йил 21 март куни Ўзбекистон Давлат жисмоний тарбия ва спорт қўмитаси пойтахтимиздаги "Зарафшон" саройида 2000 йилнинг энг кучли спортчилари, мураббийлари, спорт мутахассисларини тақдирлаш тантаналарини ўтказди. Юртимиз спортининг 2000 йилги кўрсаткичлари дўстона таҳлил этилди.

МАКТАБДА
БИРИНЧИЛИК

Тошкент шаҳридаги 298-мактаб спорт мажмуида оналар ва болалар йили ҳамда Наврўз байрамига бағишланган у-шу бўйича шаҳар биринчилиги мусобақалари ўтказилди. Баҳсларда 200 нафар спортчи жамоалари шарафини ҳимоя қилди. "Оловли Аждар" клуби бош совринга эгалик қилди.

ЧИРЧИКДА НОМЗОДЛАР
АНИҚЛАНДИ

Чирчик шаҳрида дзюдо бўйича Ўзбекистон биринчилиги беллашувлари якунланди. Ғолиблик учун деярли барча вилоятлардан келган 300 дан зиёд спортчи қатнашди. Ушбу биринчилик Чирчикдаги республика Олимпия ўринбосарлари билан юрти ҳамда Бухоро, Самарқанд дзюдочиларига омад келтирибгина қолмай, терма жамоага муносиб номзодларни аниқлаб берди.

БУХОРАДАН
ТВЕРЬГА ЙЎЛ

Бухорода якунланган спортнинг кураш тури бўйича Ўзбекистон биринчилиги 200 нафарга яқин ёш полвонларни саралаб берди. Икки кунлик мусобақаларнинг ғолиблари аввал айтилганидек, шу йил август ойида Россиянинг Тверь шаҳрида ўтадиган ёшлар ўртасидаги Жаҳон чемпионатида юртимиз шарафини ҳимоя қилади.

СПАРТАКИАДА ДАВОМ ЭТМОҚДА

Спортга, айниқса ёшлар спортига бугунги кунда жиддий эътибор қаратилаётгани ҳеч кимга сир эмас. Шу маънода, ўтган "Соғлом авлод" йилида ёшлар спортини ривожлантириш борасида қилинган ишларни асло камайтирмаслик ва яна давом эттириш зарурлиги табиий ҳолдир.

Жорий йилнинг бошида бошланган "Баркамол авлод" республика спартакиадаси ҳам ўз олдида ана шу мақсадни қўйган бўлиб, баскетбол, футбол, сузиш, кураш, волейбол, енгил атлетика, корт тенниси каби спортнинг 7 тури бўйича ўтказилмоқда. Унда қатнашувчи ўқув муассасалари 8 гуруҳга бўлинган ва ҳар бир гуруҳда муайян ўқув муассасалари узаро куч синашадилар. Яқинда Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети қошидаги Шайхонтоҳур академик лицейида бўлиб ўтган тадбирда эса ана шу спартакиада 2-босқинининг футбол мусобақаларига старт берилди.

— Спартакиада 3 босқичда: биринчи босқич академик лицей гуруҳлари ўртасида, иккинчи босқич вилоятлар ва Тошкент шаҳридаги академик лицейлар ўртасида, учинчи — финал босқичи республика миқёсида бўлиб ўтади, — дейди 8-гуруҳ (академик лицейлар) бош ҳаками Баҳодир ака Мусаев. — Бугунги мусобақада Тошкент шаҳридаги академик лицейлардан келган 16 та вакил командалар иштирок этмоқдалар.

Ботиржон ҒОФУРОВ,
"Маърифат" муҳбири

"Olimpiada umidlari-2001"

ҚИЗГИН
БЕЛЛАШУВЛАР

Жонажон юртимиз мустақиллигининг 10 йиллигига бағишлаб "Фарзандлари соғлом юрт — қудратли бўлур" шиори остида ўтказилаётган умумтаълим мактаблари ўқувчиларининг "Олимпиада умидлари — 2001" спорт мусобақаларининг III, вилоят босқичи старт олди. Айни пайтда Самарқанд вилоятида мусобақаларнинг стол тенниси ва шахмат турлари ниҳоясига етди, ғолиблар ҳам аниқланди.

Шахмат мусобақаларида қизгин кечган баҳсларда 1-ўринни Боғишамол туманидаги 9-мактаб жамоаси, 2-ўринни Сийёб туманидаги 21-мактаб, 3-ўринни Темир йўл туманидаги 49-мактаб жамоалари эгаллашди.

Стол тенниси бўйича ўтказилган баҳсларда ҳам Боғишамол тумани вакиллари — 55-мактаб жамоаси ўз тенгдошларидан анча устун эканликларини намойиш этишди. 2-ўрин Паст Дарғом туманидаги 3-мактаб, 3-ўрин Ургут туманидаги 55-мактаб жамоаларига насиб этди.

Мусобақаларнинг баскетбол, волейбол, футбол ва енгил атлетика турлари ҳам бошланиб, қизгин тусга кирди.

Н.ШЕРБОВЕВА

Маълумки, айна пайтда республикамиз ўқувчилари орасида спортни оммалаштириш, соғлом турмуш тарзини тарғиб қилиш мақсадида "Олимпиада умидлари-2001" спорт мусобақалари ўтказилмоқда. Бу мусобақаларнинг юқори савияда ўтиши эса муҳим аҳамиятга эга. Зеро, бугунги мусобақалар Ўзбекистон спортининг равнақи йўлида ташланган яна бир дадил қадам ҳисобланади.

Хўш, бу мусобақаларга республикамизнинг чекка ҳудудларидан

бир ташкилот томонидан маблағ ўтказилмаган. Энди, ўтказилган мусобақалар савияси қандай бўлганлигини зийрак ўқувчининг ўзи тасаввур қилиб олиши мумкин.

Гарчи, шундай бўлишига қарамасдан айна пайтларда "Олимпиада умидлари-2001" спорт мусобақаларининг туман миқёсида ўтказилган саралаш баҳслари мурасиз курашлар остида яқун топди. Демак, ғолиб жамоалар ҳам аниқланиб бўлди. Бу ўз-ўзидан яна бир таби-

Фарзандининг камолини кўрган ота-онадан бахтли инсон бўлмаса керак. Бекободлик Муҳаббат Абдумавлонова ана шундай бахтли она. Унинг Аъзам, Фаррух, Парвиз исмли ўғиллари жуда ёш бўлишса-да жаҳон чемпиони деган юксак номга эга бўлиб улгуришди.

Суратда: Каратэчи ўғиллар онаси билан.

Даврон АХМАД олган сурат.

ҲОКИМ
ИБРАТИ

Тошкент ҳарбий лицейида "Алпомиш" ва "Барчиной" махсус тест-синовларини муваффақиятли топширган талабаларга I даражали кўкрак нишонлари ва қимматбаҳо совғалар топширилди. Лицей талабаларини тақдирлаш маросими ўзгача ташкиллаштирилди. Унда иштирок этган Халқ таълими вазирлиги мутасаддилари "Алпомиш" достони асосида театрлаштирилган сахна кўринишларини ҳам томоша қилдилар.

Бу ерда ҳарбийлар тайёрланаётгани бокс, 60 м., 100 м., 2000 м.га югуриш, милтиқда отиш, граната улоқтириш, узунликка сакраш, тортилиш каби тест шартларини аскар талабалар намунали топширди.

Қибрай тумани марказий ўйингоҳида ҳам Наврўзолди шодиёнлари тест-синовларининг топширилиши билан қоришиб кетди. Эътиборлиси, туман ҳокими Саидхўжа Тошхўжаев "Алпомиш" махсус синов шартлари меъёрларини бажариб, кўкрак нишони билан тақдирланди. Раҳбар муносиб иш тутди.

МУХБИРИМИЗ

ҲОЛВА ДЕГАН
БИЛАН...

бири ҳисобланган Нишон туманида эътибор қандай?

Биз туман халқ таълими бўлимида бўлиб, жисмоний тарбия фани услубчиси Бердиёр Юсуповга юқоридаги савол билан мурожаат қилганимизда, у киши куйидагиларни гапирди:

— Тўғри, "Олимпиада умидлари-2001" спорт мусобақаларига давлатимиз томонидан катта эътибор қаратилмоқда. Лекин туманимизда бу мусобақаларга ҳамон эътибор суст. Натижада ҳамма масъулият халқ таълими бўлими гарданига тушиб қолмоқда.

Дарҳақиқат, суриштирувлардан шу нарсга аён бўлдики, туман халқ таълими бўлими мусобақалар ўтказилиши савиясини ошириш мақсадида туман Пахта банк бўлимида ҳатто хомийлардан тушадиган маблағни қабул қилиш учун ҳисоб рақами ҳам очтирган экан. Аммо шуниси ачинарлики, бу "ўғай" ҳисоб рақамига ҳалигача бирор

ий саволни келтириб чиқаради. Хўш, энди ғалаба нашидасини сураётган, янги-янги маршаларни кўзлаётган ўқувчи ёшлар қайси маблағ ҳисобидан таъминланиб, вилоят босқичи баҳсларида иштирок этишади? Зотан, шунини очик тан олиб айтиш керакки, ғолиб жамоаларнинг ҳаммаси ҳам мусобақаларда муҳим бўлган бир хилдаги спорт формаларига эга эмаслар. Эки яна ҳамма гаплар қозғошда қолиб, ҳаммамизга ёд бўлиб кетган эртақдагидек ҳалигача "Эски тос, эски ҳаммом"ми? Ахир, бу мусобақалар айна кишлоқ ёшларининг бўш вақтларини тўғри машғулотларга йўналтириш, ғолибликка эришиш йўлида қийинчиликларини енгиш, ўзинга ишонч, ирода каби хислатларни намоён этиш қобилиятларини шакллантириш мақсадида ўтказилмоқда-ку. Шундай эмасми?

Баҳодир ЖОВЛИЕВ

ФУТБОЛ
ОЛАМИДА

Италиянинг "Лацио" клуби Аргентинанин "Ривер Плэйт" жамоасида тўп сўраётган колумбиялик ҳимоячи учун 13 миллион доллар таклиф қилди. Бу таклиф Аргентина томонини ҳам қаноатлантирди ва 25 ёшли ҳимоячини "Лацио"га кузатиб қўйди. Энг қизиғи, бу футболчи "Лацио" қаторида "Барселона", "Рома", "Интер", "Парма", "Ювентус", "Астон Вилла" сингари жамоалар ҳам харидор бўлган эди.

Х Х Х

Уругвай терма жамоаси бош мураббийи Даниэл Пассарелла Аргентинанин "Бока Хуниорс" клубига таклиф этилди. Жамоанин амалдаги мураббийи Карлос Бьянки ўз ватани (Бразилия)га қайтишни маъқул топгач, "Бока" маъмурлари унинг ўрнига номзод қидиришни бошлади ва номзодлар орасидан Пассареллага тўхталишди. Бироқ қўччилик, унинг "Бока"га келишига ишонимсизм. Чунки бу мураббий бир пайтлар "Бока Хуниорс"нинг азалий рақиб "Ривер Плэйт" таркибида тўп сурган ҳамда мураббий бўлиб ишлаган.

Х Х Х

Москванинг "Спартак" жамоаси 2001 йил мавсуми учун Болгариянинг "Левски" клубидан таклиф этилган ярим ҳимоячи Эдуард Цихмейструки таркибга киритган эди. Бироқ, кейинги пайтда Болгария тарафи футболчининг трансфер баҳоси тўлиқ ҳал этилмаган, деган баҳона билан ярим ҳимоячини, "Левски"га қайтариш ҳаракатига тушишган. Ўтган мавсум "Левски" таркибида ижарада бўлган футболчи Болгария чемпионатининг энг яхши ўйинчиларидан бири деб, эътироф этилган эди. Шу боис клуб маъмурлари "Спартак" таклиф этган маблағ кам, деб ҳисоблашмоқда. "Спартак" тарафи эса бу шов-шувни асоссиз, деган фикрда.

Х Х Х

Шотландия кубогининг ҳал қилувчи ўйинида "Селтик" ва "Килмарнок" жамоалари майдонга тушди. Жамоанинг шведиялик легионери Харссон томонидан йўлланган уч гол "Селтик"га ғалаба келтирди. Бу жамоа ўз тарихида 12-бор кубокни қўлга киритди.

Х Х Х

Швейцариянинг Угарил шаҳридаги ФИФА штаб-квартирасида 2010 йилда футбол бўйича жаҳон чемпионати ўтказишга даъвогар давлатлар номи эълон қилинди. Унда айтилишича ЖЧ -2010 учун Жанубий Африка Республикаси асосий даъвогар эканлиги алоҳида таъкидланган.

ЧЕМПИОНЛИК САРИ БИР ҚАДАМ

XVIII республика "Қувноқ" телемусобақаси ярим финали қатнашчилари — Қашқадарё вилояти Ғузур туманидаги 18-мактабнинг "Умид" ва Хоразм вилояти Янги-арик туманидаги 1-мактабнинг "Омад" гуруҳлари учрашуви ғолиблик учун маҳорат синовига айланди дейиш мумкин.

Дастурнинг биринчи баҳсида ҳар командадан 8 нафар ўғил ва 8 нафар қиз 5 та тўсик остида ўтиб, лотин ёзувида "XXI аср — ёшлар асри" сўзларини ҳосил қилишда чаққонликларини кўрсатишди. Бу

беллашувада "Умид" командаси аъзолари ғолиб чиқди ва 3 очко эгаси бўлишди. Иккинчи мусобақада ("Тўлдирилган халталар эстафетаси") ҳам қашқадарёлик ўқувчилар қўли баланд

Quvnoq
startlar

келди. Дастурнинг учинчи беллашувида "Омад" командаси аъзолари анча чапдаст эканликларини кўрсатишди. Йўл қўйилган хатолар ҳисобга олиниб, "Омад"га 2 очко берилди. Дастурнинг тўртинчи

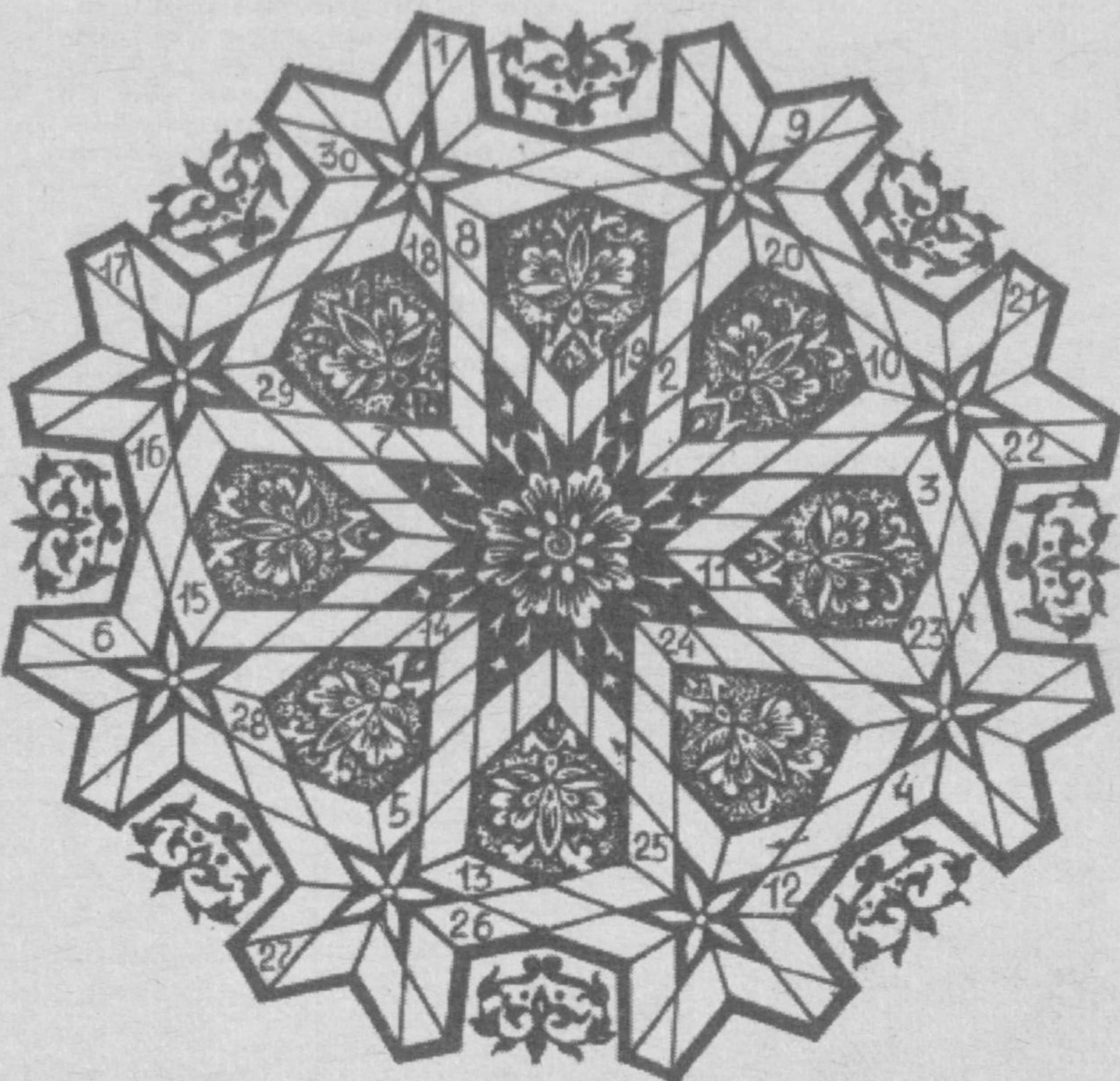
("Қирғоққа ким тез ўтади") ва бешинчи ("Моҳир акробатлар") ўйинларида ҳам "Умид" жамоаси аъзолари спорт маҳоратлари юқорилигини намойиш этишиб, 25:9 ҳисобида ғалаба қозонди ва финал беллашувида қатнашадиган бўлди.

Ярим финал иштирокчиларига Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги ва Ўзбекистон "Ёшлик" КСЖ Марказий Кенгашининг диплом ва эсдалик совғалари топширилди.

Ғ.МАННОПОВ

“ГУЛАИ ГИРИХ” ЧАЙНКРОССВОРДИ

1. Ўзбекистон қаҳрамони, тошкентлик муаллима.
2. Аниқ ҳисоб-китобларга асосланган фан.
3. Мусоқовнинг фантастик жанрдаги фильми.
4. 1503 йили таваллуд топган машҳур башоратчи.
5. Республикамиз жанубидаги вилоят.
6. Опа-сингил қисмати талқин этувчи, С.Бобоев операси.
7. Ақлни чархловчи спорт тури.
8. Чанғи билан узоқликка сакраш учун қурилган мослама.
9. Учинчи авлод вакили.
10. Гуноҳкор, айб иш қилган.
11. Муборак ой.
12. Беҳзод даврида санъат академиясининг аталиши.

13. Умиди узилган.
14. Факультетнинг бошқарувчиси.
15. Африкадаги дарё.
16. Ишлаб чиқариш иншоотларини ижарага олиш.
17. Ўқувчиларнинг севимли ойномаси.
18. Ўрнак.
19. Унинг кўз ўнгиди бу “азиз” оиланинг... — астари очилаверади (П.Турсун “Ўқитувчи”).
20. Ушалмаган орзу.
21. Юпқа, шаффоф.
22. Тонгги майин шабада.
23. Қимматбаҳо тош.
24. Чўлу биёбон.
25. Хур, эркин.
26. Узум нави.
27. Имо, белги.
28. Клавишли чолғу асбоби.
29. Дук-какли экин.
30. Айёрликни касб этган ҳайвон.

Газетамизнинг шу йил 21 март сонида берилган “НАВ-РЎЗИ ОЛАМ” айланма кроссворд, чайнворд ва муаммонома — тест жавоблари

Айланма кроссворд

Белгиланган хонадан соат мили йўналишида рақам атрофига:
1. Қалдирғоч. 2. Қаламча. 3. Жамшид. 4. Беруний. 5. Куртак. 6. Чиллак. 7. Шодлик. 8. Шабнам. 9. Ногора. 10. Сиёвуш. 11. Наргис. 12. Марсия. 13. Тоҳаристон. 14. Томорқа. 15. Хоразм. 16. Муборак. 17. Ғайрат. 18. Тўрғай. 19. Табиат. 20. Шарбат. 21. Қишлоқ. 22. Исмамоқ. 23. Кўклам. 24. Кўпкари.

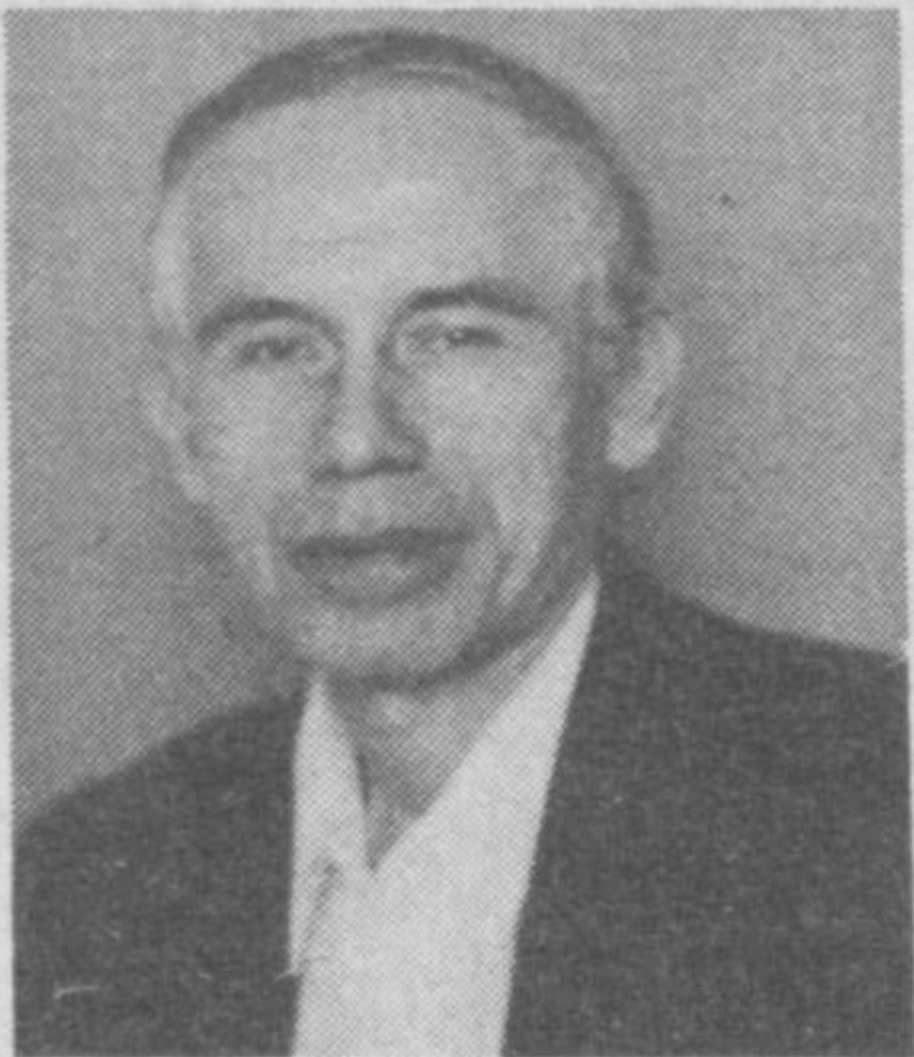
ЧАЙНВОРД

25. Дошқозон. 26. “Наврўзнама”. 27. Аския. 28. Асалари. 29. Ишком. 30. Момоқаймоқ. 31. Қиём. 32. Мажнунтол. 33. Лолақизгалдоқ. 34. Қадрият. 35. Тинчлик. 36. Кунгобоқар. 37. Райхон. 38. Намозшомгул. 39. Лалмикор. 40. Роҳат. 41. Тортиқ. 42. Қўзиқорин. 43. Наъматак. 44. Кўкча.

Муаммонома

Очқич сўзлар: 1. Боғбон. 2. Каюмарс. 3. “Наврўзи бузrug”. 4. Печак. 5. Навшод. 6. Улоқ. 7. Хина. 8. Тут. Шеър мисралар: Юрагингни қилади кўп шод, Наврўз билан ғашларинг барбод. Бахтимизга Наврўз бор бўлсин, Катта-кичик бахтиёр бўлсин.

Qutlov!

Хурматли

Зоҳид Шомирзаев!

Сизни ушбу нурафшон ойдаги таваллуд кунингиз билан кутлар эканмиз, пойтахтимиздаги 136-мактабда олиб борган ибратли фаолиятингизни яна бир бор эътироф этамиз. Сизга ҳамиша Наврўз кайфияти, тан-сиҳатлик тилаймиз. Яқинларингизнинг бахтига узоқ умр кўринг.

Касбдошларингиз.

БОБИЛНИНГ МУАЛЛАҚ БОҒЛАРИ

Оламнинг етти мўъжизасидан бири ҳақли равишда Бобилнинг муаллақ боғлари ҳисобланади.

Қадимда, Икки дарё — Дажла ва Фрот дарёлари оралиғида жуда кўплаб шаҳар-давлатлар мавжуд бўлган. Ана шулардан бири Бобил давлатидир. Юнон тарихчиси Геродот ўз кундаликларида, милoddан аввалги V асрда Бобилда бўлганини ва бу давлат пойтахтининг ғоятда гўзаллиги ҳақида ёзиб қолдирган. Шаҳар кўчалари кенг, текис, икки томонида кўп қаватли бинолар саф тортган бўлиб, ўша замоннинг шаҳарлари ичида гўзалларнинг гўзали ҳисобланган.

Дунёнинг энг гўзал боғларидан ҳисобланадиган Бобил осма боғларини ўша даврдаги Бобил подшоси ўз хотинига атаб қурдирган. Подшонинг хотини асли мидиялик бўлиб, Бобилнинг икклими бироз иссиқ бўлганлиги туфайли у ўзининг Мидиясини эслаб хархаша қилаверарди. Подшо унинг кўнглини шод қилмоқчи бўлди ва ўз саройи ёнидан боғ учун жой ажратди.

Фориш туманидаги 67-ўрта мактаб томонидан 1992 йилда Расулов Ҳасан Ниязович номига берилган А № 261580 рақамли ўрта маълумот тўғрисидаги аттестат йўқолганлиги сабабли

БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

Тепаликда барпо этилган тўрт қаватли бу боғни яратган қадимги замон муҳандисларига қойил қолмай иложимиз йўқ. Нақшинкор устунларга таянган равоқлар устидан гишт, мураккаб таркибли боғловчи материал, ичига ҳозирги цементга ўхшаш лой тўлдирилган чий тўшалган, яна гишт терилган, ва ниҳоят, сув ўтмасин деб кўрғошин қуйилган, ҳар қаватга шу тарзда “замин” яратилгандан кейин унинг устидан улкан да-

Bilasizmi?

рахтларни ушлаб тура оладиган даражада қолип қилиб унумдор тупроқ ётқизилган. Боғнинг бир қаватидан иккинчи қаватига кенг зиналар орқали чиқилган.

Боғ учун дунёнинг Мағрибу Машриғидан энг нодир ва кўркам дарахт кўчатлари, анвойи гуллар келтирилган. Уларни минглаб қуллар парвариш қилишган. Фрот дарёсидан чархпалаклар ёрдамида сув чиқарилган.

ДП “АТТ”нинг 1997 йил 26 март куни давлат рўйхатидан ўтганлиги тўғрисидаги 002651 рақамли гувоҳномаси ва Низомий йўқолганлиги сабабли

БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

Бепоен чўллар бағридаги Бобилда барпо этилган боғ ва унинг анвойи табиати одамларни лол қолдирган ва унинг довуғи кўшни мамлакатларга, ҳатто Искандар Зулқарнайнга етиб боради.

Бобилни ишғол қилган жаҳонгир унинг гўзаллигидан ҳайратга тушади. Муаллақ боғлар уни лол қолдиради ва уни ўз давлатининг пойтахти деб эълон қилади.

Милoddан аввалги 323 йил Искандар Мисрга кўшин торттишга тайёргарлик қилаётган даврда соғлиғи ёмонлашади ва Бобил боғларининг соясида абадиётга кўз юмади.

Орадан асрлар ўтади. Бобил давлатининг шон-шўхрати сўна боради. Шаҳар карвон йўлларида четда қолади, сув тошқини подшо Новухудонсор саройини вайрон қилади, устунлар қулаб, бог буткул вайрон бўлади. Лекин бу боғларнинг таърифи оғиздан оғизга кўчиб, бизгача етиб келган. Одамлар уни ҳамон дунёнинг етти мўъжизасидан бири деб тан оладилар.

Мадамин БОЙМАТОВ

Тошкент шаҳар Нафис санъат лицейи томонидан 1995 йилда Раҳманов Азиз Нуъмонжонов номига берилган № 226317 рақамли аттестат йўқолгани сабабли

БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Гоҳида совуқ киш кечаларида бобомнинг пинжида ўтириб тинглаган эртакларни соғинаман...

Аслида бу эртаклар ҳаққа ўхшайди.

Мен бир гуруҳ орасида ўтириб бобомнинг ишбилармонлар тўғрисидаги эртагини айтиб бергандим. Орадан ҳеч қанча вақт ўтмай, бир-иккита “ишбилармон”лар тўпланишиб, қассобдан (худди эртақдагидай) 500 сўмга 1 кило гўшт, бир кило ёғ олиб, яна ўша пулни қайтариб келишга баҳс бойлашибди. Уддалашибди-я, қаранг! Фақат ўша маҳалла эшитишимга қараганда, қассобга ёлчима қолганмиш.

Яқинда қишлоғимиз кўчасидан ўтиб кетаётсам, бир одам ўғлига қараб ўшқираяпти: “Мен сенга, — дейди у, — бир тишлам нон ҳам бермаيمان. Чунки сен уйдаги бор нарсани қўшнилар билан баҳам кўрганинг-кўрган. Бор, ўша қўшнилар сени тўйғаз-

БОБОМНИНГ ЭРТАГИ

син”...

Тўғри, бу оиланинг сир-асроридан беҳабар эдим. Аммо, шу ота ҳақида оз-моз эшитганим борлиги учун ҳам ҳайрон қолдим. Ахир, очарчилик йилларида ўзи емай фарзандига едирган ота-оналар кўп бўлган-ку! Кўни-кўшничилик ўша пайтларда ҳам йўқолиб қолмаган-ку! Наҳотки, шунчалар хасислашиб кетган бўлсак?..

Шу воқеаларга дуч келганимда бобом кўз ўнгимда гавдаланади. Гўёки мени фақат тўғри йўлга қараб ундаётгандек бўлаверади. Мен эса, яна ҳаёлан эртакларга қулоқ тутаман. Улар сари талпиниб, илтижо қиламан: “Мени тўғри йўлга бошлаверинг, бобомнинг эртаклари!..”

Олимжон ҲАЙИТ

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги раҳбарияти Андижон вилояти халқ таълими бошқармаси бошлигининг ўринбосари А.Аҳмедовга онаси

Одашхон ҲОЖИ АЯ АҲМЕДОВАНИНГ

вафоти муносабати билан чуқур ҳамдардлик изҳор қилади.

Ўзбекистон таълим ва фан ходимлари қасаба уюшмаси Марказий кўмитаси Андижон вилояти таълим ва фан ходимлари қасаба уюшмаси кўмитаси раиси Йўлдошхон Машрабиевга акаси

Жўраҳон МАШРАБИЕВНИНГ

вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Беруний номидаги Самарқанд педагогика билим юрти жамоаси билим юрти директори ўринбосари Пармонов Мавлонга отаси

ПАРМОНОВ Сарибой

вафоти билан чуқур таъзия изҳор этади.

Р.Глиэр номидаги РЎМММ интернати жамоаси шу мактабнинг ўқитувчиси Нелля Ирматовага укаси

Темур ТАЗЕЕВ

вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

1-Тошкент педагогика билим юрти жамоаси билим юртининг нафақадаги меҳнат ўқитувчиси

Муҳаббат опа АСОМУТДИНОВАНИНГ

вафот этганлиги муносабати билан унинг оила аъзоларига чуқур ҳамдардлик билдиради.

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат Матбуот Кўмитасида № 20 рақам билан 12 июнь 1998 йил рўйхатга олинган.

ИНДЕКС: 149, 150.

Г-2217. Тиражи 38.105.

Г. 1 2 3 4 5 6

Ҳажми 4 босма табоқ.

Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А-3.

Босишга топшириш вақти — 20.00.

Топширилди — 19.30

Ma'rifat

ТАЪСИС
ЭТУВЧИЛАР:

Ўзбекистон Халқ таълими вазирлиги, Ўзбекистон Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Таълим ва фан ходимлари қасаба уюшмаси Марказий Кўмитаси.

Бош муҳаррир:

Ҳалим САИДОВ

Таҳрир ҳайъати: Йўлдош АҲМЕДОВ, Жуманазар БЕКНАЗАРОВ, Икром БҮРИБОЕВ, Шукр ЖОНБОВ, Фахриддин КАРИМОВ (масъул котиб), Курбонбой МАТҚУРБОНОВ, Нуъмонжон РАҲИМЖОНОВ, Йўлдош САИДЖОНОВ, Абдусамат РАҲИМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Хулкар ТҲИМАНОВА, Саъдулла ҲАКИМОВ, Уткир ҲОШИМОВ

«Шарқ» нашриёт-матбаа акционерлик компанияси босмахонаси.
Корхона манзили: «Буюқ Турон» кўчаси 41-уй

Рақам ва далиллар ҳаққонийлиги учун мақолалар муаллифлари масъулдирлар. Фойдаланилмаган мақолаларга жавоб қайтарила-майди. «Маърифат»дан материалларни кўчириб босиш таҳририят руҳани билан амалга оширилиши шарт.

МАНЗИЛИМИЗ: 700083, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32.

ТЕЛЕФОНЛАР: масъул котиб—136-56-42, хатлар ва оммавий ишлар бўлими—136-54-23.

Газета материаллари таҳририятда терилди
IBM компьютерида
Лилия БИНАШЕВА ва Малоҳат ТОШЕВА саҳифалади.

Навбатчи муҳаррир: Нурлан УСМОНОВ,
Навбатчи: Шерзод АҲМАТОВ.